

Pekka Riipinen

MATKALLA PARATIISIIN

Itsemurhaterrorismin leviäminen globaaliksi taktiikaksi

Pro gradu -tutkielma

Yleinen historia

Historian ja etnologian laitos

Jyväskylän yliopisto

Toukokuu 2012

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Historian ja etnologian laitos
Tekijä – Author Riipinen, Pekka Väinö Tapio	
Työn nimi – Title Matkalla paratiisiin: Itsemurhaterrorismin leviäminen globaaliksi taktiikaksi	
Oppiaine – Subject Yleinen historia	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Toukokuu 2012	Sivumäärä – Number of pages 115
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Ensimmäinen moderni terroristinen itsemurhaisku tapahtui Libanonissa vuonna 1981. Iskua seuranneina vuosikymmeninä itsemurhaiskut ovat levinneet lukuisten eri terroristijärjestöjen käyttöön useille eri maantieteellisille alueille. Tässä pro gradu -tutkielmassa keskityn itsemurhaiskuihin ja tämän iskutaktiikan leviämiseen eri terroristiryhmien välillä. Tutkimus kartoittaa samalla eri terroristiryhmien välisiä verkostoja. Tutkimuksen tapausesimerkeiksi valikoitui kolme terroristijärjestöä: libanonilainen Hizbollah, srilankalainen Tamilitiikerit sekä palestiinalaisjärjestöt Hamas ja Palestiinan islamilainen jihad. Maantieteellisesti tutkimus keskittyy siis Libanoniin, Sri Lankaan sekä Israeliin ja palestiinalaisalueisiin. Ajallisesti tutkimus sijoittuu 1980- ja 2000-lukujen väliin. Joiltain osin tutkimus tulee ulottumaan lähes nykypäivään saakka.</p> <p>Itsemurhaiskuja analysoidaan tutkimuksessa sosiaalishistorian menetelmin huomioiden kuitenkin myös kulttuuri- ja poliittisen historian menetelmät. Tutkimuksen pyrkimys on itsemurhaiskuja tutkimalla hahmottaa niiden taustalla vaikuttanutta kollektiivista järjestelmää, sen osia ja toimintamekanismeja sekä rakenteita niiltä osin, kuin ne ovat itsemurhaiskujen ja niiden leviämisen kannalta olennaisia. Edellä mainitun, niin sanotun terrorismin toiminnallisen puolen ohella, terroristien tekoja ja toimintaa ohjaa kulttuuri. Näin ollen terroristinen kulttuuri ja sen leviäminen on tutkimuksen tarkastelukohte itsemurhaiskujen leviämistä silmällä pitäen. Tutkimukseni pyrkii analysoimaan terrorististen tekojen taustalla olevia rakenteita, niiden välisiä suhteita ja niiden välityksellä leviäviä vaikutteita. Historian lähestymistapojen tukena olen pyrkinyt hyödyntämään verkosto- ja organisaatioteorioita. Tutkimuksen primäärilähteinä ovat sekä terroristisia tapahtumia ja tekoja kuvanneet Yhdysvaltojen ulkoministeriön ja keskustiedustelupalvelun julkiset asiakirjat että terroristijärjestöjen itsensä tuottama aineisto. Primäärilähteitä täydentääkseni olen käyttänyt monipuolista ja jossain määrin poikkeusteollista tutkimuskirjallisuutta.</p> <p>Kaikkien tutkimuksen tapausesimerkkijärjestöjen kohdalla itsemurhaiskuihin ryhtymisessä oli kyse tietoisesta strategisesta valinnasta. Tapausesimerkkijärjestöjen välillä ilmeni lähteiden perusteella yhteyksiä, joita pitkin taktiset vaikutteet levisivät. Nämä yhteydet rakentuivat monipuolisiin järjestöjen omat toiminta-alueet ylittäviin sosiaalisiin ja organisatorisiin verkostoihin ja niillä oli konkreettinen ja keskeinen rooli itsemurhaiskujen leviämässä globaaliksi ilmiöksi. Valtio toimijoista erityisesti Iranilla on ollut konkreettinen merkitys itsemurhaiskujen leviämisen edistäjänä niin Libanonissa kuin palestiinalaisalueilla. Sekä palestiinalaisjärjestöt että Sri Lankan Tamilitiikerit saivat puolestaan oppia itsemurhaiskuihin Libanonissa. Tutkimuksen kolme tapausesimerkkiä ovat ideologialtaan ja toimintatavoiltaan hyvin erilaisia, mutta järjestöjen välillä on toimintakulttuurin osalta ohittamattomia yhtäläisyyksiä. Itsemurhaiskujen leviämisen kannalta spesifejä kulttuurisia yhtäläisyyksiä tärkeämpää näyttää kuitenkin olleen se, että keskeiset vaikutteet levisivät sekä järjestöjen sisällä että niiden välillä.</p>	
Asiasanat – Keywords Itsemurhaiskut, terrorismi, radikaali-islamismi, separatismi, Libanon, Israel, Palestiinalaisalueet, Sri Lanka, Hizbollah, Hamas, Palestiinan islamilainen jihad, Tamilitiikerit, sosiaalishistoria, verkostoteoriat.	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopiston kirjasto	
Muita tietoja – Additional information	

Sisällys

1. Johdanto.....	4
1.1 Johdatus aiheeseen.....	4
1.2 Tutkimuskysymys ja lähteet.....	6
1.3 Tutkimusmenetelmät	11
1.3 Teoreettinen viitekehys – terrorismi kulttuurisfunktionaalisena kokonaisuutena.....	16
1.4 Keskeiset terrorismiin liittyvät käsitteet ja määritelmät	22
2. Itsemurhaiskujen varhaiset linnut: Kamikazeista palkkatyöläisiin	27
2.1 Uhrautuvaiset japanilaisterroristit asettavat esimerkin.....	27
2.2 Epäpyhä allianssi - huumerikollisuus ja terrorismi Kolumbiassa	31
3. Hizbollah soihdunkantajana – itsemurhaiskut sisällissodan ”lahja” maailmalle	35
3.1 Šiiamuslimien väkivaltainen herääminen	35
3.2 Vallankumous, lainvartijat ja jihad.....	40
3.3 Jumalan puolue ja tarttuvat itsemurhaiskut.....	46
4. Tamiliseparatismi ja mustat tiikerit.....	56
4.1 Etnisten jännitteiden riivaama saarivaltio – sisällissota ja terrorismin synty	56
4.2 Mustien tiikereiden kulttuuri, doktriini ja kansainväliset verkostot.....	60
4.3. Marttyyrioperaatiot Sri Lankassa	66
5. Marttyyrius valtiosta – palestiinalaisjärjestöt löytävät itsemurhaiskut	71
5.1 Palestiinalaisten pitkä taistelu	71
5.1 Islamistien esiinmarssi sekä kuoleman kulttuuri ja verkostot.....	74
5.1 Itsemurhaiskujen ensimmäinen vaihe.....	85
5.2 Itsemurhaiskujen toinen vaihe.....	92
6. Itsemurhaterrorismin verkostot ja kulttuuri – menetelmän globalisoituminen.....	99
Lähteet	111

1. Johdanto

1.1 Johdatus aiheeseen

Terrorismi on ennen muuta taktiikkaa. Se mitä tänä päivänä ymmärretään modernilla kansainvälisellä terrorismilla, sai alkunsa uuden terroristisen taktiikan siivittämänä. Heinäkuun 22. päivänä vuonna 1968 *Palestiinan vapautuksen kansanrintaman*, PFLP:n terroristit kaappasivat israelilaisen EL AL –lentoyhtiön koneen sen ollessa matkalla Roomasta Tel Aviviin. Lentokoneita toki oli kaapattu aikaisemminkin, mutta PFLP teki menetelmästä terroristisen menestystarinan. Palestiinalaisterroristit valitsivat kohteekseen tarkoituksella Israelin kansallisen lentoyhtiön koneen. Lisäksi iskun tavoitteena oli vapauttaa Israelissa vankilassa olleita PFLP:n jäseniä. PFLP:n uhkaus surmata koneessa olevat matkustajat osoittautui toimivaksi. Se pakotti Israelin luopumaan politiikastaan, jonka mukaan se ei neuvottele terroristien kanssa. Israelin valtio joutui *de facto* tunnustamaan terroristijärjestön.¹

Useat palestiinalaisterroristit PFLP:n ohella seurasivat heinäkuun 1968 iskun viitoittamaa tietä. Menetelmien evoluutio ”huipentui” vuoden 1972 Münchenin olympialaisten terroristi-iskuun. Iskussa kuoli 17 ihmistä, 11 Israelin olympiajoukkueen jäsentä, yksi saksalainen poliisi ja viisi Yasser Arafatin Fatahiin linkittyneen *Musta syyskuu* –terroristijärjestön terroristia. Mustan syyskuun taktiikka oli kohdistaa väkivalta symbolisesti mahdollisimman arvokkaaseen kohteeseen. Väkivallan uhreille tuli saada tunnistettavat kasvot ja toiminnan kohteelle viesti perille. Tarkoitus oli saada palestiinalaisten taistelulle huomiota shokeeraamalla terroristikeskusteluun osallistunutta yleisöä ja puhutella keskusteluun aikaisemmin osallistumattomia.²

Modernin terrorismintutkimuksen kiistaton pioneeri Bruce Hoffman esittää kirjassaan *Inside Terrorism*, että terrorismi tulee nähdä väkivaltaisena tekona, joka tähtää huomion herättämiseen. Saatu huomio on puolestaan tarkoitus hyödyntää terroristien sanoman viestimisessä. Terrorismintutkijan ja psykiatrin Frederick Hackerin mukaan ”terroristit tavoittelevat toiminnallaan osallistuvaa yleisöä”.³ Osallistuvan yleisön tavoittelun vuoksi terrorismi ei voi elää suljetussa tilassa, vaan sen on pyrittävä levittytymään. Väkivaltaiset menetelmät, terroristiset teot ja niistä viestiminen ovat avainkeinoja osallistuvan yleisön saavuttamiseksi ja kultivoimiseksi.

---

¹ Hoffman 2006, 65.

² Hoffman 2006, 63-71; PoGT 1978.

³ Hoffman 2005, 177.

Vaikka terrorismin vastainen mielipide vain vahvistui Münchenin iskun myötä, terrorismi kannatti. PLO tunnustettiin ainoana legitiiminä palestiinalaisten edustajana. Pian palestiinalaisilla oli oma edustaja kansainvälisen yhteisön eliitin parissa. Marraskuussa 1974 Jasser Arafat kutsuttiin PLO:n edustajana tarkkailijaksi YK:n yleiskokoukseen ja nopeasti heillä oli edustustot 50 maassa⁴. Lisäksi kansainvälinen keskustelu otti palestiinalaiset jatkossa huomioon kun uutistoimistot ympäri maailman yrittivät etsiä selityksiä tapahtuneille poliittisen väkivallan teoille. Palestiinalaisterroristien kansainvälisillä operaatioilla oli terrorismin kannalta mullistava vaikutus yli palestiinalaisrajojen. Kansainvälisellä tasolla toimivien terroristijärjestöjen määrä lisääntyi nopeasti. Kun vuonna 1968 maailma tunsu arviolta yksitoista kansainvälisellä tasolla toimivaa terroristijärjestöä, niin kymmenen vuotta myöhemmin niitä kirjattiin jo yli viisikymmentä.⁵ Palestiinalaisjärjestöt olivat saaneet aikaan tartuntaefektin. He osoittivat terroristisen taktiikan toimivuuden ja kustannustehokkuuden. Heidän laajat verkostot loivat hedelmällisen maaperän uudeksi katsotun terroristisen kulttuurin leviämiseksi. Muiden terroristijärjestöjen kansainvälistyminen näkyikin ennen kaikkea taktiikka- ja kohdevalinnoissa.

Palestiinalaistyylisten terroristi-iskujen määrä kasvoi 1970-luvun lopulle saakka. Monet näistä iskuista olivat palestiinalaisia matkien lentokonekaappauksia. Tähän tuli kuitenkin pian muutos. Vuonna 1977 Saksan rajavartiolaitoksen erikoisjoukot vapauttivat onnistuneesti Lufthansan kaapatun lentokoneen Mogadishussa ja vuonna 1980 brittiläiset armeijan erikoisjoukot vapauttivat terroristien haltuun ottaman Iranin suurlähetystön Lontoossa. Iskujen lisääntymisen myötä terrorismin vastainen taktinen toiminta kehittyi ja pian lentokone- ja suurlähetystökaappaukset kyettiin ratkaisemaan aiempaa paremmin ja ilman suuria uhrimääriä tai tarvetta taipua terroristien vaatimuksiin. Terroristit reagoivat parantuneisiin vastatoimiin kehittämällä sekä iskumetodeitaan että iskuissa käytettyä teknologiaa ja valitsivat iskuilleen uusia kohteita varmistaakseen pelkoa herättävän huomion.⁶ Uudet menetelmät saattoivat syntyä vastareaktionä vanhojen menetelmien tehottomuuteen. Epäonnistuessaan iskut eivät herättäneet samanlaista huomiota ja kauhua.

Osallistuvan keskustelun tavoittelun toinen varsin selvältä vaikuttava ilmiö on ollut myös uusien menetelmien ja kohteiden omaksuminen sitä mukaan, mitä enemmän julkista huomiota niillä saadaan aikaiseksi. Huomion tavoittelu johti 1970-luvun lopulle tultaessa yhä useammin sivullisiin

---

⁴ PoGT 1976, 19; Hoffman 2006 63-71.

⁵ Hoffman 2006 63-71; PoGT 1978.

⁶ PoGT 1977; PoGT 1980.

uhreihin. Brutaalit voimannäytöt ja herätetty kauhu sekä hämmentyneisyys saivat huomiota ja palstatilaa.⁷ Kun varhaisissa iskuissa harvoin menehtyi ihmisiä, niin tultaessa 1970- ja 1980-lukujen taitteeseen CIA raportoi iskujen kohdistuvan enenevässä määrin kuolettavalla voimalla juuri puolustuskyvyttömiksi⁸ luokiteltaviin kohteisiin. Kansainvälistymisellä oli lisääntyneiden siviilikuolemien ohella toinenkin vaikutus. Terroristien väliset yhteydet lisääntyivät. Niinpä uudet toimivat väkivaltaiset innovaatiot päätyivät nopeasti kiertoon.⁹

Terrorismin kansainvälistymisen, terrorististen verkostojen laajenemisen ja taktiikoiden raaistumisen ohella terroristien ”yleisö” joutui pian todistamaan uuden ja monella tapaa ennennäkemättömän väkivaltaisen poliittisen menetelmän syntyä. Uuden vuosikymmenen, 1980-luvun sarastus toi mukanaan itsemurhaiskut. Ne osoittivat nopeasti tuhovoimansa, jo ensimmäiset itsemurhapommeilla tehdyt terroristi-iskut repivät maan tasalle kokonaisia suurlähetystöjä, surmasivat siviilejä, korkeita viranomaisia ja sotilaita. Itsemurhaiskujen syntysijat ovat Lähi-idässä, mutta ne ovat levinneet myös Aasiaan sekä Afrikkaan ja onpa itsemurhaiskuista viitteitä myös Etelä-Amerikasta, ainakin suunnitelmien tasolla. Niistä on tullut kansainvälisen terrorismin pelätyimpiä työkaluja ja terroristien tehokkaimpia keinoja ulottua jopa kaikkein tarkimmin varjeltuihinkin kohteisiin. Vaikka itsemurhaiskuista on tullut lähes synonyymi ns. modernin radikaali-islamistisen kansainvälisen terrorismin kanssa, on niillä tosiasiallisesti taustallaan pidempi historia. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on avata tuota historiaa ja hahmotella niitä tekijöitä, jotka vaikuttivat itsemurhaiskujen maailmanvalloitukseen muutaman tapausesimerkin kautta.

1.2 Tutkimuskysymys ja lähteet

Terrorismille ei ole olemassa yleisesti hyväksyttyä määritelmää eikä usein edes saman valtion eri instituutiot ole päässeet yhteisymmärrykseen terrorismin määritelmästä. Terrorismin tutkimuksessa onkin tärkeää löytää tietyn tyylliselle terrorismille yhteisiä nimittäjiä, ja tekijöitä, jotka ovat yhteisiä laajemmalle ilmiölle nimeltä terrorismi. Terrorismia voidaan perustellusti kutsua ensikädessä taktiikaksi, joten terroristien väkivaltaiset teot ja toiminta ovat erinomainen tutkimuskohde koko terrorismi-ilmiötä silmällä pitäen. Terrorismin taktinen luonne ei tarkoita sitä, etteikö sen pidemmän tähtäimen käyttö olisi strategista. Taktiikka ei myöskään ole strategisen toiminnan vastakohta. Terroristijärjestöillä on strategisia suunnitelmia päämääriensä saavuttamiseksi. Mitään järjestöä,

---

⁷ Hoffman 2006, 63-71; PoGT 1976, 12.

⁸ Aseettomat ja puolustuskyvyttömät kohteet. Ei siis vain siviilit, vaan myös valtion viranomaiset ja poliisit. Myös sotilaat, jotka iskuhetkellä eivät luokiteltavissa sotatilalain alaisiksi.

⁹ PoGT 1976-1981.

ryhmää tai aatetta ei voi pitää terroristisena jos toiminta ei realisoidu terrorismin tunnusmerkit täyttäväksi väkivaltaiseksi toiminnaksi tai väkivallalla uhkaamiseksi. Näin ollen taktiset menetelmätkin voidaan pitkälle menevien suunnitelmien yhteydessä valjastaa strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tällöin yhtä spesifiä taktista menetelmää tai sen ympärille rakentuvaa kampanjaa voidaan kuvata luonteeltaan strategiseksi. Terroristit ovat itse kutsuneet toimintaansa ”teon propagandaksi”¹⁰ ja onkin tärkeää ymmärtää terrorismin demonstratiivinen luonne.¹¹ Niinpä terroristien väkivaltainen toiminta, siis terroristi-iskut ja niissä käytetyt menetelmät ovat varsinaisen tapahtuman aikaan ja paikkaan tiukasti rajatusta luonteesta huolimatta oiva ikkuna monipuoliseen terrorismintutkimukseen.

Tässä tutkimuksessa on tarkoitus kuitenkin keskittyä yhteen menetelmään, itsemurhaiskuihin, eikä niinkään pyrkiä tekemään laaja-alaista yleisesitystä terrorismista. Tässä tutkimuksessa tutkitaan terroristien menetelmien leviämistä ja levittämistä sekä sitä, miten menetelmät ilmenevät eri aikoina, eri paikoissa ja eri järjestöjen käyttäminä. Tutkimuksen tavoite on löytää selityksiä sille, kuinka terrorismi ja sen menetelmät leviävät järjestöltä ja yksilöltä toiselle. Ensisijainen tutkimuskysymys onkin se, kuinka itsemurhaiskut leviävät. Siis kuinka eri paikoissa toimivat ja erilaisen taustan omaavat terroristijärjestöt ja terroristit ovat eri aikoina ja erilaisissa olosuhteissa ottaneet käyttöön samanlaisen väkivaltaisen menetelmän ja kuinka itsemurhaiskut äärimmäisestä luonteestaan huolimatta päätyivät lukuisten erilaisten terroristijärjestöjen keinovalikoimaan. Toissijaisesti tutkimus tulee vastaamaan kysymyksiin itsemurhaiskujen eri aikojen ja alueiden erityispiirteitä koskien. Lisäksi tutkimuksessa tullaan väistämättä myös esittelemään itsemurhaiskujen erilaisia sovellustapoja. Vaikka tutkimuksessa keskitytäänkin yhteen väkivaltaiseen menetelmään, itsemurhaiskutaktiikkaan, on tutkimuksen lähestymistavalla varmasti arvoa myös terroristien muiden menetelmien ja taktiikoiden leviämisen tutkimisessa. Samalla tutkimus kartoittaa eri terroristiryhmien välisiä verkostoja.

Tutkimus keskittyy siis terrorismin väkivaltaisen menetelmän leviämiseen terroristien ja terroristijärjestöjen kesken. Ajallisesti tutkimus sijoittuu lähihistoriaan. Pääpaino on 1980-luvulta 2000-luvun alkuun ja joiltain osin tutkimus tulee ulottumaan lähes nykypäivään asti. Lähdeaineistoon nojautuen aikarajaus on perusteltu, sillä määrällisesti itsemurhaiskut lisääntyivät ja raaistuivat 1980-luvun alkuvuosista meidän päiviimme saakka. Alkuperäislähteiden kattaman ajankohdan ensimmäisinä vuosina, siis vuodesta 1976 vuoteen 1981, itsemurhaiskuja ei

---

¹⁰ Engl. propaganda by deed.

¹¹ Kullberg 2011, 20, 23.

käytännössä katsoen esiintynyt. Lisäksi lähteiden valossa tutkimuksen tapausesimerkkijärjestöjen ja itsemurhaiskujen yhteinen historia ajoittuu 1980-luvun alusta 2000-luvun alkuun tai lähes nykypäivään saakka. Tutkimus keskittyy maantieteellisesti Lähi-itään ja Aasiaan. Lähi-idässä tutkimuksen kohteina ovat tapahtumat ja toimijat Libanonissa sekä Israelissa ja palestiinalaisalueilla. Aasiassa huomio on yksin Sri Lankan konfliktissa. Tämä siksi, että edellä mainittujen konfliktien osapuolien joukossa on terroristijärjestöjä, jotka ovat aikaisempien tutkimusten mukaan olleet edelläkävijöitä itsemurhaiskutaktiikassa.

Terroristien menetelmistä on kirjoitettu jonkin verran, verrattuna terrorismin yleisesityksiin ja eri terroristijärjestöjen menetelmien historiatutkimus on kuitenkin vähäistä. Pääasiassa tuotokset ovat luonteeltaan yleisesityksiä terroristisesta väkivallasta. Vuonna 2005 julkaistiin kolme kattavaa tutkimusta itsemurhaterrorismista¹². Kaikki nämä tutkimukset pyrkivät löytämään teorian itsemurhaiskuille. Niissä pohdittiin itsemurhaiskujen moraalisia ja ideologisia taustatekijöitä sekä niitä tekijöitä, jotka saavat ne näyttämään yksilön silmistä houkuttelevina. Tutkimuksissa otettiin myös kantaa itsemurhaterrorismin poliittisiin ja inhimillisiin seurauksiin. Itse menetelmä, kohteenvalinta ja taktinen puoli ovat yleensä näytelleet teoksissa pienempää roolia. Niin ikään se, kuinka menetelmä levisi terroristijärjestön ja konfliktialueen sisällä tai terroristijärjestöltä ja konfliktialueelta toiselle on jäänyt hyvin vähäiselle huomiolle. Tutkimuksissa tyydytään toteamaan, että itsemurhaterrorismi vaikuttaa olevan tarttuvaa.¹³

Monessa tutkimuksessa ongelmaa on myös lähestytty ylhäältä käsin hakien suuria yleisiä, jopa sosioekonomisia, selitysmalleja itsemurhaiskujen näennäiselle irrationaalisuudelle. Myös terroristien mahdollisuuksia valjastaa käyttöönsä joukkotuhoaseita on tutkittu varsin paljon siitäkin huolimatta, että niiden käyttö terroristien käsissä on ollut vähäistä, ellei täysin olematonta. Yleisesti ottaen terroristien tekoja ja väkivaltaisia menetelmiä on käsitelty joko terrorismin yleisesitysten yhteydessä pintapuolisesti tai sivuutettu terrorismiin liittyviä muita kysymyksiä tutkittaessa. Menetelmien taustalla olevaa kompleksia kokonaisuutta, terrorismin verkostoja, jotka vaikuttavat rakentuneen yksinkertaisimmankin terroristisen toiminnan ympärille takamaan osallistuvan yleisön mahdollisimman tehokkaan tavoittelun, ei ole juurikaan vaivauduttu tutkimaan. Nämä asiat ovat ehkä olleet pikemminkin viranomaissektorin kiinnostuksen kohteita. Tiedustelu- ja lainvalvontapuolella näitä asioita on eittämättä analysoitu, mutta varmasti myös akateemisella sektorilla on annettavaa haettaessa vastauksia näihin kysymyksiin.

---

¹² Bloom 2005; Pedahzur 2005; Pape 2005.

¹³ Esim. Bloom 2005; Pedahzur 2005; Pape 2005.

Taktiikkaa on varsin vähäisestä tutkimuksesta huolimatta pyritty käyttämään apuna määriteltäessä terrorismia. Terrorismin menetelmiä on käytetty jonkin verran tutkimuksissa muun tunnusmerkistön rinnalla terrorismin määrittelyksi. Vähemmän on tutkittu kuitenkin sitä, miten esimerkiksi rikollisille, sisseille ja terroristeille yhteiset väkivaltaiset menetelmät ilmentävät terrorismin erikoispiirteitä, peilaavat terrorismiverkostoja tai sopivat osaksi terroristien strategisia tavoitteita. Tämän tutkimuksen lähestymistapa saattaakin tarjota hedelmällisiä työkaluja juuri laajemman terrorismi-ilmiön tutkimiselle. Kuitenkin juuri aseelliset taktiikat ja kohteenvalinta saattavat antaa viitteitä iskun syyllisestä, kertoa vastuullisen tahon tai järjestön kytköksistä, osoittaa teon ideologisen motivaation tai sen puuttumisen ja paljastaa teon taustalla olleen toimijan tai sen toiminta-alueen turvallisuusympäristön mahdollisen tulevan suunnan.

Pääasiallinen alkuperäislähteeni on säännöllisesti ilmestynyt valtiollinen julkaisu. Lähes läpi koko tutkimuksen ajallisen viitekehyksen tärkeänä alkuperäislähteenä toimivat Yhdysvaltain valtion ”*Patterns of Global Terrorism*” –asiakirjat (PoGT). PoGT:tä julkaistiin kerran vuodessa vuodesta 1968 vuoteen 2003, mutta sähköisessä muodossa se on internetissä saatavilla vuodesta 1976 alkaen. Vuoteen 1980 julkaisusta vastasi Yhdysvaltojen keskustiedustelupalvelu CIA ja siitä eteenpäin Yhdysvaltojen ulkoministeriön terrorismin vastaisen toiminnan koordinoinnista vastaava yksikkö *Office of the Coordinator for Counterterrorism*. Vuodesta 2003 eteenpäin Yhdysvaltain ulkoministeriö on julkaissut PoGT:tä korvaavaa ”*Country Reports on Terrorism*” –julkaisusarjaa (CRT), jossa käydään vuosittain läpi maakohtaisesti terrorismiin liittyviä asioita, kuten vuoden merkittävimmät terroristi-iskut, terrorismin vastaisen lainsäädännön kehittyminen ja kansainvälisellä tasolla operoivat terroristijärjestöt. Raportti syntyi alun perin toisaalta päätöksentekijöiden kasvaneesta tarpeesta terrorismitietouteen liittyen ja toisaalta taas tiedusteluyhteisöllä oli tarve jakaa tiedustelutietoa aiempaa laajemmin luodakseen parempaa käsitystä terrorismista sekä ymmärrystä tiedusteluyhteisön kohtaamasta haasteesta.¹⁴

Tyyliltään ja luonteeltaan jokainen PoGT ja CRT olivat jo julkaisuhetkenään monelta osin historiallisia kertomuksia. Ne olivat kuvauksiksi järjestettyjä kertomuksia kuluneen vuoden terroristista teoista ja tapahtumista. Nimi ”globaalinen terrorismin kaavat” yhdistettynä juuri terroristisin tekoihin ja merkittäviin tapahtumiin kertoo siitä, että kyse oli ikään kuin historialluonteisesta tapahtumarakenneanalyysistä. Myöhempi CRT-julkaisusarja säilytti joitain

---

¹⁴ PoGT 1976-2003; CRT 2004-2009.

tapahtumakuvauksellisia osia edeltäjästään, mutta painopiste siirtyi terrorisminvastaisen lainsäädännön ja muiden kansainvälistä yhteistyötä koskevien hallinnollisten asioiden käsittelyyn. Raportit ovatkin pitkälti tiedusteluanalyysin tuotoksia ja niiden taustalla oleva tieto on kerätty eri maihin sijoitetuilta amerikkalaisilta tiedusteluvirkailijoilta ja diplomaateilta sekä viranomaisyhteistyön kautta hankittuna. PoGT lähdeaineistona vastaa hyvin tutkimuksen kysymyksenasetteluun, sillä se on alun perin laadittu juuri rakentamaan kuluneen vuoden kuva terroristi-iskuista ja niiden taustalla olevan tiedon tarkkuutta on pidettävä ainakin raporttointien tietoon liittyvän pääsyn osalta varsin korkeana.

Vaikka PoGT -julkaisun fokus oli kansainvälisiksi luokiteltavat iskut, rajaus on häilyvä ja se käy läpi kiitettävällä tavalla myös kansallisen tason iskuja. Vuosittaiset julkaisut esittelevät myös iskujen takana olevia terroristijärjestöjä, erittelee niiden itsestään jättämiä jalanjälkiä ja järjestöjen ”yhteistyötahoja”. Se myös tarkastelee varsin laaja-alaisesti terrorismiin vaikuttavia tekijöitä ja terroristijärjestöjen poliittista toimintaympäristöä. Jokainen julkaisu sisältää myös raportissa esiintyneiden ja aktiivisiksi katsottujen terroristijärjestöjen taustoja, rakenteita ja ideologiaa. Terroristijärjestöjä koskeva osio päivitettiin tekojen ja muun toiminnan osalta niistä todisteeksi jääneiden tietojen valossa.

Luonnollisesti PoGT on yhden valtion käsitys terrorismiksi luokiteltavista asioista ja teoista, mutta ensinnäkään tässä tutkimuksessa ei ole tarkoitus niinkään debatoida jonkin järjestön terroristista leimaa vastaan tai sen puolesta. Toisekseen alkuperäislähteiden ja käyttämäni laaja-alaisen tutkimuskirjallisuuden välillä vallitsee varsin laaja konsensus. Tutkimuksen tapausesimerkit määritellään yleisesti terroristijärjestöiksi ja ne täyttävät myös tässä tutkimuksessa käytettävän terrorismin määritelmän ehdot. Tutkimuskirjallisuuden ja terroristijärjestöjen itsestään jälkeen jättämän kertomuksen tukemana PoGT:t palvelevat lähdeaineistona erinomaisesti haettaessa vastauksia tutkimuskysymyksiini.

Näiden pääasiallisten alkuperäislähteiden lisäksi tässä tutkimuksessa on hyödynnetty terroristijärjestöjen omia julkaisuja ja niiltä takavarikoituja dokumentteja. Esimerkiksi Hamasin perustamisasiakirja on saatavilla internetistä useista eri lähteistä. Muut alkuperäisdokumentit ovat peräisin kahdesta näitä lähteitä yksien kansien sisään koonneista teoksista. Toinen kirja on Walter Laqueurin toimittama *“Voices of Terror: Manifestos, Writings and Manuals of al-Qaeda, Hamas and Other Terrorists From Around the World and Throughout the Ages”* ja toinen on Raphael Israelin toimittama *“PLO in Lebanon: Selected Documents”*. Näistä osa on alun perinkin tarkoitettu

terroristijärjestöjen omia jäseniä laajemmalle kohdeyleisölle ja osa on päättynyt laajaan tietoisuuteen terroristien niin tarkoittamatta. Näin ollen osan kohdalla on otettava huomioon propagandatarkoitukset ja järjestöjen omat pyrkimykset saada toiminta näyttämään ehkä legitimiimmältä kuin mitä se todellisuudessa oli tai on. Lisäksi joidenkin dokumenttien kohdalla ei ole lainkaan selvää mitä tarkoitusta niiden piti palvella. Pääasiallista alkuperäislähdettä täydentäväksi valittu materiaali auttaa kuitenkin tutkimuskysymykseen vastaamisessa. Lähdekriittisyyden nimissä näitä materiaaleja on myös vertailtu toisiinsa luotettavamman ja kokonaisvaltaisemman kuvan muodostamiseksi.

Tutkimuskirjallisuuden puolelta lähdeaineistoni on varsin monipuolinen ja teokset edustavat useita eri tieteenaloja. Tutkimusmenetelmän laatimisessa on käytetty ensisijassa Pertti Haapalan ”*Sosiaalhistoria: Johdatus tutkimukseen*” -teosta ja Magnus Ranstorpin toimittamaa ”*Mapping Terrorism Research*” kirjaa. Tutkimuksen teoriaviitekehitykselle tärkeintä antia ovat olleet edellä mainitun Ranstorpin toimittaman teoksen ohella Nicholas Christakisin sekä James Fowlerin kirja ”*Connected*” Michael Kenneyn kirja ”*From Pablo to Osama*”. Verkostoteorian osalta tutkijan ymmärrystä on laajentanut myös alan modernin linjan uranuurtajan Albert-László Barabásin teos ”*Linked*”. Terrorismia koskevan substanssin osalta tutkimuskirjallisuus avaa terrorististen tekojen ja toiminnan ympärillä olevaa laajempaa kokonaisuutta alkuperäislähteitä kattavammalla tavalla. Näistä erikseen mainittakoon hyvin hyödyllinen Bruce Hoffmannin ”*Inside Terrorism*” -yleisesityksen uusien painos, jossa Hoffman esittelee terrorismia ilmiönä eri aihekokonaisuuksien ja historiallisten tapahtumien kautta. Terroristijärjestöjen osalta huomion arvoisia tutkimuskirjallisuuden teoksia ovat esimerkiksi Matthew Levittin ”*HAMAS: Politics, Charity, and Terrorism in the Service of Jihad*” ja Shaul Mishalin ja Avraham Selan ”*The Palestinian Hamas*” ja Hala Jaberin sekä Ahmad Nizar Hamzehin Hizbollahia koskevat kirjat ”*Hezbollah: Born with a Vengeance*” ja ”*In the Path of Hizbullah*”. Itsemurhaterrorismin suhteen Mia Bloomin ”*Dying to Kill*”, Ami Pedahzurin ”*Suicide Terrorism*” ja Robert A. Papen ”*Dying to Win*” ovat olleet uraa uurtavia töitä ja ensiarvoisen tärkeitä tätä tutkimusta silmällä pitäen.

1.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkija Anssi Kullbergin mukaan terrorismin tutkimuksessa tärkeintä on selvittää mitä on tehty tai tehdään, sillä terrorismi on parhaiten perustellusti määriteltävissä taktiikaksi. Vaikka huomattava osa terrorismin tutkimuksesta tehdään yhteiskuntatieteiden alalla, historian tutkija on Kullbergia

mukaillen siinä mielessä omimmillaan terrorismin parissa, että heidän tapanaan on ollut kysyä mitä tapahtui, miten tapahtui, miksi tapahtui ja mistä oli kysymys.¹⁵ Sosiaalishistoria on laajemmin todettuna yhteiskunnan historiallista tutkimusta, joskin se on myös ihmis yhteisöjen historian tutkimusta yhteiskunnan perinteistä käsitettä laajemmassa merkityksessä. Sosiaalishistorialle on tyypillistä nähdä sen kohteena oleva kollektiivi, yhteisö tai yhteiskunta kokonaisvaltaisena järjestelmänä ja tutkia sen osasia sekä toimintamekanismeja. Siispä se sopii hyvin kollektiivisen toiminnan historian tutkimiseen, joskin tällöin on varottava kadottamasta todellista subjektia. Tiivistettynä sosiaalishistorialle ominaista ovat pyrkimys juuri kokonaisvaltaisuuteen sekä teoreettisuus, yleistyksien, poikkitieteellisyys ja rakenneanalyysi.¹⁶

Sosiaalishistorian tutkimuskenttään on kuulunut yhteiskunnallisten liikkeiden ja protesti-ilmiöiden historian tutkiminen. Tällainen kollektiivinen toiminta voidaan yleisellä tasolla määritellä päämäärätietoiseksi yhteistoiminnaksi. Tällainen kollektiivinen toiminta ei ole irrationaalista, joskin joskus spontaania tai nopeasti syntyvää. Perinteisesti yhteiskunnallisia liikkeitä on tutkittu poliittisen ja mentaalishistorian sekä sosiologian saralla, mutta samoista syistä sosiaalishistoria on omimmillaan juuri niiden parissa. Terroristijärjestöt edustavat usein radikaalia poliittista ideologiaa, siispä ne ovat luonteeltaan vallankumouksellisia. Valtakoneistojen murtamisen katsotaan usein edellyttävän useimmiten organisoitunutta kollektiivista toimintaa ja tutkija Pertti Haapalaa lainaten on suoranaista älyllistä laiskuutta pyrkiä selittämään radikaalia väkivaltaista toimintaa ristiriidoilla, eduilla, tyytymättömyydellä, puutteilla, kriiseillä ja muilla yleisillä tai satunnaisilla syillä.¹⁷

Terrorististen tekojen taustalla vaikuttaa organisoitunut rationaalinen toiminta. Tässä tutkimuksessa terroristijärjestöjä ja terroristien toimintaa tutkitaan terroristi-iskujen kautta, tarkastellen niiden toimintaa ja taustalla olevia organisaatioita aina johdosta rivimieheen saakka. Tutkimuksessa ei ole tarkoitus unohtaa sitä, että terrorismi on tekijöilleen tarkoituksellista toimintaa, jonka käsityksen järjestö jakaa ylhäältä alas, johdosta rivimieheen. Historiantutkijalla on erityiset mahdollisuudet perehtyä vallankumouksellisiin liikkeisiin, sillä hän voi sopivan ajallisen etäisyyden säilyttäen tehdä ikään kuin intervention järjestöjen pariin tutkimalla tekojen merkityksiä sekä niiden tapahtumayhteyksiä historiallisten kertomusten ja tekstien kautta.¹⁸

---

¹⁵ Haapala 1989, 27-28; Kullberg 2011, 16.

¹⁶ Haapala 1989, 18-22.

¹⁷ Haapala 1989, 112-113.

¹⁸ Haapala 1989, 109.

Sosiaalishistorian tutkimuksessa mikään ei estä tutkijaa muovaamasta itse käsitteitä ja konsepteja, joita käyttää tutkimuskohteensa, siis vaikkapa tekojen ja tapahtumien kuvaamisessa¹⁹. Yhteisön käyttäytyminen, asenteet ja normit sekä niiden mukaiset teot ovat monessa mielessä sosiaalinen ilmiö, joskin tässä tutkimuksessa tuota sosiaalista ilmiötä kuvataan kulttuuri-käsitteellä, kun ne ovat yhteisön yhteisesti jakamia. Kulttuuri on käsitteenä määritelty monella tapaa, mutta tässä tutkimuksessa määritelmäksi on hyväksytty sosiaalishistorian tutkimukselle hyvin sopiva ”*Birminghamin koulukunnan*” määritelmä, joka laajentaa perinteisestä hierarkkisesta kulttuurin määritelmää. Sen mukaan kulttuurilla tarkoitetaan ikään kuin kollektiivista subjektiviteettia, eli jonkin yhteisön tai yhteiskuntaluokan piirissä omaksuttua elämäntapaa sekä maailman hahmottamisen ja mielekkääksi kokemisen tapaa. Määritelmä myös sulkee sisäänsä perinteisen kulttuurin määritelmän: kulttuurissa on kyse arvoista, asenteista ja uskomuksista. Kulttuurihistoriassa perusajatus on, että kaikki inhimillinen toiminta on kulttuurisesti määräytynyttä.²⁰ Näiltä osin tämä tutkimus on ns. uutta sosiaalishistoriaa, siis sosiaalishistorian tutkimusta, joka on ottanut askeleita kulttuurihistorian suuntaan. Tähän tutkimukseen sovellettuna kulttuuri siis ohjaa niitä valintoja, joita terroristit tekevät väkivaltaisten menetelmien valinnan suhteen. Terroristinen kulttuuri ei ole täysin ennalta määräytyvää ja vakiintunutta, koska kyse on radikaalista väkivaltaisesta toiminnasta. Vallankumouksellisuus tarjoaa terroristiselle kulttuurille raamit, mutta on luonteeltaan riittävän joustava muovaamaan näitä raameja ajan tarpeiden mukaan.²¹

Sosiaalishistorian menetelmiä noudatellen tarkoitukseni on tutkia menneitä tekoja ja niiden takana olevia terroristeja tapahtumarakenteiden analyysin kautta. Tarkoituksena on purkaa menneisyyden terroristiset itsemurhaiskut, siis terroristien teot osakokonaisuuksiksi, joka on välttämätöntä kun tutkitaan niiden leviämistä. Historian tutkimuksessa tapahtumarakenneanalyysi keskittyy narratiiviin tapahtumasta. Siis tapahtuman temporaaliseen järjestykseen, ja siihen mitä tapahtuma ja kertomus siitä kertovat sen taustalla vaikuttavasta aikaan sekä paikkaan kietoutuvasta suunnitelmallisuudesta, kytköksistä ja paljastumistavasta. Tämä auttaa historian tutkijaa hahmottamaan tapahtumien ja tekojen välisen kausaliteetin, kartoittamaan niiden seurauksia sekä tapahtumatrendejä. Sosiaalishistorialliselle päättelylle alisteinen tapahtumarakenneanalyysi on sopiva tälle tutkimukselle siltäkin osin, että siihen kuuluu menetelmää edistäneen historioitsijoiden Larry J. Griffinin ja Robert R. Korstadin mukaan mm. teoreettisten konseptien ja sosiaalista elämää

---

¹⁹ Haapala 1989, 22.

²⁰ Immonen 2005, 21-22; Cozzens 2007, 129.

²¹ Cozzens 2007, 147.

koskevien hypoteesien sekä toistettavien analyysiproseduurien sisällyttäminen historian tutkimukseen, jotka, kuten yllä esitetään, sopivat erinomaisesti sosiaalishistorian viitekehykseen.²²

Terroristijärjestöjen toimintaympäristö käsitetään tässä tutkimuksessa kulttuuriin vaikuttavana, ideologiaa muovaavana sekä toiminnallisiin tekijöihin vaikuttavana tekijänä. Terrorismi on ennen kaikkea poliittista luonteeltaan ja toimii poliittisissa valtarakenteissa ja poliittisia valtarakenteita vastaan. Vaikka tämän tutkimuksen tutkimusongelma edellyttää ennen kaikkea sosiaalishistorian menetelmiä, ei lähihistoriaa tai poliittista historiaa voi jättää täysin vaille huomioita. Lähiaikojen aikalaispolitiikka on tälle tutkimukselle relevanttia siinä määrin, kun se vaikuttaa paitsi verkostoihin, niin terroristijärjestöjen toimintaa raamittavaan toimintaympäristöön ja sitä mukailevaan kulttuuriin. Valtiollinen politiikka vaikuttaa jo lähtökohtaisesti terroristeihin, sillä juuri valtiollisia valtarakenteita vastaan terroristit asemoivat itsensä. Vaikka usein on väitetty, että jokainen terroristinen teko ja terrorismin ilmentymä on niin uniikki, että ei yksinkertaisesti ole mielekäästä vertailla niitä mihinkään jo tapahtuneeseen, terrorismilla ja sen teoilla on aina taustallaan historiallinen jatkumo, johon ovat vaikuttaneet lukuisat eri tekijät. Historian tutkimuksen onkin paljastettava jatkumo terrorismin väkivaltaisten menetelmien taustalla. Mikäpä voisi olla parempi keino terrorismin demystifioinnissa kuin uusiksi ja shokeeraaviksi koettujen terrorististen tekojen pidemmän historian avaaminen.²³

Moderni terrorismi on historian tutkimuksen saralla kiistatta lähihistoriaa. Lähihistoria aiheuttaa tutkijalleen useita haasteita: lähteet ovat usein suljettuja kansallisen turvallisuuden nimissä ja tutkija joutuu puutteellisin tiedoin valitsemaan tärkeinä pitämänsä asiat. Timo Vihavainen kirjoittaa ”*Lähihistoria*” –teoksessa julkaistussa artikkelissaan ”*Lähihistorian kirjoittamisen ongelma*”, että historiantutkija näkee toisesta perspektiivistä henkilöt ja järjestöt, joiden toiminta on saanut tulkintansa uudemmissa oloissa ja voi tarjota tämän päivän ilmiölle siksi parempia selitysmalleja tuomalla aiheen tutkimukseen tarkastelun historian näkökulmasta²⁴. Tämä on erityisen tärkeä huomio, kun tarkastellaan tämän tutkimuksen kohteina olevia terroristijärjestöjä ja niiden tekoja. Ne ovat kaikki yhä olemassa, mutta niiden toiminnan peruskivet on valettu jo yli 20, ja joidenkin kohdalla jopa yli 30 vuotta sitten. Kaikki näistä ovat omaksuneet itsemurhaiskut vuosikymmeniä sitten. Niitä koskevat määritelmät, niiden toimintaan liitetyt kuvaukset sekä niille asetetut odotukset ovat usein pitkälti vallitsevaan tilanteeseen sidottuja eivätkä ota riittäväällä tavalla huomioon

---

²² Griffin & Kordstadt 1999, 145-146.

²³ Duyvesteyn 2007, 67.

²⁴ Vihavainen 1995.

terroristijärjestöjen, niiden käyttämien terrorististen menetelmien tai terroristisen kulttuurin pidempää historiaa.²⁵

Terroristijärjestöillä on aina poliittisia tavoitteita. Joten päämäärien ja ideologioiden taustalla olevat poliittiset aatteet ja motivaatiot ohjaavat niiden kulttuuria ja määrittelevät yhdessä järjestöjen toimintaa. Poliittisten liikkeiden historian tutkimuksessa ei voida puhua mistään sille tutkimuskentälle täysin uniikeista metodeista. Poliittisen historian tutkimuksessa vallitseva menetelmä on historiallis-kvalitatiivinen lähdekritiikki, jossa tutkimuksen pääpaino on dokumenttien ja niiden avulla rekonstruoitavien tapahtumien huolellisessa puntaroinnissa.²⁶ ”*Poliittinen historia*” teoksen mukaan lähestymistavat poliittisten joukkoliikkeiden historian tutkimuksessa voidaan jakaa lähdekeskeiseen, metodikeskeiseen ja ongelmakeskeiseen tutkimukseen²⁷. Lisäksi voidaan sanoa, että historialliselle tutkimukselle ajan ja paikan kanssa työskentely on keskeistä. Historian tutkimus voi keskittyä kokonaisuuksiin, järjestöihin ja selkeään ongelmaan.²⁸ Tämä tutkimus voitaneen määritellä ongelmakeskeiseksi tutkimukseksi, joka keskittyy myös järjestöihin, ja jonka perimmäinen tavoite on hahmottaa historiallinen jatkumo ja kokonaisuus ongelman takana. Tässä tutkimuksessa lähteet, menetelmät ja teoriat ovat ongelmanratkaisun apukeinoja, joilla pyritään pureutumaan valittuun problematiikkaan²⁹.

Tutkittaessa sitä, miten terroristien menetelmät ja terrorismin levittäminen selittyy, on historian tutkimuksen kautta löydettävissä kattavampia selityksiä, sillä esimerkiksi itsemurhaiskujen omaksumisen kannalta olennaisinta on se mennyt ajankohta, jolloin ensimmäinen isku on tehty ja sitä edeltävä aika. Historian tutkijan on silti huomioitava, että tuon ajan tapahtumat ja niiden peilaama terroristijärjestöjen kulttuuri eivät ehkä avaudu niitä nykytilanteesta tarkkailevalle yhtä helposti kuin aikalaisille. Onkin huomioitava, että historian tutkimuksessa ymmärtäminen tarkoittaa ensisijassa tarkastellun asian ymmärtämistä ja toissijaisesti mielipiteiden erottamista tutkijan omista mielipiteistä. Hermeneutiikan mukaan lähtökohtana on oltava, että ymmärtämään pyrkivä tutkija löytää yhteyden perinteeseen. Ajan kulumisen muodostavaa etäisyyttä ei kuitenkaan tarvitse kuroa umpeen asettautumalla menneisyyden henkeen, se itse asiassa pitää tulkittavan ja tulkitsijan välillä sopivan etäisyyden. Ajallinen etäisyys antaa sellaisten ennakkoluulojen väistyä, jotka vaikeuttavat

---

²⁵ Gadamer 2004.

²⁶ Nevakivi, Hentilä ja Haataja 1996, 165-170.

²⁷ Nevakivi, Hentilä ja Haataja 1996, 170.

²⁸ Duyvesteyn 2007, 53.

²⁹ Nevakivi, Hentilä ja Haataja 1996, 171.

ymmärtämistä ja mahdollistaa sellaisten ennakkoluulojen esiin nousemisen, ja jotka mahdollistavat todellisen ymmärtämisen.³⁰

Tämän historian tutkimuksen menetelmät ovat ensisijaisesti sosiaalishistoriallisia. Muiden historiantutkimuksen menetelmien huomioiminen ei ole ristiriidassa sosiaalishistorian kanssa, onhan sen perimmäinen pyrkimys kokonaisvaltainen tutkimusaiheen käsittely. Itsemurhaiskuja tarkastellaan tässä tutkimuksessa sosiaalishistorian asettamien raamien rajoissa, siis kollektiivisen ja järjestelmällisen väkivaltaisen vallankumouksellisen toiminnan yhtenä ilmentymänä. Tutkimuksen pyrkimys on itsemurhaiskuja tutkimalla hahmottaa niiden taustalla ollutta kollektiivista järjestelmää, sen osia ja toimintamekanismeja siltä osin, kuin ne ovat itsemurhaiskujen ja niiden leviämisen kannalta olennaisia. Tutkimuksen alkuperäislähteiden tyyppin ja tutkimuksen kysymyksen asettelun vuoksi sosiaalishistoriallisen tapahtumarakenneanalyysin tarjoamat ymmärtämisen välineet ovat tärkeitä läpi koko tutkimuksen. Väkivaltainen poliittinen toiminta on kaikelle terrorismille yhteistä ja vaikka terroristinen kenttä koostuu hajanaisista sekä sirpalemaisista, radikaaleista ulossulkevista ryhmistä, yhdistää kenttää juuri taktiikka. Sosiaalishistorialle ei yleisesti ole olemassa valmista mallia, eikä se myöskään tarjoa tälle tutkimusongelmalle valmista kiveen kirjattua menetelmää. Sosiaalishistorian tehtävä on kuitenkin selittää konkreettisia tapahtumia, ja myös miettiä tapahtumien takana olevia rakenteita ja niiden välisiä suhteita. Tämän tutkimuksen tutkimuskysymykseen vastaaminen edellyttääkin siksi historian tutkimuksen tueksi poikkitieteellistä organisaatio- ja verkostoteorioita hyödyntävää lähestymistapaa. Sosiaalishistorialliseen tutkimukseen tällainen lähestymistapa sopii ja esimerkiksi sosiaalisten verkostojen analyysiä onkin jo hyödynnetty sosiaalishistorian tutkimuksissa.³¹

1.3 Teoreettinen viitekehys – terrorismi kulttuurisfunktionaalisena kokonaisuutena

Koska tutkimuksen keskiössä on yksi terrorismin väkivaltainen menetelmä ja sen leviäminen, kyse on ikään kuin terrorismin ”sodankäynnin” historian tutkimisesta. Tässä kohtaa on tärkeää silti täsmentää, että tarkoitukseni ei ole sekoittaa sodankäyntiä terrorismiin. Niiden välillä on perusteltu ero, jota käsitellään seuraavassa kappaleessa. Sosiaalishistorian sallimissa rajoissa, hyväksyn ennalta terrorismin menetelmien määrittyvän kulttuuristen ja toiminnallisten tekijöiden seurauksena ja niinpä tutkimuksen teoreettista otetta terrorismiin voitaisiin kutsua kulttuurisfunktionaaliseksi.

---

³⁰ Gadamer 2004, 35-39.

³¹ Haapala 1989, 18-22; Wetherell 1998, 125.

Taktiikkana terrorismi määrittyy kulttuuristen ja toiminnallisten tekijöiden yhtälön kautta, ja niinpä itsemurhaiskujen tutkimisessa olennaista on pyrkiä hahmottamaan niitä instrumentaalisia ja kulttuurisia tekijöitä, jotka historian saatossa ovat muodostaneet sen kokonaisuuden, joka on ollut itsemurhaiskujen leviämisen takana.³²

Tässä tutkimuksessa kulttuuriin otetaan hyvin operatiiviskeskeinen tarkastelukulma. Kulttuurin osalta tutkimuksessa selvitetään edellisessä kappaleessa määritellyn kulttuurin käsitteen rajoissa, kuinka se vaikuttaa valittuihin menetelmiin ja kohteenvalintaan sekä myös tässä tutkimuksessa terrorismin toiminnalliseksi osaksi ymmärrettyyn puoleen. Tutkija J.B. Cozzensin mukaan kulttuuri vaikuttaa siihen miten terroristit näkevät, että heidän tulisi toimia sekä siihen miten he järjestävät toimintansa rakenteet.³³ Terroristeja yhdistää radikalismi, siis vallitsevan tilanteen tulkinta valtavirrasta poikkeavalla tavalla. Kaikki radikaalit eivät silti tukeudu terrorismiin.³⁴

Terroristeja yhdistää itsensä mieltäminen altavastajaksi tai pyrkimys provokaatioon, jolla halutaan muuttaa asioista. Terrorismi edellyttää jossain kohtaa järjestöä tai ryhmää, joka hakee huomioita ympäröivältä yhteiskunnalta ja yhteisöiltä, mutta ei välttämättä hyväksyntää. Tutkija Anssi Kullbergin mukaan terrorismin taustojen ja kontekstin ymmärtämisessä on usein ns. edustavuuden ongelma. Terrorismia yritetään ymmärtää ja tutkia olettaen että jokin ääriyhmä edustaa jotain laajempaa ryhmää, esimerkiksi kaikkia palestiinalaisia tai muslimeja. Terroristit eivät yleisesti muodosta edustavaa tilastollista otantaa, eikä terrorismiin ryhdy kokonaiset etniset ryhmät tai kansakunnat. Eivätkä kaikki jonkun ideologian edustajat ole sidottuja terroristin kohtaloon. Terrorismia harjoittavat pienet ryhmät, jotka ovat usein radikaalein ja ulossulkevin joukko. Terroristeja yhdistävät juuri taktiikat ja se, että terroristit näkevät niiden olevan itsensä kannalta kannattavia ja tuloksellisia, sillä eivät kaikki radikaalit ryhdy terrorismiin.³⁵ Niinpä on perusteltua väittää, että terroristeja yhdistää ja terroristiselle toiminnalle yhtenäistä on väkivaltaisen poliittisen toiminnan kulttuuri. Eittävä Kullbergin mainitsemien pienten ryhmien samankaltaisuudet ovat seurauksia myös niiden pyrkimyksistä hakea synergiaetuja saman ”väkivaltaisen ja konspiratiivisen kulttuurin” jakavien terroristien parista.

Terroristijärjestöjen tapauksessa toiminnallisuuden ja kulttuurin välinen raja on moniin muihin organisaatioihin verrattuna erityisen häilyvä. Terrorismin keskiössä on väkivaltainen toiminta tai

---

³² Cozzens 2007, 128-129.

³³ Cozzenz 2007, 141-149.

³⁴ Kullberg 2011, 14.

³⁵ Kullberg 2011, 15.

sillä uhkailu, siispä kulttuuri on väistämättä hyvin lähellä itse toimintaa. Terroristijärjestöjen poliittisten tavoitteiden saavuttamiseen käyttämät väkivaltaiset menetelmät eivät siten ole koskaan irrallisia niiden ilmentämästä kulttuurista. Väkivaltaiset menetelmät ovat toiminnallisen instrumentaalisen puolen ja kulttuurisen ei-instrumentaalisen puolen määrittämiä.³⁶

Terroristisen väkivallan taustalla vaikuttava kulttuurillinen, ei-instrumentaalinen, ”sodankäynti” alleviivaa toteuttajiensa identiteettiä. Kollektiivina ja yksilöinä sitä keitä he ovat sekä mitä arvoja ja uskomuksia he edustavat. Niinpä terroristijärjestöjen väkivaltaisten tekojen tutkiminen ovat keinoja järjestöjen kulttuurin ja ideologian, ”sodankäynnin” ei-instrumentaalisen puolen hahmottamisessa. Niiden väkivaltaisten menetelmien leviäminen on myös merkki menetelmien taustalla vaikuttavan kulttuurin leviämisestä. Vaikka terroristien edustamat poliittiset päämäärät ja laajempi ideologinen viitekehys eivät ole sidottuja väkivaltaan, terroristijärjestön spesifi sisäisen yhteisön jakama kulttuuri on se, joka tekee väkivaltaisista teoista oikeutettuja. Se sanelee niiden olevan välttämättömiä keinoja terroristien itselleen asettamien päämäärien tavoittelussa sekä niiden edustaman ideologian edistämässä.³⁷

Cozzensin mukaan terrorismin instrumentaalinen puoli käsittää terrorismin rakenteet ja itse väkivaltaiset teot. Kullbergia ja monia muita terrorismin tutkijoita mukaillen, terroristit muodostavat sirpaleryhmiä, jotka ovat vähemmistön vähemmistöjä. Tutkimuksen tapausesimerkkeinä toimivat terroristijärjestöt omaavat tunnistettavat rakenteet ja ovat hierarkkisesti järjestäytyneitä. Moniin perinteisiin poliittisiin organisaatioihin, vaikkapa valtiollisiin vihollisiinsa vertaillen terroristijärjestöt ovat kuitenkin ”matalia” organisaatorakenteiltaan. Useat niistä ovat pikemminkin horisontaalisia kuin tiukan vertikaalisia ja niiden tunnistettuja piirteitä voisi kuvata solmuiksi laajemmassa yhden organisaation nimeä kantavassa ”sisäisessä verkostossa”. Toki monilla niistä on myös keskusjohto ja sitä ympäröivät tiukan hierarkkiset rakenteet, mutta niiden toiminta perustuu pitkälti verkostomalliin.³⁸ Terroristijärjestö kommunikoivat ulkopuolisen maailman, yhteisöjen, yksilöiden ja muiden terroristijärjestöjen kautta monisäikeisten verkostojen kautta. Verkostoille on siitäkin syystä annettava keskeinen rooli menetelmien omaksumisessa ja leviämisessä. Toiminnallinen puoli tässä tutkimuksessa käsittää ennen kaikkea tutkimuksen tapausesimerkkeinä toimivien terroristijärjestöjen eritasoiset verkostot ja niiden johtorakenteet.³⁹

---

³⁶ Cozzenz 2007, 141-149.

³⁷ Cozzens 2007, 129.

³⁸ Kenney 2007, 148-149.

³⁹ Cozzenz 2007, 141-149.

Edellä esitetty toiminnallinen tai instrumentaalinen puoli käsittää tässä tutkimuksessa terroristijärjestöjen ja -verkostojen tarkastelun, niiden merkityksen terrorististen itsemurhaiskujen käyttöönotossa ja leviämisessä. Poikkitieteellisyys on siksi tutkimukselle välttämätöntä ja sitä edustaa tässä tutkimuksessa verkostoteoriat ja jossain määrin verkostoteorioiden viitoittamana organisaatioteoriat. Tutkimuksessa ei ole niinkään tarkoitus selvittää tapausesimerkkinä toimivien terroristijärjestöjen organisaatorakenteita historian eri vaiheissa, vaan selvittää niitä siinä määrin, kuin tutkimuskysymykseen vastaaminen edellyttää.

Verkostoteorioita hyödyntävät tutkijat keskittyvät yleensä joko sosiaalisten verkostojen analyysin viitoittamana yksilöihin ja heidän sosiaalisiin yhteyksiinsä tai vaihtoehtoisesti organisaatiokeskeisesti siihen, miten eri organisaatiot rakentuvat, kuinka ne tekevät päätöksiä ja miten organisaatioiden väliset yhteydet toimivat. Yhteisiä molemmille lähestymistavoille on kuitenkin juuri yksilöiden tai pienten ryhmien varaan rakentuvien verkostojen kokonaiskuvan paljastaminen. Sekä terroristijärjestöjen sisäinen että ns. kansainvälinen toiminta ovat valtiollisia vastustajiaan ”kepeämpiä”. Michael Kenney kuvaa monia terroristijärjestöjä yhdistävää verkostomallia ratasverkostoksi, jossa on tiukemmin järjestynyt ydinryhmä. Ydinryhmän jäsenet muodostavat terroristisen verkoston navat. Niihin kytkeytyy erilaiset hyvin verkostoituneet pienimuotoisemmat navat tai yksittäiset solmut, jotka pyörittävät ja koordinoivat eri verkoston reuna-alueilla olevien solmujen suorittamia operaatioita.⁴⁰

Vaikka kaikki tutkimuksen esimerkkijärjestöt ovat rakenteiltaan ja luonteeltaan sisäänpäin sulkeutuneita sekä tavoitteiltaan kansallisia tai enimmäkseen alueellisia. Ne ovat kaikki siitä huolimatta katsoneet järjestöjen jatkuvuuden takaamisen edellyttävän verkostomaisen rakenteen lisäksi kansallista ja kansainvälistä järjestöjen rajat ylittäviä verkostoja. Näiden yhteyksien takana on toiminnallisten prioriteettien ohella oltava löyhästi yhtenäinen kulttuuri, sillä mikäli toiminnallisuus olisi ainoa selittävä tekijä, terroristijärjestöjen yhteydet ehkäpä olisivat ainakin voittopuolisesti rajautuneet lähialueiden väkivaltaisiin poliittisiin järjestöihin tai vaikkapa samansuuntaisia menetelmiä käyttäviin järjestäytyneen rikollisuuden edustajiin.⁴¹

Vaikka tämä tutkimus keskittyy ehkä enemmän organisaatioverkostoihin, on terrorismin menetelmien tutkimisessa välttämätöntä huomioida myös henkilöverkostojen merkitys, sillä terroristijärjestöjen toiminnalle kaikki edellä esitetyt verkostotasot vaikuttavat olevan keskeisiä.

---

⁴⁰ Kenney 2007, 29, 238.

⁴¹ Kenney 2007, 29, 238.

Kaikille terroristijärjestöille yhteisiä ovat henkilösidonaiset, järjestön varsinaisten rakenteiden ulkopuoliset verkostot. Nämä käytännössä rakentuvat perheenjäsenten, sukulaisten ja ystävien sekä paikkaan, aikaan ja ammattiin sidottuihin yhteyksiin.⁴² Tämä on toki itsestään selvää, ovathan järjestöjen jäsenet ihmisiä, mutta näillä verkostoilla on paitsi pitkälle meneviä seurauksia, niitä myös hyödynnetään terroristijärjestöjen toimesta tietoisesti ja järjestelmällisesti. Mikäli yksilön tai ryhmän sosiaalisten yhteyksien joukossa on terroristijärjestön jäsen, sen lähemmäksi terroristijärjestöä, sen kulttuuria ja toimintaa myös tuo yksilö joutuu. Luonnollisesti tämä ei vielä tee kyseisestä henkilöstä terroristijärjestön tulevaa jäsentä tai edes kannattajaa, mutta se tekee kyllä todennäköisemmäksi henkilön joutumisen kohdakkain terroristijärjestön toiminnan ja kulttuurin kanssa. Se myös saattaa henkilön todennäköisemmin alttiiksi rekrytointipyrkimyksille.⁴³

Vaikka yksilökeskeinen lähestymistapa terrorismin historiaan on lähimpänä kulttuurihistoriaa, ei se ole tutkimuksen menetelmien kanssa ristiriidassa, kun huomioidaan sosiaalishistorian holistinen tavoite. Lisäksi sosiaalisten verkostojen tutkimus kattaa paitsi yksilöt, myös terroristeille ominaiset pienet ryhmät ja verkstorakenteiset järjestöt. Verkostoteorioiden mukaan kaikki toimijat sosiaalisissa yhteisöissä ovat pikemminkin toisistaan riippuvaisia kuin itsenäisiä. Toimijoiden väliset yhteydet välittävät tietoa, kiintymystä, samaistuneisuuden tunnetta ja muita sosiaalisia voimia. Verkostojen solmujen väliset yhteydet sekä järjestelevät ja mahdollistavat että rajoittavat toimintaa. Viimeiseksi sosiaalisten verkostojen solmujen suhteiden muodot ja kulkusuunnat määrittelevät taloudellisia, poliittisia ja sosiaalisia rakenteita.⁴⁴ Verkostot koostuvat verkostotutkimuksen terminologiaa käyttäen solmuista ja navoista. Verkostojen muotoa ja leviämistä määrittelee kaksi lainalaisuutta. Uudet solmut valitsevat linkittymisen kohteeksi lähes poikkeuksetta navat, siis hyvin linkittyneet solmut. Lisäksi solmujen verkostoitumista määrittää niiden houkuttelevuus, niin sanotut voimaominaisuudet, tekijät jotka saavat solmun näyttämään mielekkäältä linkittymisen kohteelta toisten mielestä.⁴⁵

Christakiksin ja Fowlerin tutkimukset vahvistavat sitä verkostoteoreettista olettamusta, että on todennäköisempää joutua mukaan johonkin toimintaan ja kulttuuriin tuntemiensa sosiaalisten kontaktien kautta, kuin siksi millainen on. Tämä johtuu pitkälti siitä, että käyttäytyminen, tavat ja asenteet leviävät samojen verkostoperiaatteiden mukaisesti.⁴⁶ Nämä muodostavat normin siinä

---

⁴² Kenney 2007, 28.

⁴³ Christakis & Fowler 2011, 13.

⁴⁴ Wetherell 1998, 126.

⁴⁵ Barabási 2003.

⁴⁶ Christakis & Fowler 2011, 95-103.

vaiheessa, kun niistä tulee jaettu käsitys siitä, mikä on hyväksyttävää. Normit leviävät yhtäläillä verkostojen kautta ja vaikuttavat siten ihmisten toimintatapoihin. Normit ovat kaikkien järjestöjen toiminnan linjaamiseen keskeisesti vaikuttavia tekijöitä.⁴⁷ Birminghamin koulukunnan laajennettua kulttuurin määritelmää mukaillen kulttuuri pitää sisällään yhteisön käyttäytymisen, tavat, asenteet ja lopulta normitkin. Niinpä on loogista argumentoida, että kulttuuri leviää järjestöjen sisäisten ja niiden välisten verkostojen, ja toki niiden ulkoisten henkilöverkostojen välitykselläänkin.

Terroristijärjestöille harjoittelu ja koulutus ovat organisatorisen menetelmien omaksumisen ytimessä. Mikä tahansa oppiminen, esimerkiksi menetelmiin ja käytänteisiin liittyen, on sidottu rutiineihin ja kirjattu organisaation ”artefakteihin”, menetelmiä ja ne siunaavaa kulttuuria koskeviin tuotteisiin ja luomuksiin. Tästä huolimatta terroristijärjestöt ovat valtion byrokraatioita tai suuryrityksiä horisontaalisempia luonteeltaan ja matalampia rakenteiltaan. Niiden kulttuurin ja säännöt määrittelevät, kuten edellä todettiin, toiminta ja toimintaa ohjaava päämäärä. Ne eivät opi, omaksu tai levitä menetelmiään kuitenkaan ilman käyttäytymisen, kulttuurin sekä toiminnan koordinoitua ja päätöksentekoa. Organisatorinen oppiminen tapahtuu harjoittelun, tarinoiden ja sosiaalisten yhteyksien kautta.⁴⁸ Michael Kenneyn mukaan terroristien oppiminen nojautuu radikaaleihin yhteisöihin, jotka ammentavat väkivaltaisista kokemuksista yhteisiä oppeja. Menetelmien leviäminen samanmielisten militanttien keskuudessa tapahtuu siis oppimisen kautta.⁴⁹ Toisin sanoen Kenney korostaa verkostojen ja yhteisesti jaetun kulttuurin merkitystä.

Verkosto- tai muitakaan teorioita ei korosteta tässä tutkimuksessa samalla tavoin kuin esimerkiksi valtiotieteiden tutkimuksissa eikä tutkimuksen tavoite ole todistaa jotain teoriaa toimivaksi tai toimimattomaksi. Verkostoteoriat auttavat tutkimuksen lähdeaineiston ymmärtämisessä sekä sen tutkijan huomion kohdistamisessa oikeisiin seikkoihin. Ne myös auttavat sosiaalishistorian holistisen pyrkimyksen perisyntin, subjektin kadottamisen, välttämässä. Lisäksi verkostoteoriat tarjoavat terminologian sekä kehittävät tutkijan mieltä paremmin ymmärtämään sosiaalisia ilmiöitä, kulttuuria, tapahtuma- ja toimintaympäristöä, joka vaikuttavat sosiaalisten liikkeiden toiminnan takana.

---

⁴⁷ Christakis & Fowler 2011, 112-113.

⁴⁸ Kenney 2007, 3-7.

⁴⁹ Kenney 2007, 135.

1.4 Keskeiset terrorismiin liittyvät käsitteet ja määritelmät

Tutkimukselleni keskeiset käsitteet ovat pitkän historian omaavia ja niiden määritelmät ovat historian eri vaiheissa hieman vaihdelleet, muuttuneet ja saaneet laajemman tai suppeamman merkityssisällön. Käsitteet ovatkin aina historiallisia ja potentiaalisesti kiistanalaisia⁵⁰. Terrorismi on tästä kiistanalaisuudesta oiva esimerkki, sillä sille ei ole olemassa yhtä yleisesti hyväksyttyä määritelmää, vaan useita toisistaan hyvin suurestikin eroavia määritelmiä. Terrorismi käsitettä määriteltiin jo jossain määrin edellä, mutta tässä kappaleessa esitetään täsmällisempi määrittely juuri erottelun kautta ja taktiikkaan keskittyen. Vaikka tutkimuksessani ei ole tarkoitus tarkastella käsitteiden määritelmiä tutkimuksen eri tarkasteluajanjaksoina, käsitteet eivät voi kuitenkaan vapautua niiden historiallisesta merkitysarvosta ja tämä on syytä huomioida tutkimusta tehtäessä⁵¹. Terrorismin määrittelemisen on ollut akateemiselle tutkimuskentälle suuri haaste pitkään ja yhteisen määritelmän puute sekä terrorismi-käsitteen arkaluontoisuus on saanut jotkut tutkijat jopa hylkäämään määritelmän tutkimuksestaan ja keskittymään ensisijaisesti tutkimuksensa subjekteihin⁵².

Terrorismi-käsitteen määrittely on tutkimukseni kannalta kuitenkin erittäin keskeistä. Terrorismin menetelmiä tutkittaessa terrorismi-käsitteen määrittelyllä tutkimuskenttä voidaan rajata, sillä terroristit turvautuvat monesti pitkälti samansuuntaisiin taktiikoihin kuin sissit, tavalliset rikolliset ja tavanomaiset armeijat. Terrorismin määrittelyllä voidaan myös hahmottaa näiden taktiikoiden erityispiirteet juuri terroristien käyttämänä sen sijaan, että tutkittaisiin erilaisia aseellisia taktiikoita yleisellä tasolla. Terrorismi voidaankin määritellä osaltaan erottamalla se muista samoja väkivaltaisista taktiikoista hyödyntävistä toimijoista. Terrorismin määrittelyssä onkin lopulta ehkä hedelmällistä pyrkiä kohti terrorismin tunnusmerkistöä⁵³.

Tutkija Bruce Hoffmannin mukaan sissiryhmiä, aseellisia kapinallisia ja terroristeja yhdistävät usein samansuuntaiset aseelliset taktiikat, kuten pommi-iskut ja salamurhat. Lisäksi kaikki pyrkivät iskuilla samansuuntaisiin välittömiin tavoitteisiin, kuten pelkoreaktioon kohdeyleisössä ja pyrkimykseen saada aikaan muutoksia väkivallan avulla. Vaikka sissit, aseelliset kapinalliset ja terroristit kaikki turvautuvat epäkonventionaalisiin taktiikoihin, on heidän välillään perinpohjaisia

---

⁵⁰ Käsitteet Liikkeessä 2003, 10.

⁵¹ Käsitteet Liikkeessä 2003, 10.

⁵² Esim. Marc Sageman argumentoi tällaisen lähestymistavan puolesta. Ks. Sageman 2008.

⁵³ Kullberg 2011, 22.

eroja. Hoffmannin mukaan terroristien ominaispiirteisiin kuuluu muun muassa pyrkimys välttää yhteenottoja sotilaallisten kohteiden kanssa. Terroristit eivät myöskään sissien tai kapinallisten tavoin pyri pitämään hallussa maantieteellisiä alueita saati keskity valjastamaan suoraksi tuekseen laajoja kansanryhmiä. Terroristiryhmät ovat usein määrällisesti sissiryhmiä pienempiä eivätkä ne hallinnoi kansanryhmiä maantieteellisillä alueilla. Hoffman kuitenkin myös korostaa, että erottelut eivät toimi sata prosenttisesti. Alueellisesti järjestäytyneitä terroristijärjestöjä, kuten Hizbollahia, Hamasia ja Tamilitiikereitä, kutsutaan mediassa usein sissijärjestöiksi. Molemmat ovat kooltaan suuria, usein heidän taktiikat muistuttavat perinteisiä sissisodankäynnin menetelmiä ja molemmat pitävät hallussaan maantieteellisiä alueita ja pyrkivät hallitsemaan laajoja kansanryhmiä.⁵⁴ Yhdysvaltain ulkoministeriön koostama PoGT-julkaisu vuodelta 2003 toteaaakin erottelun käyvän yhä vaikeammaksi muun muassa Irakissa lisääntyneiden siviileihin kohdistuneiden iskujen vuoksi⁵⁵. Itse aion käsitellä ja paikoin sivuta myös usein sissiryhmiksi kutsuttuja järjestöjä, kuten Hizbollahia ja Tamilitiikereitä terroristijärjestöinä, sillä ne ovat usein pyrkineet tavoitteisiinsa kohdistamalla väkivaltaa tai sen uhkaa siviileihin taatakseen shokkireaktiolla laajan mediahuomion toiminnalleen. Ne eivät ole kavahtaneet terrorististen taktiikoiden käyttöä silloin kun se on palvellut niiden päämääriä.⁵⁶

Tavallinen rikollinen on vertailukohtena samantapainen. Kidnappaukset, salamurhat ja pommi-iskut saattavat yhdistää molempia, mutta tavallinen rikollinen toimii usein henkilökohtaisin tavoittein ja etunäkökulmin. Terroristi taas on samassa yhteydessä altruisti, hän uskoo oman ja organisaationsa aatemaailman edustavan yleistä etua ja suurempaa hyvää, jota hän pyrkii toiminnallaan levittämään. Terroristi ja mieleltään sairas murhaaja tai salamurhaaja käyttää usein myös samoja väkivaltaisia menetelmiä, mutta heidät puolestaan erottaa päämäärä ja tavoitteet. Siinä missä mieleltään sairaan salamurhaajan päämäärät ovat henkilökohtaiset ja itsekeskeiset, terroristin tavoitteet ovat poliittisia.⁵⁷ Sama pätee pitkälti suurimpaan osaan kouluampujista tai ns. ”*lone-wolf*” tapauksista. Terrorismi myös edellyttää jossain määrin organisoitua toimintaa.

Yksi ihminen ei voi muodostaa terroristijärjestöä. Tänä päivänä terroristit kuitenkin toimivat lisääntyvässä määrin pieninä autonomisina soluina vailla hierarkkisen keskusjohdon kontrollia. Erityisesti radikaali-islamistiset terroristit ovat hyödyntäneet pieniä autonomisia ryhmiä

---

⁵⁴ Hoffman 2006, 35-37.

⁵⁵ PoGT 2003, 89.

⁵⁶ Ks. esim. PoGT 1995.

⁵⁷ Hoffman 2006, 41-43.

toiminnassaan ja esimerkiksi al-Qa'idan johto on peräänkuuluttanut tämän suuntaista toimintaa⁵⁸. Tällöinkin yksilöt kuitenkin ovat kiinnittyneet osaksi jotain oman toimintansa ja lähipiirinsä rajat ylittävää suurempaa verkostoa tai ideologiaa. Ei ole mielekästä tai länsimaisen demokraattisen järjestelmän edustajana poliittisesti tai oikeudellisestikaan järkevää kuitenkaan leimata kaikkea yksilöllistä toimintaa terroristiseksi, mikäli sen taustamotivaatioksi on ilmoitettu jokin poliittinen ideologia. Terrorismin on oltava konspiratiivista ja tarkoituksenmukaista.⁵⁹

Tutkimukseni terrorismin määritelmä lainaa kahdesta erinomaisesta lähteestä. Toinen, terrorismin määritelmä, on tutkija Bruce Hoffmannin kynästä ja toinen, ns. tunnusmerkistö, on suomalaisen tutkijan Anssi Kullbergin kädenjälkeä⁶⁰. Nähdäkseni kuvaavin määritelmä terrorismille muodostuukin näiden yhdistelmästä. Terrorismi on tarkoituksellista pelon lietsomista. Terroristiteot pitävät sisällään aina väkivaltaa tai sillä uhkailua, jonka tavoitteena on saada aikaan kauaskantoisia psykologisia reaktioita yli teon välittömän kohteen. Väkivalta kohdistuu siviileihin, siviilikohteisiin ja/tai puolustuskyvyttömiin kohteisiin. Terrorismilla pyritään luomaan valtaa sinne missä sitä ei ole tai sinne missä sitä on hyvin vähän. Aikaansaadulla huomiolla ja vaikutusvallalla pyritään saamaan aikaan poliittinen muutos. Kaikki tutkimuksen tapausesimerkkijärjestöt sopivat yllä olevaan määritelmään, vaikka Hizbollahin ja LTTE:n iskuista enemmistö on kohdistunut sotilaalliseksi luokiteltavia kohteista vastaan.

Tutkimuksessani esiintyy myös erilaisista tarkoituseristä kumpuavia terrorismin muotoja. Yleisesti terrorismi voidaan luokitella neljän kategorian alle. Ensimmäinen, kansallismielinen terrorismi, sulkee sisälleen nimensä mukaisesti kansallisesti itsensä määrittelevät terroristiliikkeet. Niillä on usein nationalistisia ja/tai separatistisia tavoitteita. Poliittinen terrorismi on toinen kategoria. Kaikki terrorismi on toki poliittista, mutta tässä kohdin sillä tarkoitetaan terrorismin tausta-aatetta. Poliittinen terrorismi jakautuu äärivasemmisto ja -oikeisto akselille, vaikkakin jako on joltain osin problemaattinen. Poliittiset terroristijärjestöt ovat usein luonteeltaan kansainvälisiä, koska niitä ei ole sidottu tiettyyn kansallisuuteen. Tässä tutkimuksessa äärivasemmistolainen terrorismi tulee käsitellyksi osana etnoseparatistista terrorismia, sillä osa mainituista järjestöistä on poliittiselta ideologialtaan äärivasemmistolaiseksi luokiteltavia. Luonteeltaan ne ovat kuitenkin kansallismielisiä. *Japanin punainen armeijakunta* on tutkimuksessa esiintyvistä terroristijärjestöistä ainoa puhtaasti poliittinen terroristijärjestö. Sekin on tässä tutkimuksessa vain sivuroolissa. Uskonnollinen terrorismi on kolmas kategoria. Sellaiseksi katsotaan terrorismi, jonka pääasiallisena

---

⁵⁸ Ks. esim. Lacey 2008; Sageman 2008.

⁵⁹ Kullberg 2011, 23.

⁶⁰ Hoffman 2006, 41; Kullberg 2011, 23.

motivaationa on radikaali politisoitu tulkinta uskonnosta. Lisäksi tässä tutkimuksessa käsitellään varsin paljon myös valtioterrorismia. Tässä tutkimuksessa se ymmärretään valtion tukena terroristijärjestöille. Siis toimintana, josta hyötyvät sekä valtio ja terroristijärjestöt ja tekoina, joissa terroristijärjestöt ja valtio tavoittelevat yhdessä joko toisen tai molempien etua.⁶¹

Tutkimuksen tapausesimerkkijärjestöt ovat luokiteltavissa joko kansallismielisiksi tai uskonnollisiksi, tai molemmiksi. Niinpä nämä kaksi kategoriaa, ja niiden alakohdat, islamismi, nationalismi ja separatismi, ansaitsevat osakseen tarkemman tarkastelun. Niiden määrittelyssä käytän pääasiallisena lähteenä Christian Jokisen ja Anssi Kullbergin ”*Separatismi ja Islamismi*” -kirjaa. Separatismi kumpuaa nationalismista. Nationalismissa olennaisinta on sen ankkuroituminen kuviteltuun ”kansaan” tai ”kansakuntaan” ja sen identiteettiin. Nationalismilla tarkoitan tässä tutkimuksessa näkemystä, jossa konstruoidaan ”kansaa” tai ”kansakunta”, joka on kiinteässä yhteydessä valtioon. Separatismi on ensisijaisesti pyrkimystä vapauttaa jokin tietty kansallisesti määritelty alueellinen kokonaisuus itsenäiseksi valtioksi vieraaksi koetun vallan alaisuudesta. Separatististen liikkeiden toiminta tähtää ensisijaisesti kansakunnan itsenäistymiseen itsenäisenä ja kansainvälisesti tunnustettuna valtiona. Suurin osa Euroopan valtioista on muodostunut separatismien kautta, lohkeamalla irti ylikansallisista imperiumeista, ensisijaisesti ”kansallisin” perustein. Monet menneistä ja tämän päivän terroristijärjestöistä, kuten Tamilitiikerit ja ETA, ovat luonteeltaan separatistisia.⁶²

Jokisen ja Kullbergin mukaan islamismi on politiikan islamisoimista ja islamin politisoimista sellaisen poliittisen näkökulman kautta, joka viime kädessä pyrkii johtamaan valtion ja hallinnon säännöt islamin uskonnollisista opeista. Jokinen ja Kullberg korostavat, että olennaista islamismissa on islamilaisuuden ymmärtäminen paitsi uskonnoksi, myös poliittiseksi identiteetiksi. Islamismi on poliittinen aate, joka vetoaa toiminnassaan islamiin ja väittää edustavansa muslimeja, mutta jonka aatteet eivät välttämättä pohjautu koraaniin. Islamistit pyrkivät poliittiseen järjestelmään, joka nojaa kaikessa yksin jumalaan ja jumalaiseen lakiin, *shari'aan*. Islamismin eri muunnokset ovat vaihdelleet niin ajassa ja paikassa kuin toimintatavoissakin. Radikaali-islamismi on kuitenkin moderni ideologia, jonka synty on ajoitettu 1900-luvun alun Egyptiin. Radikaali-islamismi suhtautuu vastenmielisesti ja vihamielisesti nationalismiin, sillä se on islamin tiukassa tulkinnassa

---

⁶¹ Kullberg 2011, 24-37.

⁶² Jokinen ja Kullberg 2006, 18, 27-28.

ehdottomasti kiellettyä *umman*, islamilaisen yhteisön, jakamista. Islamistien mielestä nationalismi johtaa sekularisoitumiseen.⁶³

Tämän tutkimuksen islamistiset terroristijärjestöt Hamas ja Hizbollah, ovat pyrkineet kuitenkin islamilaisen valtion muodostamiseen. Näiltä osin ne ovat siis islamismin lisäksi nationalistia. Molemmat toisin sanoen hyväksyvät *umman* jakamisen ja valtion perustamisen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että esimerkiksi Hamas irtisanoutuisi islamismin pitkän tähtäimen utopistisista maailmanlaajuisista päämääristä. Islamistit ovat myös jakautuneet sen suhteen, millä menetelmillä jumalan oppeihin nojaavan valtion perustamiseen tulisi pyrkiä. Keskeinen jakolinja vallitsee suhteessa väkivallan käytön hyväksymiseen. On syytä muistaa, että radikaalista islamismistakin vain yksi muunnos manifestoi väkivaltaista *jihadia* ja taistelua islamilaisen maailman laidoilla. Monista islamismin koulukunnista löytyy sekä väkivallan hyväksyviä että sen käyttöä vastustavia.⁶⁴ Hamas on monelta osin ideologialtaan identtinen alun perin Egyptissä syntyneen Muslimiveljeskunnan kanssa, joka kuitenkin irtisanoutui väkivallasta jo 1970-luvulla.

Itsemurhaterrorismi viittaa väkivaltaiseen toimintaan terroristijärjestön puolesta, jossa tekijä tiedostaa iskusta selviytymisen mahdollisuuksien olevan olemattomat ja usein, joskaan eivät ehkä aina, tietävät surmaavansa itsensä menetelmän ja kohteenvalinnan vuoksi. Itsemurhaiskuilla terroristit mahdollistavat muutoin tekijälleen liian riskialttiit iskut ja luovat ympärilleen myyttisyyttä ja sankarikulttuuria. Muiden terroristitaktiikoiden tapaan itsemurhaiskuilla on yleensä aina selkeästi määritelty kohde ja tarkoituksenmukainen tavoite, vaikka ne saattavat vaikuttaa spontaaneilta väkivallan teoilta. Iskujen tavoitteena on kuitenkin valitun kohteen merkityksellisuuden kautta luoda kauhun ilmapiiri laajemmalle yleisölle ja sitä kautta välittää viesti iskun varsinaisille kohteille. Tällaisen laajalle levinneen pelon terroristit toivovat kanavoituvan julkiseksi painostukseksi iskun kohteita vastaan, jolla voitaisiin saavuttaa poliittisia tavoitteita.⁶⁵

Itsemurhaterrorismi eroaa muista menetelmistä siis sen taktisissa piirteissä. Terroristin itsensä tiedostama ja hyväksymä kuolema on keskeinen elementti, joka tekee onnistumisen iskussa todennäköisemmäksi. Itsemurhataktiikalla on terroristijärjestölle useita etuja. Kuolemaa halveksuva terroristi pääsee usein helpommin lähemmäksi kohdettaan ja itsemurhapommittajaa vastaan on olemassa varsin vähän tehokkaita vastatoimia. Itsemurhataktiikka tuo terroristijärjestöille

---

⁶³ Jokinen ja Kullberg 2006, 39, 48-51.

⁶⁴ Jokinen ja Kullberg 2006, 47-48.

⁶⁵ Pedazhur 2005, 8-12; Bloom 2005, 16-18.

joustavuutta operaatioiden suhteen, sillä suunnitelmaa ja kohdetta on helpompaa muuttaa vielä operaation käynnistyttyäkin. Tärkein etu on kuitenkin itsemurhaiskujen herättämä huomio ja pelko. Itsemurhaiskut kielivät terroristien vastavoimille tavanomaisten turvallisuusmenetelmien ja terrorismin torjunnan keinojen voimattomuutta. Itsemurhaterrorismiin ovat vuosien saatossa turvautuneet niin uskonnolliset kuin maallisetkin terroristijärjestöt. Terroristit pyrkivät jatkuvasti rikkomaan perinteisiä sodankäynnin sääntöjä ja itsemurhaterrorismi on ollut vuosien saatossa kustannustehokkain menetelmä. Luku on viitteellinen sekä summittainen ja elää jatkuvassa kehityksessä, mutta se kertoo menetelmän tehokkuudesta. Kaikista terroristi-iskuista vain arviolta viisi prosenttia on ollut itsemurhaiskuja, mutta niillä saatu aikaiseksi 48 prosenttia kaikista kuolonuhreista⁶⁶.

2. Itsemurhaiskujen varhaiset linnut: Kamikazeista palkkatyöläisiin

2.1 Uhrautuvaiset japanilaisterroristit asettavat esimerkin

Itsemurhaterrorismiin perehtyneet tutkijat ajoittavat modernin itsemurhaterrorismin synnyn varsin yleisesti vuoden 1983 lokakuun 23. päivään. Sen syntysijaksi mielletään usein Libanonin Beirut. Iskut kohdistuivat Yhdysvaltain ja Ranskan sotilastukikohtia vastaan.⁶⁷ Tutkija Mia Bloom toteaaakin, että vaikka itsemurhaterrorismilla on kauaksi ulottuvat historialliset taustat, merkitsi lokakuun 1983 Beirutin itsemurhaisku alkua tämän päivän itsemurhaterrorismin tunnusmerkistölle⁶⁸. Iskussa kuoli 241 ja haavoittui 84 amerikkalaista ja ranskalaista sotilasta. Iskusta otti vastuun libanonilainen terroristijärjestö⁶⁹.

Itsemurhaterrorismia oli kuitenkin jo käytetty samansuuntaisia kohteita vastaan myös Libanonissa. Irakin Beirutin suurlähetystä vastaan iskettiin tuhoisin seurauksin jo tammikuussa vuonna 1981⁷⁰. Irakilainen šiialainen järjestö *al-Dawa* otti vastuun tästä itsemurhaiskusta, jossa menehtyi 55 ihmistä ja loukkaantui ainakin 100⁷¹. Lisäksi vain puoli vuotta ennen iskua amerikkalaiseen sotilastukikohtaan Beirutissa, 18.4.1983 Hizbollah teki itsemurhaiskun Yhdysvaltain suurlähetystä vastaan. Verisessä iskussa kuoli arviolta 57 ja loukkaantui 100 ihmistä.⁷² Tarkasteltaessa

---

⁶⁶ PoGT 1985-2003; CRT 2004-2009.

⁶⁷ Ks. iskusta esim. PoGT 1983.

⁶⁸ Bloom 2005, 1.

⁶⁹ PoGT 1983, 30.

⁷⁰ Irakin Beirutin suurlähetystön 15.1.1981 iskusta kts. esim. PoGT 1981.

⁷¹ PoGT 1981, 11.

⁷² PoGT 1983, 4.

sotilastukikohtaa vastaan tehtyä iskuja edeltäneitä itsemurhaiskuja pelkästään Libanonissa ja huomioiden se, että Hizbollah oli syyllistynyt itsemurhaterrorismiin jo aikaisemmin, voidaan osoittaa varsin selvästi, että itsemurhaterrorismin synty tulisi ajoittaa ainakin vuodelle lokakuun 1983 iskuja varhaisempaan ajankohtaan. Lisäksi tämä tutkimus tulee osoittamaan, että *al-Dawan* varsin vähälle huomiolle jäänyt isku oli ehkä itsemurhataktiikan kannalta merkityksellisempi kuin on toistaiseksi tunnustettu. Itsemurhaiskuille on myös ehdotettu paljonkin varhaisempia ajankohtia ja niitä tarkastellaan seuraavaksi, joskin on todettavat, että niiden leimaaminen itsemurhaiskuiksi ei ole täysin ongelmatonta.

Teoksessa ”*Die RAF und der Linke Terrorismus*” Claudia Derichs ajoittaa itsemurhaterrorismin synnyn vuoden 1972 Lodin (nykyinen Ben Gurion) lentokentän iskuun Tel Avivissa Israelissa. Äärivasemmistolaisen Japanin punaisen armeijakunnan (JRA) kolme terroristia, Kozo Okamoto, Tuyoshi Okudaira ja Yasuyuki Yasuda iskivät käsikranaatein ja konetuliasein lentokentälle. Silmittömässä tulituksessa ja tulitaistelussa, joka puhkesi nopeasti terroristien ja lentokentän turvallisuusjoukkojen välille, menehtyi 24 ihmistä sekä loukkaantui ainakin 80. Hyökkääjistä kaksi, Okudaira ja Yasuda kuolivat iskussa. Yasuda menehtyi turvallisuusjoukkojen luoteihin. Okudaira puolestaan pakeni iskun kohteena olleesta terminaalista kiitoradalle, jossa hän tulitettuaan El Alin lentokoneesta tulleita matkustajia riisti oman henkensä käsikranaatilla. Pahoin loukkaantunut Okamoto sen sijaan jäi turvallisuusjoukkojen vangiksi. Kaikki terroristit oli koulutettu Libanonin Baabelkissa.⁷³

Siitä oliko iskussa kuoleminen ja tarkemmin itsemurha suunniteltu osa operaatiota, on esitetty eriäviä näkemyksiä⁷⁴. Japanilaisia vasemmistoliikkeitä tutkineen Patricia Steinhoffin mukaan iskun toteutus sekä terroristien varustus ei viittaa siihen, että kyseessä olisi ollut suunnitelmallinen itsemurhaisku. Tärkeämpää terrorismin leviämisen kannalta on kuitenkin se, että JRA:n perustajan Fusako Shigenobu⁷⁵ otettua virallisesti vastuu Lodin iskuista, japanilaisia terroristeja juhliittiin Libanonin Baabelkissa sankareina. Kun kiinni jäänyt Okamoton julisti israelilaisessa oikeudessa iskussa kuolleiden Yasudan ja Okudairan nousseen taivaisiin Orionin vyön tähdiksi, marttyyriuden myytti ja symbolismi olivat valmiit.⁷⁶ Myös ryhmän nimellä, *Marttyyri Patric Arguellon ryhmä*⁷⁷,

---

⁷³ Derichs 2006, 816-819; Neojaponisme 13.9.2007: Interview with Dr. Patricia Steinhoff.

⁷⁴ Kts. esim. Neojaponisme 13.9.2007: Interview with Dr. Patricia Steinhoff.

⁷⁵ JRA sai alkunsa kun Shigenobu muutti Libanoniin 1971. Vuoden 1972 Lodin isku oli Shigenobun ryhmän ensimmäinen isku. Pian ryhmä otti itselleen nimen Japanin punainen armeijakunta. JRA suoritti useita kansainvälisen tason terroristi-iskuja tulevina vuosina.

⁷⁶ Neojaponisme 13.9.2007: Interview with Dr. Patricia Steinhoff.

oli oma merkityksensä ryhmän, sen tavoitteiden ja asialle vihkiytymisen mystifioinnissa. Japanilaisten uhrautuneisuus sai myös tukea yllättävältä taholta, kun Libyan diktaattori Muammar Qaddafi ylisti iskua ja rohkaisi palestiinalaisia ottamaan mallia japanilaisista⁷⁸.

Vaikka silmitön väkivalta siviilejä vastaan epäilemättä herätti huomiota ja pelkoa terrorismia kohtaan, ei Lodin isku kuitenkaan saanut sellaista kansainvälistä huomiota aikaiseksi, että maailman muut terroristijärjestöt olisivat omaksuneet taktiikan heti iskun jälkeen. Isku ei myöskään täytä modernien itsemurhaiskujen tunnusmerkkejä, jossa tekijä usein räjäyttää itsensä iskun yhteydessä varmistaakseen iskun onnistumisen, suuremman fyysisen tuhon ja shokkireaktion. Vaikka japanilaisista terroristeista kaksi kuoli, toinen oman käden kautta, on Okamoto konkreettinen jälkeen jäänyt todiste siitä, että itsensä uhraaminen ei välttämättä ollut tietoinen tavoite.

Lodin iskua voisikin kutsua fedayeen-iskuksi, jossa tekijät oman henkensä uhalla hyökkäävät konetuliasein ja räjähtein yhtä tai useampaa kohdetta vastaan. Iskuille on usein ollut tyypillistä tekijöiden menehtyminen speaktaakkelimaisesti joko oman käden tai turvallisuusjoukkojen toimesta, mutta harvoin se on ollut tarkoituksenmukainen teko vaan tilanteen sanelema pakko. Vaikka japanilaisten terroristien lähtökohtainen suunnitelma olisikin ollut paikalta pakeneminen, on selvää, että kahden terroristin kuolema operaatiossa toi heille paljon kaivattua huomiota ajan muiden terroristiryhmien sekä niitä sympatisoivien parissa. Lisäksi röyhkeä isku Israelin sydämeen, Tel Avivin kansainväliselle lentokentälle, sai israelilaiset ja muutkin maailman turvallisuuspalvelut huomioimaan Japanin punaisen armeijakunnan aiempaa suurempana uhkana sekä jatkossa varautumaan tämän tyyppisiin iskuihin.

On huomion arvoista, että samantyylistä iskumenetelmää ei ollut juuri käytetty siviilikohteita vastaan ja terrorismin torjunnassa varauduttiin lentokonekaappauksiin. Samalla on kiinnitettävä huomiota yhteyteen *Palestiinan vapautuksen kansanrintaman* eli PFLP:n ja JRA:n välillä. Äärivasemmistolainen PFLP perustettiin vuonna 1968 ja se oli vastuussa lukuisista kansainvälisistä terroristi-iskuista 1970-luvulla. Juuri palestiinalaiset olivat 1950- ja 1960-luvuilla tunnettuja rajan yli Israeliin tehtävistä fedayeen-iskuista, joten jälkikäteen tarkasteltuna JRA:n ensimmäisen iskun taktiikan valinnalle löytyy yhteys. JRA:n päätoimialueisiin on perinteisesti kuulunut Libanonin

---

⁷⁷ Patrick Argüello oli amerikannicaragualainen PFLP:n terroristi, joka sai surmansa hänen ja muutaman muun terroristin yrittäessä kaapata israelilaisen El Alin lentoyhtiön konetta syyskuussa 1970. Aseistettu turvavartija ampui hänet kesken kaappauksen. Ks. esim. <http://www.guardian.co.uk/world/2001/jan/26/israel>.

⁷⁸ Jokinen 2011, 140.

Syyrian kontrolloimat olleet alueet, aivan kuten palestiinalaisjärjestönkin⁷⁹. Vaikka Lodin isku on historiallisessa tarkastelussa vaikea pitää varsinaisena itsemurhaiskuna, oli uhrautuneiden terroristien ympärille muodostuneella kunnioituksella, heidän mystifioinnillaan ja saadulla huomilla mahdollisesti oma vaikutuksensa libanonilaisten ja palestiinalaisten myöhempään itsemurhataktiikkaan turvautumiseen. Lodin isku ja sen itsemurhaiskua muistuttavat piirteet ovat merkittäviä siinäkin mielessä, että itsemurhaterrorismi yleensä yhdistetään ainoastaan uskonnolliseen terrorismiin, radikaali-islamistien ja uskonnollisten fundamentalistien käyttämäksi poliittisen väkivallan muodoksi. JRA oli ateistinen ääriivasemmistolainen järjestö. Laajemmin toki japanilaiseen kulttuuritraditioon on liittynyt kunniakas itsensä uhraaminen, josta selkein osoitus ovat toisen maailmansodan kamikazalentäjät. Kuolema tappiota ennen on eittämättä ollut osa japanilaista soturiperinnettä jo paljon toista maailmansotaa edeltäneeltä ajalta. Lisäksi ääriivasemmistolaisen terrorismin traditioon on kuulunut kollektiivisen kamppailun tärkeyden asettaminen yksilön edelle.

Itsemurhapiirteitä sisällään pitänyt fedayeen-isku peilasi hyvin JRA:n rakenteita, organisaatiomallia ja aiempia menetelmiä. Kyse oli kovan ytimen jäsenmäärä huomioiden varsin pienestä järjestöstä, jolla ei ollut varsinaista maantieteellistä operatiivista tukikohtaa, vaan sen soluja oli hajaantunut eri puolille maapalloa. JRA teki yhteistyötä PFLP:n kanssa useassa yhteisessä terroristisessa hankkeessa.⁸⁰ Terrorismin funktionaalisen puolen kannalta JRA:n Lodin isku ennakoi tulevaa kansainvälistyvää terrorismin verkostoa, jossa yhteisenä liimana erikoisten kumppanien välillä oli toiminta, menetelmät, henkilökontaktit ja samanlaiset organisaatorakenteet. Okamoto, Yasuda ja Okuidaira olivat saaneet väärennetyt asiakirjansa Saksasta ja aseensa Italiasta sekä apua operaation eri vaiheissa useilta eri terroristijärjestöiltä. Olipa Lodin iskun pääasiallisena suunnittelijana mahdollisesti toiminut PFLP:n kansainvälisistä iskuista vastannut Abu Hani⁸¹. JRA oli kokonaisuudessaan kansainvälisesti laajalti verkostoitunut pienestä koostumuksestaan huolimatta, Christian Jokisen tutkimusten perusteella sen jäseniä oleskeli ja vieraili Suomessakin⁸².

Terrorismin verkostoista ja niiden kautta muodostuneiden yhteyksien merkityksistä saatiin pian uusia konkreettisia osoituksia. Vuonna 1976 Yhdysvaltain tiedustelukoneisto raportoi esimerkiksi *Turkin kansan vapautusarmeija* -nimisen terroristijärjestön kouluttautuneen palestiinalaisten terroristijärjestöjen kanssa ja iskeneen tämän jälkeen Turkissa israelilaiskohteita vastaan. Pohjois-

---

⁷⁹ PoGT 1995, 50; 61.

⁸⁰ PoGT 1976, 14; PoGT 1995, 49-50.

⁸¹ Neojaponisme 13.9.2007: Interview with Dr. Patricia Steinhoff.

⁸² Jokinen 2011, 143-148.

Irlannin *Provisional Irish Republican Army* (PIRA) oli noudattanut mallia ja myös solminut suhteet palestiinalaisjärjestöihin ja muihin Euroopan separatistisiin terroristijärjestöihin. Jo 1970-luvun puoliväliin tultaessa terrorismin kansainvälistyminen oli johtanut myös terroristijärjestöjen tiiviimpään yhteistyöhön mm. kouluttautumisen, aseiden hankinnan ja asiakirjojen väärentämisen suhteen. Yhteistyö oli siinä määrin tiivistä, että vuoden 1995 PoGT kertoi viitteistä Eurooppaan syntyneestä puhtaasti tämän yhteistyön järjestämiseen muodostuneesta terroristisesta infrastruktuurista.⁸³ Terroristeja yhdisti eittämättä laajempi yhteinen terroristinen kulttuuri. Järjestöillä oli samankaltaiset, ellei täysin samat viholliset, konspiratiivinen maailmankuva, vallankumoukselliset päämäärät, yhteinen ”globaalien lainsuojattoman” asema sekä samansuuntaiset menetelmät. Useissa tapauksissa 1970-luvulla yhteistyötä tehneitä järjestöjä yhdisti samansuuntainen ideologia. Edellä mainituista järjestöistä selvästi äärivasemmistolaisia olivat JRA, PFLP, *Turkin kansan vapautusarmeija*⁸⁴. Separatismiin lisäksi PIRA:n taustalla on myös vaikuttanut vasemmistolainen politiikka ja sen järjestöä lähellä oleva poliittinen puolue Sinn Féin voidaan luokitella vasemmistolaisnationalistiseksi⁸⁵.

Järjestöt ottivat siis toimintaansa myös kulttuurisia vaikutteita. *Turkin kansan vapautusarmeija* iskut israelilaiskohteita vastaan Turkissa ovat esimerkki tästä. Iskuissa oli ehkä kyse PFLP:ltä saadun koulutuksen takaisinmaksusta, mutta ne myös pelasivat PFLP:n kulttuuria turkkilaisen järjestön toiminnassa. Tämän jälkeen Israelin intressit ovat nimittäin joutuneet Turkissa useaan otteeseen terroristi-iskujen kohteeksi, joskin niiden takana ovat olleet muut järjestöt⁸⁶. Terrorismin kansainvälisyys, niin funktionaalisilta kuin kulttuurisiltakin piirteiltään, toi toisen järjestön käyttämille menetelmille ihailijoita ja imitoijia, usein odottamattomiltakin suunnilta.

2.2 Epäpyhä allianssi - huumerikollisuus ja terrorismi Kolumbiassa

Yllättäen Kolumbia oli eräs varhaisten itsemurhaiskujen näyttämö. Pablo Escobarin johdolla huumebaronit, jotka toimintansa vuoksi saivat taakakseen narkoterrorismin määritelmän, käyttivät nuoria miehiä ja naisia palkkamurhaajinaan tavalla ja sellaista väkivallan kulttuuria noudatellen, että iskuja voitiin kuvata vähintäänkin terrorina jos ei terrorismina. Escobarin palkkamurhaajat tunnetaan nimellä *sicarios*. Tehtävät olivat usein täysin mahdottomia suorittaa, ellei tekijä ollut valmis uhraamaan itseään. Siksi monet iskuista olivat lähtökohtaisesti itsemurhaoperaatioita.

---

⁸³ PoGT 1976, 14.

⁸⁴ PoGT 1995, 50, 60, 65.

⁸⁵ Ks. esim. www.sinnfein.ie.

⁸⁶ Esim. PoGT 1989, 32; PoGT 1986, 37.

”*Osama bin Laden und der Internationale Terrorismus*” –teoksen mukaan eräät Hizbollahiin kuuluneet opiskelijat ihmettelivät Kaliforniassa 1990-luvun alkupuolella opiskellessaan *sicarioksia* tutkineelta professoriltaan itsemurhaoperaatioiden motiivia, sillä katolilaisuus selvästi kieltää itsemurhan.⁸⁷ Nuorilla ei ollutkaan sen enempää poliittista kuin uskonnollistakaan vakaamusta iskujen takana, vaan pääasiallisena motivaationa nuorille itsemurhaiskun tekijöille olivatkin rahalliset korvaukset. Iskujen itsemurhaluonnetta kuvasi se, että korvaukset luvattiin tekijöiden perheille. Erityisen usein iskun tekijöinä olivat nuoret naiset, joille fyysisen voiman ja uskottavuuden puuttuessa oman kehon käyttäminen aseena saattoi olla ainoa mahdollisuus saada perheelleen rahaa. Niinpä tekijöitä muistellaan lähiyhteisöissä yhtäläillä sankareina kuin uhreinakin.⁸⁸

Välinpitämättömyys kuolemaa kohtaan johti hyvin tuhoisiin ja symbolisesti merkittäviin operaatioihin huumeparonien sodassa Kolumbian hallitusta vastaan. Huhtikuussa 1984 kaksi alaikäistä palkkamurhaajaa onnistui jopa surmaamaan maan oikeusministeri Rodrigo Lara Bonillan. Surmaajat toimivat pahamaineisen huumeparoni Pablo Escobarin laskuun. Isku pönkitti entisestään huumeparonien otetta Kolumbiasta sekä sen talouselämästä ja paljasti turvallisuuspalvelun kyvyttömyyden torjua kuolemaa halveksuvien nuorten iskuja. *Sicariosten* operaatiot jatkuivat ja operaatiotahti kiihtyi. Seurauksena Escobarin ovelle ilmestyi lisää ”myyttisyyden” ja korkeiden palkkojen motivoimia nuoria valmiina rekrytoitaviksi palkkamurhiin.⁸⁹

Jo vuonna 1986 kartellien menetelmät herättivät myös terrorismin torjunnan huomion, kun Yhdysvaltain ulkoministeriö totesi huumekartellien terrorististen taktiikoiden muodostaneen jo jatkumon⁹⁰. New York Times julkaisikin lokakuussa 1987 artikkelin, jonka mukaan kontrolloimaton väkivalta uhkasi jo maan demokraattisia instituutioita ja Medellinin kaupunki, joka oli väkivaltaisuuksien keskipiste, oli jo lähes täysin rikollisten, vasemmistolaisten sissien, huumekauppiaiden ja puolisotilaallisten ryhmien hallussa. New York Times mukaan vuosien saatossa Kolumbiassa oli jo tuolloin surmattu 11 000 ihmistä.⁹¹ Myös Yhdysvaltain ulkoministeriö jakoi New York Times huolen toteamalla huumekartellien uhkaavan demokraattisia instituutioita. Iskemällä mm. tuomioistuinten edustajia, lakimiehiä ja tuomareita vastaan huumekartellit yrittivät pakottaa maan tuomioistuimet, viranomaiset ja poliitikot polvilleen huumeongelman edessä.

---

⁸⁷ Pohly & Duran 2001, 73-75.

⁸⁸ Pohly & Duran 2001, 73-75.

⁸⁹ Riano-Alcala 2006, 1; Davis 2007, 109.

⁹⁰ PoGT 1986, 26.

⁹¹ New York Times 31.10.1987.

Vuoden 1988 tammikuussa kartellit surmasivat puolestaan Kolumbian valtiosyyttäjä Carlos Mauro Hoyosin. Seurauksena kartellit lisättiin terroristijärjestöjen listalle kun Kolumbia laajensi terrorismin lainsäädännöllistä määritelmää.⁹²

Huumekartellien kohdalla iskut olivat itsemurhaiskuja ennen kaikkea toiminallisilta piirteiltään. Niillä oli viimekädessä laitton taloudellinen motiivi. Kartellien tarkoitus oli poistaa huumekaupalta kaikki häiriötekijät. Rikollisen ja terroristisen toiminnan välinen raja oli Kolumbian kohdalla vähintäänkin häilyvä. Murhauttipa Pablo Escobar myös liberaalipuolueen johtajan Luis Carlos Galanin, joka oli aikaisemmin erottanut Escobarin puolueesta⁹³. Vaikka kartellit eivät kulttuurisesti tai ideologisesti lukeutuneet osaksi terrorismia, toiminnallisesti kartellit olivat hyvin lähellä terrorismia. Niiden menetelmät ja kohteet olivat terroristien kanssa yhtenäisiä. Huumeparoneilla oli kyllä poliittisiakin tavoitteita, esimerkiksi Escobar ja Carlos Lehder haaveilivat molemmat pääsystä Kolumbian parlamenttiin, mutta siitäkin huolimatta heidän edustamansa organisaatiot toimivat väkivaltaisesti ensisijassa taloudellisten motivaatiotekijöiden ajamina.⁹⁴

Tutkija Michael Kenneyn mukaan kartellit eivät olleet sellaisia superorganisaatioita, kuin yleinen käsitys ja elokuvista syntyneet mielikuvat antavat ymmärtää. Toiminnan takana ei ainakaan Kenneyn tarkasteluajanjakson aikana ollut yhtä johto-organisaatiota. Pikemminkin huumekaupasta kilpailivat useat kartelli-nimellä kulkeneet yhteenliittymät ja itsenäiset salakuljettajat sekä pienet ryhmät. Kokonaisuudessaan ”järjestelmä” muistutti pikemminkin tuottaja- ja vientiyritysten välistä syndikaattirakennetta, joskin isoilla huumeparoneilla oli kiistaton merkitys eikä toimintaa voi selittää köyhyyden tai eriarvoisuuden uhreilla. Kyseessä oli monimutkainen toimeksiannoilla toimivien ”urakoitsijoiden” ja ”aliurakoitsijoiden” verkosto, jossa iso merkitys oli kokemuksiin pohjautuvilla kontakteilla sekä lähipiirisuhteilla. Uusia solmuja verkostoon houkutteli potentiaaliset mahdollisuudet nopeisiin ja isoihin tuloihin. Kartellien verkosto kehittyi vuosien saatossa, nojautuen sosiaalisiin traditioihin ja ilmiöihin, kuten erilaisten tuotteiden salakuljetukseen. Vaikka kartelleilla oli ja on ydinjohto, joka toimii ikään kuin monialayrityksenä ja mahdollistaa toiminnan, ovat ne viimekädessä tutkimusten perusteella pikemminkin verkoston napoja kuin hierarkkisen järjestön kaikkea suoraan kontrolloivia johtajia. Verkostot ylittävät valtionrajat, niiden eri solmut ovat erikoistuneita eri tehtäviin laajemmassa huumeiden salakuljetusbisneksessä ja välittäjät toimivat linkkeinä eri spesialistien välillä. Eri ryhmien välisten verkostojen ohella

---

⁹² PoGT 1988, 19.

⁹³ Davis 2007, 111.

⁹⁴ Kenney 2007, 9.

henkilökohtaisilla verkostoilla on kiistaton merkitys. Niiden kautta eri tehtäviin päätyvät nauttivat valmiiksi luottamusta, ne auttavat uusien luottamusta nauttivien ihmisten löytämistä tehtäviin ja ne edistävät rikollisten sosiaalisten käytänteiden leviämistä, sillä esimerkiksi perheenjäsenet ja sukulaiset ovat jo vihkiytyneitä vallalla olevaan kulttuuriin sekä sen sanelemiin sääntöihin, kuten tehtävien hoitoon ja epäonnistumiseen liittyviin vastuisiin ja sanktioihin.⁹⁵

Kartellien verkostot tekivät yhteyksien muodostamisen Kolumbian ääriivasemmistolaisiin terroristijärjestöihin helpoksi ja luonnolliseksi. *Kolumbian vallankumoukselliset asevoimat* -terroristijärjestö, eli FARC⁹⁶ on myöhemmin vähintään suunnitellut ja yrittänyt toteuttaa itsemurhaiskun. FARC suunnitteli nykyisen presidentin Alvaro Uriben noustua valtaan lentävänsä lentokoneen presidentin palatsin seinään. FARC haki potentiaalista lentäjää iskulle juuri Medellinin kartellilta lupaamalla lentäjän perheelle kaksi miljoonaa Yhdysvaltain dollaria. Lentokoneiskua ei koskaan tapahtunut, mutta sen sijaan Medellinin kartelli teki FARC:n tilauksesta usean pommi-iskun sarjan presidentin palatsia vastaan samana päivänä, kun Uribe aloitti virkakautensa. FARC keskittikin iskunsa huomattavan osan väkivaltaisesta energiastaan Kolumbian armeijan ohella maan hallitusta vastaan, joka ilmensi sen verkostoja ns. narkoterroristeihin. Medellinin kartellilla oli erikoisosaamista paitsi itsemurhatehtävien suorittamisesta, myös juuri vaikeasti saavutettavien poliittisten kohteiden salamurhista.⁹⁷ Itsemurhaiskujen takana Etelä-Amerikassa olivat kotimaiset terroristijärjestöt, narkoterroristit tai terroristijärjestöjen ”alihankkijoina” toimineet palkkatappajat, jotka ostettiin narkoterrorismin takana olleilta rikollisverkostoilta⁹⁸.

Etelä-Amerikan terroristijärjestöjen ja narkoterroristien verkostojen ulottuvuutta kuitenkin alleviivaa se, että libanonilainen Hizbollah toteutti 1990-luvun alussa parinkin alueen valtion maaperällä itsemurhaiskuja omien intressiensä ajamiseksi. Latalalaisen Amerikan itsemurhaiskuista mielenkiintoisen tekeekin se, että itsemurhaiskujen todellisella kapitalisoijalla, Hizbollahilla, on ollut perinteisesti vahva läsnäolo Etelä-Amerikassa. Sen läsnäolo on keskittynyt koulutukseen ja rahankeruuseen, mutta sillä on ollut yhteyksiä sekä alueen ääriivasemmistolaisiin terroristijärjestöihin että 1980- ja 1990-luvuilla narkoterroristeiksi kutsuttuihin huumerikollisiin. Osa järjestön varainhankinnasta uskotaan rakentuvan Etelä-Amerikan huumekaupan varaan. Osa Libanonin 1980-luvun itsemurhaiskuista oli Libanonin kommunististen ryhmien tekemiä, varsinkin

---

⁹⁵ Kenney 2007, 26-29.

⁹⁶ *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia* on jo vuonna 1964 perustettu ääriivasemmistolainen kolumbialainen terroristijärjestö. FARC on Etelä-Amerikan suurin ja iskukykyisin terroristijärjestö, joskin se on viime vuosina kärsinyt useita takaiskuja. Ks. esim. PoGT 2003, 133 ja Bloom 2005, 133.

⁹⁷ Bloom 2006, 133-134.

⁹⁸ PoGT 1985, 25.

usein Libanonissa iskujen tekijöinä olivat vieläpä kommunistiliikkeisiin kuuluneet naiset. On mahdotonta arvioida kumpi maa näki itsemurhaiskujen sarjan ensin. Libanonin ja Kolumbian itsemurhaiskujen väliltä ei löydy defintiivisiä historiallisia lähteitä, mutta yhteiset menetelmät, osittain myös yhdistävät ideologiat, samanaikaisuus ja libanonilaisten järjestöjen läsnäolo Etelä-Amerikassa asettaa perustellusti kyllä kysymyksiä.

3. Hizbollah soihdunkantajana – itsemurhaiskut sisällissodan ”lahja” maailmalle

3.1 Šiiamuslimien väkivaltainen herääminen

Libanon koki ensimmäisen itsemurhaiskunsa vuonna 1981, kun joulukuussa Irakin Beirutin lähetystö joutui iskun kohteeksi. Hizbollahin itsemurhaiskujen taustalla voidaan kuitenkin nähdä laajempi šiialaisuuteen sekä poliittiseen väkivaltaan ja vastarintaan liittyvä kulttuurihistoriallinen kehitys, monipuoliset sekä laaja-alaiset verkostot, valtiollinen toimija ja kompleksi toimintaympäristön kehitys. Libanonilaiset joutuivat poliittisten ääriliikkeiden väkivallan, aseellisten vastarintaliikkeiden ja terroristijärjestöjen kanssa hyvin konkreettisella kosketuksiin viimeistään 1970-luvulla. Vuosikymmenen alussa palestiinalaiset terroristijärjestöt joutuivat siirtämään päämajansa Jordaniasta Libanoniin. Toki Libanon oli nähnyt jo 1950-luvun lopulla tuhoisan sisäisen kriisin, jossa eri etnisten ja uskonnollisten ryhmien puolueet muodostivat omat aseelliset siipensä ja ratkoivat maansa kohtaloa keskinäisissä välien selvittelyissä, mutta palestiinalaisjärjestöt toivat Libanonin uudella tavalla yhteen kansainvälisen terrorismin ja terroristijärjestöjen kanssa.⁹⁹

PLO joutui vetäytymään Jordaniasta vuosien 1970 ja 1971 välillä ja siirsi tukikohtansa Libanoniin. Palestiinalaisjärjestöt ottivat haltuunsa Etelä-Libanonin, rakensivat leirinsä alueen šiiojen maille, militarisoivat alueen, aloittivat iskut Israelia vastaan ja ottivat riveihinsä alueen libanonilaisia nuoria miehiä. Näin monet libanonilaiset, etnisyydestä tai uskonnosta piittaamatta, saivat kosketuksensa palestiinalaiseen terroristiseen toimintaan. Libanonilaiset osallistuivat myös väkivaltaisiin tekoihin ja joutuivat ehkä tahtomattaankin osallisiksi Israelin vastaisessa taistelussa. He joutuivat myös kokemaan sen nahoissaan Israelin vastattua Libanonin rajojen suojista tehtyihin terroristi-iskuihin sotilaallisella voimalla. Palestiinalaisten kanssa kosketuksiin joutuneet olivat lähinnä Etelä-

---

⁹⁹ Nasr 2007, 110-112.

Libanonia asuttaneet šiit ja useilla tulevista šiialaisten terroristijärjestöjen aseellisista johtajista olikin taustat palestiinalaisissa terroristijärjestöissä.¹⁰⁰

Libanonin šiiojen ensimmäinen oma militanttijärjestö Amal (*Afwaj al-Muqawama al-Lubnaniyya*) syntyi vuonna 1974. Sen perusti karismaattinen ja älykäs iranilaislibanonilainen uskonoppinut Musa al-Sadr. Al-Sadr kanavoi Libanonin šiiojen pettymyksen ja palestiinalaiskysymyksen mukanaan tuomat taakat sekä šiiojen asteittain hävinneen uskon arabinationalismiin šiiojen oman liikehdinnän, aktivismin ja järjestötoiminnan synnyttämiseen. Al-Sadrin kaaderit verkostoituivat syvälle libanonilaiseen yhteiskuntaan tarjoten sosiaalipalveluita ja tehden työtä šiia-yhteisön eteen. Amalin toiminnan kulmakivet olivat šiialaisen identiteetin vahvistaminen ja sosiaalinen aktivismi, joiden rakentamisessa avainroolia näyttelivät henkilökohtaiset verkostot. Amalin kautta šiit saivat uuden poliittisen identiteetin, jonka ympärille organisoituminen johti myös oman aseellisen siiven perustamiseen. Tämä huomattiin alueen muidenkin šiiojen parissa, jonka seurauksena Amalin koulutusleireillä Irakin, Iranin, Saudi-Arabian ja muiden alueen valtioiden orastava šiia-aktivismi sai aseellista koulutusta. Jopa Iranin pahamaineisen vallankumouskaartin ensimmäisten jäsenten joukossa oli paljon Amalin leirien veteraaneja.¹⁰¹

Amalin ensimmäiset koulutusleirit perustettiin pitkälti suorana seurauksena palestiinalaisten läsnäololle. Etelä-Libanon oli al-Sadrin näkökulmasta joutumassa taistelutantereeksi ja šiiojen tuli varautua yhteenottoihin. Al-Sadr solmi suhteet palestiinalaisjärjestöihin, koska koki Etelä-Libanonin jääneen vaille valtion suojelua Israelin ja palestiinalaisten yhteenottojen lisääntyessä. Palestiinalaisterroristien omat dokumentit osoittavat, että PLO oli lyhyessä aikavälissä rakentanut valtavan terroristisen infrastruktuurin Libanoniin. Libanonissa kävi kouluttajia eri puolilta maailmaa ja terroristit itse matkustivat hakemaan koulutusta erityisesti itäblokin maista. Koulutukseen kuului oppeja aseellista toiminnasta ja suorista terroristisista menetelmistä, opetusta sotilaallisesta hallinnoinnista sekä sotilaspolitiikasta ja perehdyttämistä tiedustelun kaltaisten erikoisalojen saloihin. Šiiojen oli helppo hyötyä tästä kattavasta paketista omaa militanttia kulttuuria rakentaessaan ja monet šiialaiset organisaatiot ponnistivat palestiinalaiskokemuksen ja järjestöjen välisten verkostojen pohjalta. Arafat jopa ilmoitti Neuvostojohdolle Moskovan vierailullaan vuonna 1979, että hän on palestiinalaisista ja libanonilaisista koostuvan yhteisen komentorakenteen johdossa, joka taistelee Israelia ja Libanonin ”reaktionääristä” hallintoa vastaan.¹⁰² Lisäksi on syytä

---

¹⁰⁰ Nasr 2007, 110-112; Burleigh 2009, 155-157.

¹⁰¹ Nasr 2007, 113; Jaber 1997, 11-14.

¹⁰² PLO in Lebanon Document 7.

muistaa henkilökohtaisten verkostojen ja yhteyksien merkitys, sillä monilla šiiioilla joku sukulainen oli kuulunut palestiinalaisjärjestöihin tai toiminut niiden eduksi.¹⁰³

Palestiinalaiset ja heidän ulkopuoliset tukijansa käyttivät myös Libanonin jännitteitä täynnä olevaa ilmapiiriä hyödykseen. Vielä vuonna 1981 Fatahin tietoinen strategia oli paitsi iskeä Israelia vastaan Libanonin maaperältä, hankkia itselleen elintilaa, hillitä kilpailua lietsomalla konfliktia muiden palestiinalaisjärjestöjen ja Amalin välille sekä siten järjestää itselleen taistelutanner Israelin kanssa, jonka hämähäkinseittiin tämä kietoisi itsensä.¹⁰⁴ Siinä missä Libanonin šiiioilla ja palestiinalaisilla oli edessään riitoja ja yhteenottoja, šiijat kuitenkin ammensivat palestiinalaisterroristien vastarinnan ja väkivallan kulttuurista. He sympatisoivat palestiinalaisten kohtaloa ja oppivat ulkoa arabeille yhteisen palestiinalaiskysymyksen tärkeyden. Lisäksi he oppivat, että syyttävä sormi, tulee osoittaa Israelin suuntaan. Šiijat ovat myös paljon velkaa juuri PLO:lle terrorististen menetelmien oppimisesta, sillä Arafatin järjestön lietsomassa epäpyhässä sisäisessä konfliktissa vihollisuudet ratkottiin terroristisin menetelmin.¹⁰⁵

Libanonin šiiojen suhtautuminen kaikkiin palestiinalaisjärjestöihin kuitenkin kiristyi pragmaattisista syistä nopeasti Etelä-Libanonin turvallisuustilanteen huononnettua. Useiden aikalaiskertomusten ja silminnäkijähavaintojen mukaan palestiinalaiset käytännössä miehittivät Etelä-Libanonin ja alkoivat mm. rajoittaa alueen väestön liikkumisia, syyllistyivät hyökkäyksiin ja suoranaisiin rikoksiin paikallisia šiioja ja muita libanonilaisia kohtaan.¹⁰⁶ Amal sai tulikasteensa yhteenotoissa palestiinalaisten kanssa. Libanonin eri etnisten ja uskonnollisten ryhmien kiristyneet välit yhdistettynä palestiinalaisten yleisiin intresseihin ajoi jännitteet niin korkealle, että maa syöksyi sisällissotaan vuonna 1975, johon pian myös ulkopuoliset puuttuivat.¹⁰⁷

Ensimmäisenä ulkovaltana lusikkansa soppaan työnsi Syyria vuonna 1976, jolloin sen joukot siirtyivät maiden välisen rajan yli Libanonin puolelle. Vuonna 1978 oli Israelin vuoro. Israelin tavoitteena oli muodostaa ns. turvallisuusvyöhyke Libanonin puolelle estämään terroristi-iskut varsinaisen Israelin puolelle. Sisällissodan ohella Libanonin konfliktille leimalliseksi muotoutui ulkovaltojen ja palestiinalaisten pyrkimykset ratkoa välejä ja omia ongelmiaan Libanonin maaperällä. Israel kävi Libanonissa kamppailua Syyrian ja myöhemmin Iranin kanssa sekä yritti

---

¹⁰³ Jaber 1997, 12.

¹⁰⁴ PLO in Lebanon Document 70.

¹⁰⁵ Jaber 1997, 17; Davies 2007; PoGT 1978-1979.

¹⁰⁶ PLO in Lebanon Document 87 - 90, Document 100.

¹⁰⁷ Jaber 1997, 12; Hamzeh 2004, 14-15.

rajoittaa palestiinalaisten iskuja sen maaperällä Libanonin puolelta. Tämän lisäksi myös Yhdysvallat ja Neuvostoliitto ratkoivat välejään alueella osana kaikkia edellä mainittuja konflikteja ja laajempia suurvaltakiistoja.¹⁰⁸ Šiiat joutuivat pian valitsemaan puolensa, ja siinä Amalin käynnistämällä uskonnollisen identiteetin ja kulttuurin rakentamisella sekä verkostoitumisen kohteilla oli keskeinen merkitys.

Osa Libanonin šiiista menetti johtajansa vuonna 1978, kun Musa al-Sadr katosi matkallaan Libyassa. Arvioiden mukaan Libyan diktaattori Muammar Qaddafi salamurhautti hänet. Šiialainen militantti aktivismi ei ollut kuitenkaan enää riippuvainen sankaristaan, sen verkostot olivat ulottuneet akateemisesta maailmasta uskonnolliseen aina ruohonjuuritason aktivisteihin saakka.¹⁰⁹ Karismaattisen uskonoppineen kuolemalla oli kuitenkin perustavanlaatuinen vaikutus militanttiin kenttään. Al-Sadrin tilalle astui Amalin sotilaallinen komentaja Nahib Berri, joka oli taustoiltaan juristi. Berri johti järjestöä pois sen uskonnollisilta juurilta ja tämä ei sopinut Amalin johtaville uskonoppineille. Hussein Musawin johdolla osa jäsenistä irrottautui Amalista ja loi pohjan uudelle järjestölle Syyrian kontrolloimassa Bekaan laaksossa. Musawi, itsekin uskonoppinut, keräsi ympärilleen Amalin radikaalit uskonnolliset voimat ja yhdessä uusi ryhmittymä lupasi taistella vääräuskoisia ja israelilaisia vastaan. Aluksi järjestö kanto nimeä *Islamilainen Amal*.¹¹⁰

Šiialaisesta uskonnollisen identiteetin puolesta käydystä taistelusta tuli pian alueellinen ja esitaistelijan mantteli vaihtui pian al-Sadrin kuoleman jälkeen. Islamilainen vallankumous nosti Iranissa valtaan hallinnon, joka oli valmis mobilisoimaan Bekaan laaksoon järjestäytyneet radikaalit šiiat omaksi edukseen. Musawin ja muiden vahvat siteet tulevaan islamilaiseen vallankumoukseen Iranissa ja sen johtajaan suurajatollah Ruhollah Khomeiniin muodostuivat luonnostaan, sillä al-Sadrin johdolla muutkin uskonoppineet olivat Khomeinin ohella opiskelleet šioille pyhässä Najafin kaupungissa Irakissa. Libanonin šiiojen aseellisille järjestöille yhteydet Iraniin olivat muutoinkin olennaiset. Monet näistä tuttavuuksista olivat myös henkilökohtaisia, Iranin Qomissa solmittujen tuttavuuksien myötä. Libanonilaiset šiialaiset aseelliset järjestöt saivat juuri šiialaisuuden vuoksi tukea iranilaisilta tahoilta jo islamilaista vallankumousta edeltäneenä aikana.¹¹¹

Iranin islamilainen vallankumous teki yhteydestä entistäkin tärkeämmän. Se nosti Iranissa valtaan šiialaisen teokratian, joka jo sellaisenaan oli yhteyksien lisäksi kulttuurisesti ja ideologisesti samalla

---

¹⁰⁸ Jaber 1997, 12; Hamzeh 2004, 14-15; PLO in Lebanon Document 84.

¹⁰⁹ Nasr 2007, 114.

¹¹⁰ Palmer Harik 2005, 22; Jaber 1997, 14.

¹¹¹ PoGT 1995, 48; Hamzeh 2004, 14-15.

sivulla Bekaan laaksossa hiljalleen muotoutuvan uuden järjestön kanssa. Iranin islamilaisesta vallankumouksesta oli myös tuleva tärkeä kulttuurinen ja ideologinen suunnannäyttävä sekä toiminnallinen tukija uuden lipun alle järjestäytyville militanteille šiialaisille uskonoppineille, joiden oli ensimmäisten joukossa tarkoitus tehdä vallankumouksesta vientituote.¹¹²

Iran näki nopeasti Libanonissa paljon mahdollisuuksia vallankumouksensa suojaamisessa ja levittämisessä. Tähän se kuitenkin tarvitsi aseita ja väkivaltaa. Libanonin šiiat olivat luonnollisin liittolainen, mutta vallankumouksella oli muitakin väyliä Libanoniin. Palestiinalaisterroristit olivat oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Iran tarvitsi niitä šiialaisliittolaistensa suorituskyvyn tehostamiseen. Yhteisen sävelen löytäminen palestiinalaisten kanssa vaikuttaa jälkikäteen tarkasteltuna varsin vaivattomalta. Vallankumoukselliset nimittäin jakoivat yhteisen vihollisen, Israelin, joten myös palestiinalaiset olivat yhteydelle avoimia. Marraskuussa 1979 PLO:n johtaja Yasser Arafat vakuutti Neuvostoliiton ulkoministeri Gromykolle, että palestiinalaiset tukevat Iranin islamilaista vallankumousta ja ilmoitti lähettäneensä sotilaallisen toiminnan johtajan Iraniin, jonka tarkoitus oli dokumenteista päätellen myös avata tällä saralla yhteistyö ”vallankumouksellisten” välille.¹¹³

PLO uskoi Iranin olevan vihkiytynyt itsenäisen palestiinalaisvaltion luomiseen. Jos Neuvostoliitto ei ainakaan aluksi suoraan tukenut Irania sen pyrkimyksissä rakentaa omaa terroristista infrastruktuuria, ei se nähnyt PLO:lta sotilaallisen operaation yhteydessä takavarikoitujen dokumenttien perusteella ongelmalliseksi edistää niitä. Neuvostoliitto koki Iranin Lännen vastaiset pyrkimykset itselleen hyvin edullisena. Se myös järjesteli sopuisaa maaperää Iranin vallankumouskaartin ja palestiinalaisterroristien aseelliselle yhteistyölle. Tämän ohella Neuvostoliitto ja satelliittivaltiot Itä-Euroopassa olivat suurelta osin vastanneet samaisten palestiinalaisterroristien koulutuksesta.¹¹⁴

Libanonin šiiojen organisoituminen Israelin vastaiseen aseelliseen vastarintaan ja terroristisiin taktiikoihin saikin viimeisen sysäyksensä lopulta Iranin myötävaikutuksella. Elokuussa 1982 Khomeini keräsi Teheraniin useita libanonilaisia uskonoppineita ja kehotti heitä järjestäytymään ja mobilisoimaan massat *jihadiin* Israelia vastaan. Moskeijoista piti muodostaa vastarinnan toiminnallisia keskiöitä. Ajatus oli perustaa uuden järjestön tukijalka ”puhtaan islamilaisen

---

¹¹² PoGT 1995, 48; Hamzeh 2004, 14-15.

¹¹³ PLO in Lebanon Document 7; PLO in Lebanon Document 36.

¹¹⁴ PLO in Lebanon Document 7; PLO in Lebanon Document 36.

vallankumouksen” varaan. Kutsulla oli yllättävä menestys ja monet Libanonin šiitit järjestäytyivät radikaalin islamismin lipun alle vuoden 1982 aikana. Kun Iranin vallankumouskaartin 1500 sotilasta, tiedustelumiestä ja uskonoppinutta saapui Libanonin Bekaan laaksoon Khomeinin lähettämänä, militantit uskonoppineet ryntäsivät heitä vastaan vannomaan uskollisuuttaan islamilaiselle vallankumoukselle ja ottamaan paikkansa uuden järjestön, *Jumalan puolueen*, Hizbollahin johdossa.¹¹⁵ Muutaman vuoden sisään eri nimiä kantanut militantti šiialaisliikehdintä oli järjestäytynyt pitkälti kokonaisuudessaan Hizbollahin yhteyteen.

3.2 Vallankumous, lainvartijat ja jihad

Hizbollah on kokonaisvaltaisen kulttuurisesti ja toiminnallisesti vihkiytynyt Iranin islamilaisen vallankumouksen varjelijaksi Libanonissa ja se on verkostoitunut siihen peruuttamattomalta vaikuttavan monisäikeisesti¹¹⁶. Iranin islamilaisen vallankumouksen syvimpään olemukseen kuuluu niin sanottu ”lainvartijain” -periaate, eli *velayet e-faqih*. Se oli yksinkertaisuudessaan Ali Khomeinin luomus, islamilaisen vallankumouksen peruskivi, jonka mukaan jumala on asettanut islamin ihmisten toteutettavaksi. Toimeenpanosta vastaa ulama, uskonnollisten oppineiden ”yhteisö”. Jumalan tahto on islamilainen hallinto, ja jotta tämä voi toteutua, ulaman on hallittava. Siis Iranin päämäärä on islamilainen valtio, jonka toteuttajiksi ja vartijoiksi on osoitettu uskonoppineet. Konsepti ei automaattisesti saanut kaikkien šiiojen tai uskonoppineiden varauksetonta hyväksyntää, mutta Hizbollah sitoutui siihen, vannoi sen periaatteen nojalla uskollisuutta Iranille ja kävi väkivaltaiseen taisteluun vallankumouksen puolesta.¹¹⁷

Hizbollahin mukaan muslimien ensisijainen missio on jumalan palvominen, joskin myös islamilaisen järjestyksen ja hallinnon muodostaminen. Hizbollahin jumala on suvereeniuden, auktoriteetin ja varallisuuden sekä vapauden lähde. Jumalan vallan maanpäällisiä takaajia ovat uskonoppineet, sillä olihan myös profeetta Muhammed valtion päämies, jonka kautta jumala paljasti islamin ihmiskunnalle. Hizbollah uskoo, että valtio ja uskonto ovat erottamattomat ja islamilaisen valtion vartijan oikeuden olevan periytyvä. Hizbollah ei ole väittänyt sen doktriinissa, että islamilaisen järjestyksen tuominen maanpinnalle välttämättä edellyttää voimankäyttöä, vaan islamista on tultava enemmistön valinta. Tässä tapauksessa kyse ei ole kuitenkaan demokraattisesta

---

¹¹⁵ Hamzeh 2004, 24; Jaber 1997, 11-12; Palmer Harik 2005; 22.

¹¹⁶ PoGT 1995, 48.

¹¹⁷ Nasr 2007, 125.

järjestelmästä vaan poliittisesti yhtenäisestä järjestelmästä, jota määrittelee universaalit uskonnon asettamat ja uskonoppineiden julistamat kriteerit valtajärjestykselle.¹¹⁸

Vallanjärjestys noudattelee Khomeinin *velayet e-faqih* -periaatetta, joka elitismiin perustuen antoi imaameille ja islamilaisille lainoppineille johtoaseman. Ylimmällä portaalla istuu tässä vallanjaossa jumala, hänen allaan ovat šiialaisuuden 12 imaamia, jotka noudattelevat Muhammedin määräämää perimisjärjestystä ja joista 800-luvulla piiloutunut imaami Mahdi oli viimeinen. Imaamien alla ovat ns. uskonmiehet, joista ylin on *velayet e-faqihin* määräämä johtaja *wali al-faqih*. Khomeinin perinnöksi jättämässä mallissa johtaja oli ensin hän itse ja sittemmin hänen seuraajansa suurajatollah Ali Khamenei. Hizbollah on alusta asti ollut uskollinen suurajatollahille, joka laajempaa Iranin teokratian filosofiaa mukaillen voi muovata myös Hizbollahin doktriinia ja vaikuttaa sen kulttuuria. Periaatteen määrittämä johtaja päättää myös sodasta ja rauhasta. Niinpä vaikka Hizbollahin doktriini mahdollistaa muutkin kuin väkivaltaiset menetelmät päämääriensä saavuttamiseksi, keskeisiä ovat suurajatollahin linjaukset menetelmiin liittyen.¹¹⁹

Khomeini loi islamilaiselle vallankumoukselle, toisin sanoen Teheranille mahdollisuuden aloittaa sosiaalisia ilmiöitä Libanonissa. Hizbollah ja sen varsin suuri kannattajakunta onkin yksikantaisesti asettunut väkivaltaisten menetelmien taakse, sillä järjestön mukaan suurajatollah on määrännyt, että lain toimeenpanemisen on oltava islamin mukaista, taistelu sionismia vastaan on velvollisuus ja uhrautuvaisten veri on marttyyrien verta. Lisäksi järjestön vastarinnan kulttuuri on sen päämääriä silmäillen väistämättä väkivaltaista, sillä se näkee, että useat aseistetut tahot seisovat sitä ja Irania yhdistävän islamilaisen järjestyksen toteuttamistavoitteen tiellä.¹²⁰ Tämän käsityksen jakaa niin Hizbollahin jäsenet, kuin sen henkilökohtaisten verkostojen ulottuvuuden vuoksi myös monet siihen kuulumattomat, mutta sitä tukevat.

Hizbollah on määritellyt itsensä myöhemmin islamiin ja vastarintaan uskovien liikehdinnäksi, joka kamppailee maansa vapauttamiseksi, ja joka on samalla myös merkittävä poliittinen puolue. On tärkeää huomata, että Hizbollah on siis määritellyt itsensä ja kannattajilleen *jihadia* käyväksi järjestöksi, joka osallistuu myös politiikkaan. Hizbollahin ideologian lisäksi uskollisuuden vannominen Lain vartijain -periaatelle takasi Hizbollahin kokonaisvaltaisen organisoitumisen islamilaisen vallankumouksen edistämiseen väkivalloin. Ylimmän johdon lisäksi Hizbollah

---

¹¹⁸ Hamzeh 2004, 27-30.

¹¹⁹ Hamzeh 2004, 32-34.

¹²⁰ Hamzeh 2004, 32-34.

järjestäytyikin siten, että väkivaltaisen *jihadin* ja marttyyriuden kulttuuri voidaan ylhäältä käsin varmistaa ja konkretisoida toiminnaksi. Rakenteet ovat joiltain osin muokkaantuneet vuosien saatossa, mutta isoilta linjoiltaan ne ovat pysyneet samannäköisinä. Hizbollahia asettui alusta alkaen johtamaan uskonoppineiden konklaavi. Seitsenhenkinen *šuuura-neuvosto* on sisäisen pyramidin huipulla ja sen valitsee puolestaan noin 200 henkilön suuruinen keskusneuvosto, joista suurin osa on uskonoppineita. *Šuuura-neuvostoa* johtaa pääsihteeri. Pääsihteeri on aina ollut taustoiltaan uskonoppinut.¹²¹

Šuuura-neuvosto on alusta alkaen ottanut käskynsä kuitenkin ensi kädessä vastaan Iranin suurajatollahilta, ja olisi historian valossa väärin sanoa sen olevan vastuullinen keskusneuvostolle. Pikemminkin sen strategiset päätökset ovat palvelleet Teherania. *Šuuura-neuvosto* johtaa poliittista ja hallinnollista koneistoa, joka vastaa eri neuvostojen, kuten oikeudellisen, parlamentaarisen ja *jihad* neuvoston pyörittämisestä. Käytännössä kuitenkin jokaista hallinnollista neuvostoa johtaa yksi *šuuura-neuvoston* jäsenistä.¹²²

Toimeenpanevan neuvoston alle kuuluvat yksiköt edustavat eri sektoreita joita pitkin islamilainen järjestys, vastarinta, *jihad* ja marttyyrius jalkautetaan ”rahvaalle”. Ne ovat monessa mielessä Hizbollahin verkostorakenteen parhaita esimerkkejä. Sosiaalinen yksikkö mm. huolehtii Hizbollahin sosiaaliavustusten jakamisesta. Kuoleman ja väkivaltaisen *jihadin* kultin elinvoimaisuudelle tärkeää on se, että sen alle kuuluvat eri järjestöt on nimetty mm. marttyyrien järjestöksi ja Khomeinin tukijärjestöksi. Iso osa Hizbollahin jakamista avustuksista meneekin juuri marttyyrien läheisille. Koulutusyksikkö pyörittää mm. Imaami Mahdi- ja al-Mustafa -kouluja ja tarjoaa stipendejä akateemiseen opiskeluun, niinpä Hizbollahin varjo ulottuu tarvittaessa lapsen ja nuoren koko koulu- ja opiskeluajan ylle. Terroristijärjestöllä on lisäksi oma terveysterveyspalveluyksikkö, joka tarjoaa terveydenhuoltoa sen jäsenille ja jäsenten perheille. Osallistuvan yleisön tavoittelun kruunaa informaatioyksikkö, joka mm. pyörittää *jihadistista* propagandaa suoltavaa *al-Manar* -satelliittikanavaa. Informaatioyksikön viestintä koskee lähinnä vallankumousta, vastarintaa ja se toimittaa raportteja uusista marttyyreistä sekä näyttää kuvaa israelilaisten tappioista.¹²³

---

¹²¹ Hamzeh 2004, 49-50.

¹²² Hamzeh 2004, 51-57.

¹²³ Hamzeh 2004, 51-57.

Hizbollahin verkostojen ja islamilaisen vallankumouksen väkivaltaisen kulttuurin merkitys spesifien terroristimenetelmien leviämisessä Levantin¹²⁴ alueelle oli jälkikäteen katsottuna kiistaton. Libanon sai Hizbollahin organisoituneiden rakenteiden ollessa vasta muovautumassa Iranin vallankumouksen epäpyhän sivutuotteen, itsemurhaiskut osakseen. Itsensä uhraamisen ihannointi on ollut osa šiialaisuutta aina profeetta Mohammadin vävyöjan imaami Hussein ibn Alin kuolemasta asti. Khomeini käytti tätä tehokkaasti hyväkseen sementoidakseen vallankumouksen saavutukset Iranissa.¹²⁵

Vallankumouksen alkumetreillä Irakin ja Iranin välille puhkesi sota. Sotilaallisesti heikompi Iran hyödynsi lapsia miinanraivaajina ja toisinaan lähetti heidät pommi ruumiiseen sidottuna tuhoamaan tankkeja. Teheran on luonut näistä lapsipommittajista historiallisen sankaritarinan. Ensimmäinen ”tankintappaja”, 12-vuotias itsemurhaiskijä Mohammad Hosayn Fahmideh, elää edelleen marttyyritarinoissa Iranissa ja Hizbollahin kannattajien kertomuksissa. Fahmideh heittäytyi panssarivaunun alle käsikranaatin kanssa ja loi pohjan modernille itsemurhaiskulle. Vaikka islam kieltää varsin selväsanaisesti itsemurhan, Iranin suurajatollah perusteli brutaaleja tekoja vetoamalla vanhaan šiialaiseen itsensä uhraamisen käsitteeseen. Khomeini erotteli itsemurhan ylevien periaatteiden nimissä tehdystä itsensä uhraamisesta ja lapsille luvattiin usein pääsy paratiisiin itsensä suurajatollahin siunaamien avainten avulla. Fahmidehia hän kutsui vallankumouksen todelliseksi johtajaksi, joka osoitti marttyyrien olevan tuhatta kynää ja sanaa tehokkaampia. Itsensä uhraaminen Iranin, Jumalan ja Khomeinin puolesta saavutti sankarimyyttiä Iranin nuorison parissa. *Velayet e-faqihia* noudattaen Hizbollah hyödynsi tämän tehokkaasti noustakseen tuntemattomuudesta parrasvaloihin Libanonin sisällissodan aikana. Se adoptoi Khomeinin luoman käsityksen itsensä uhraamisesta, ja antoi *velayet e-faqihiin* nojautuen ja Khomeinia suoraan siteeraten itsemurhaiskuille moraalisen perustan.¹²⁶

Vielä vuosina 1980 ja 1981 Yhdysvaltain tiedustelukoneisto ei raportoinut Iranin olevan mitenkään erityisen merkittävä terrorismin tukija, vaikka olikin länsivastainen ja radikaali asenteeltaan. Se noteerasi Iranin tuen libanonilaisille radikaali-islamistisille terroristijärjestöille, mutta Iranin näiltä tilaamat iskut kohdistuivat lähinnä irakilaisia intressejä vastaan.¹²⁷ Tulevaisuutta silmällä pitäen näillä iskuilla oli kuitenkin amerikkalaisten tulevaisuuden ennustamiskyvyn ylittävät, pidemmälle

---

¹²⁴ Levantti on sekä maantieteellinen että historiallinen kokonaisuus. Nykyisistä valtioista Levanttiin lukeutuu Jordania, Israel ja Libanon sekä alueita Syyriasta.

¹²⁵ Pedahzur 2006, 161; Hoffman 2006, 160.

¹²⁶ Saturen 2005, 38; Pedahzur 2006, 161; Hoffman 2006, 160.

¹²⁷ PoGT 1980, 10; PoGT 1981, 18.

ulottuvat ja myrkyllisemmät seuraukset. Terrorismista Libanonissa ja muualla maailmassa oli jo vuonna 1982 tuleva Iranin yksi pääasiallisista keinoista käydä näkymätöntä sotaa vihollisiaan vastaan vallankumouksen turvaamiseksi ja levittämiseksi. Erityisesti Libanon oli läpi 1980-luvun todellinen itsemurhaiskujen maantieteellinen keskittymä. Vuonna 1984 Yhdysvallat raportoi Iranin jo olevan maailman johtava terrorismin sponsori. Itsemurhaterrorismi oli yksi sen epäpyhistä lahjoista terroristijärjestöille.¹²⁸

Hizbollahin itsemurhaiskujen toteuttaja on luonnollisesti ollut järjestön aseellinen koneisto, jonka tärkeyttä alleviivaa se, että se on suoraan *šuuura-neuvoston*, ja ennen kaikkea pääsihteerin alaisuudessa. Järjestön muiden rakenteiden tavoin, aseellinen siipi on verkostomainen rakenteeltaan. Sen ytimen tehtävä on ollut jäsenien indoktrinointi *jihadiin* ja marttyyriuteen. Sen vastuulla on varmistaa itsenäisesti toimivien osastojen jäsenten ideologinen sitoutuneisuus *velayet e-faqih* -periaatteeseen ja uskonoppineiden johtajuuteen. Marttyyrius on tärkeässä osassa koulutusta, ja sitä ilmennetään taistelijoille imaami Husseinin esimerkin kautta. Aseellisen siiven ensimmäinen yksikkö sai nimen *istishadiyyun*, marttyyrit. Yksikkö vastaa nimensä mukaisesti itsemurhaiskuista. Jokaiset alueelliset taisteluryhmät ovat itsenäisiä ja toisista taisteluryhmistä irrallisia, pääsihteerin vastaa kaikesta sotilaallisesta toiminnasta. Käytännön tasolla ydinjohto ohjasi verkostomallista aseellista siipeään eri sektorikomentajien kautta.¹²⁹

Verkstorakenteesta huolimatta, Hizbollahin aseelliselle siivelle on aina ollut leimallista yhteisesti hyväksytty kokonaisstrategia ja kulttuuri. Sektorikomentajien ja operatiivisten komentajien joukossa on ns. taistelevia uskonoppineita, jotka ovat mahdollistaneet tämän. Heidän kauttaan eri solut kommunikoivat, oppivat, jakavat kokemuksia sekä omaksuvat väkivaltaisen kulttuurin ja sitoutuvat islamilaiseen vallankumoukseen. Aseellisen siiven liikkuvissa ja paikkaa vaihtavissa johtokeskuksissa istuu myös Iranin vallankumouskaartin edustajia ja kouluttajia. Kulloiseenkin marttyyrioperaatioon jäsenet valitaan hyvin lähellä operaation toteutusajankohtaa kulloisenkin alueen marttyyriosastoon kuuluvista henkilöistä, jonka jälkeen sektorikomentaja selittää heille pääsihteerin siunaaman operaation. Marttyyrien ei välttämättä tarvinnutkaan turvallisuussyistä tietää operaation yksityiskohtia, mutta sitoutuneisuus kulttuuriin heillä täytyi olla operaatioon lähtemistä varten entuudestaan. Hizbollah nimittäin otti itsemurhapommittajiksi myös varsin monia joilla oli

---

¹²⁸ PoGT 1984; PoGT 1995.

¹²⁹ Hamzeh 2004, 70-72.

vasta lyhyt tausta järjestön riveissä, eivätkä itsemurhajoukot olleet kokemuksen puolesta LTTE-terroristijärjestön tavoin eliittiä.¹³⁰

Hizbollah oli myös noussut tiedusteluviranomaisten tietoisuuteen ja terrorismiraportointiin mukaan, siitä se sai kiittää itsemurhaiskuja. Iranin ja Hizbollahin välisen verkoston monisäikeisyyttä ja tiivyyttä alleviivaa se, että vielä vuonna 1984 Yhdysvallat tyytyi kuvamaan Hizbollahia yleisnimeksi, jolla iranilaiset ja heidän tukijansa muodostamat verkostot pyrkivät erottumaan muista ryhmittymistä Libanonissa. Amerikkalaisarvioiden mukaan osa näistä väkivaltaisista ryhmistä ei ollut rikollisjengejä kummempia. Kaikkia niitä yhdisti kuitenkin Iranin poliittinen ja ideologinen indoktrinointi sekä tuki koulutuksen ja materiaalin suhteen.¹³¹ Vaikka käsitys Hizbollahista jälkikäteen tarkasteltuna epäonnistui katastrofaalisella tavalla ennakoimaan tulevaisuutta, on se erinomainen todiste siitä, että terroristiset yhteydet rakentuivat historian, vastarinnan ja valtiollisen tuen muovaamiin erittäin vaikeasti hahmotettaviin verkostoihin ja yhteisesti jaettuun kulttuuriin.

Yhteisen kulttuurin jakaneista ja henkilöyhteyksiin perustuneiden verkostojen merkityksestä todistaa myös se, että monet varhaisista itsemurhaiskuista tapahtuivat juuri Etelä-Libanonissa Israelin pääasiallisilla operaatioalueilla, vaikka Hizbollahin turvasatamat ja tukikohta sijaitsivat tuolloin Bekaan laaksossa Libanonin itäosissa. Monet varhaisten iskujen tekijöistä olivat myös kotoisin Etelä-Libanonista.¹³² Iranin ja Hizbollahin sanoman voimasta kertoo se, että heidän johtohahmoikseen nousivat kuitenkin juuri alueen šiialaiset uskonoppineet ja itsemurhaiskuja masinoitiin paikallisista uskonnollista keskuksista käsin. Eräs tällainen oli Israelin vuonna 1985 salamurhaama Khalid Jarradi, nuori etelälibanonilainen teologian opettaja ja uskonoppinut Maarakehin kylästä. Jarradi totesikin al-Safir -nimisen sanomalehden haastattelussa, että vastarintaa eivät johda komentajat vaan islamin opinkappaleet.¹³³

Epäilemättä Iranin asettamalla esimerkillä ja verkostoilla sekä juuri Hizbollahin nousulla oli merkityksensä siinä, että vastarinta myös etelässä keskittyi juuri uskonoppineiden ympärille. Tätä alleviivaa myös se, että juuri Iranin tukemat Hizbollahin ja *al-Dawan* lanseeraamat marttyyrioperaatiot olivat myös etelän šiiojen modus operandi. Juuri vastarinnan šiialaisen identiteetin, etelään Hizbollahin verkostojen ansiosta jo kiinnittyneen marttyyri- ja

---

¹³⁰ Kenney 2007, 153, 176; Hamzeh 2004, 70-72.

¹³¹ PoGT 1984, 11.

¹³² Malthaner 2011, 188.

¹³³ Jaber 1997, 22-24.

jihad-terminologian sekä konkreettisten yhteyksien ansiosta, Hizbollahin oli helppo sisällyttää olemassa oleva vastarinta rakenteisiinsa sen saavuttua etelään vuonna 1984.¹³⁴

3.3 Jumalan puolue ja tarttuvat itsemurhaiskut

Libanonista tuli 1980-luvulla todellinen itsemurhaiskujen maantieteellinen keskittymä. PoGT-julkaisusta käy ilmi, että ensimmäistä itsemurhaiskua edeltäneinä vuosina terroristi-iskut olivat lähes kaikkialla muuttuneet väkivaltaisemmiksi. Kuolonuhrien määrä kasvoi jokaisena viitenä vuonna 1981 Libanonissa tapahtunutta itsemurhaiskua edeltäneenä vuotena. Pienemmässä mittakaavassa iskujen verisyys oli lisääntynyt myös Libanonissa, joka oli toki luonnollista sisällissodan vuoksi. Vuonna 1980 julkaisussa katsauksessa kuitenkin korostettiin, että juuri siviiliuhreihin tähtäävät terroristijärjestöjen iskut olivat määrällisesti kasvaneet. Vuonna 1980 jo 30 prosenttia iskuista oli kiistatta suunnattu surmaamaan siviilejä. Vuonna 1981 sama lukema oli 80 prosenttia, vaikka iskujen ja niiden kuolonuhrien absoluuttinen määrä laski hetkellisesti.¹³⁵

Tilastot kertovat omaa korutonta tarinaansa terroristien otteiden kovenemisesta ja itsemurhaiskujen esiinmarssista. Beirutista oli toki ennen itsemurhaiskuja jo tullut taistelutanner, jossa osapuolet olivat moninaiset ja otteet häikäilemättömät. Israelin ja palestiinalaisjärjestöjen yhteenotot, palestiinalaisten sisäiset välienselvittelyt, palestiinalaisten taistelut libanonilaisten kanssa ja Libanonin eri etnisten sekä uskonnollisten ryhmien väliset ja sisäiset taistelut olivat kaikki nähtävissä pienen Libanonin rajojen sisällä. Lisäksi laajemmat alueelliset konfliktit, joissa Israel ja myös Irak kalistelivat sapeleitaan Iranin ja Syyrian kanssa sekä kylmän sodan osapuolten välienselvittelyt heijastuivat Libanoniin. Vuosien 1976 ja 1981 välillä Yhdysvaltain tiedusteluyhteisön julkisista terrorismikatsauksista on nähtävissä tuskainen pyrkimys pysyä ajan tasalla osapuolista, niiden motivaatioista ja taustavoimista sekä kamppailun epäpyhistä väkivaltaisista menetelmistä.¹³⁶

Urbaani terrorismi tuli autopommien muodossa jo varhaisessa vaiheessa osaksi konfliktia. Syyrian pääosin vasemmistolaiset libanonilais- ja palestiinalaisliittolaiset surmasivat etä- tai ajastimella laukaistavilla autopommeilla Libanonin sisällissodan toisen osapuolen, Israelin tukeman, pääosin maroniittikristittyjen eri puolueista koostuvan poliittisen rintaman jäseniä. Israel käytti autopommeja Beirutissa piilottelevien palestiinalaisterroristien, kuten Münchenin verilöylystä

---

¹³⁴ Malthaner 2011, 189.

¹³⁵ PoGT 1978-1981.

¹³⁶ PoGT 1976-1981.

vastanneen Ali Hassan Salamehin surmaamiseen. Vaikka autopommit olivat jo arkipäivää Beirutissa ja väkivallan kierre sai yhä radikaalimpia ilmentymiä, ihmisautopommit yllättivät Yhdysvallat ja monet muutkin vailla suojaa.¹³⁷

Libanonin ensimmäinen itsemurhaisku kohdistui hieman odottamatta Irakia vastaan. Massiivinen autopommi kirjaimellisesti repi suurlähetystörakennuksen kappaleiksi ja surmasi 55 ihmistä ja haavoitti vähintään sataa. Isku oli jatkumoa läpi vuoden 1981 jatkuneille irakilaisia diplomaatteja surmanneille terroristi-iskuille. Iskun takana olikin Iranin tukema Irakin šiiojen *al-Dawa*.¹³⁸ Vaikka Iranin roolista iskun takana ei ole juuri jäänyt todisteita, jälkikäteen tarkasteltuna on loogista olettaa Iranin vaikuttaneen iskun takana. Iran oli vuoden 1980 syyskuusta asti ollut sodassa Irakin kanssa ja Irakin aseellista oppositiota edustava *al-Dawa* kuului sen tuettavien joukkoon.¹³⁹ Irakin Libanonin suurlähetystä aikalaiset kuvasivat Beirutin parhaiten suojatuksi rakennukseksi. Pommin jälkeen pelkkä ruumiiden kaivaminen raunioista vei 27 vuorokautta¹⁴⁰. Isku siis vaati kovan luokan osaamista, suunnittelua ja laadukasta tiedustelutietoa. Tällaista taituruutta *al-Dawa* ei ollut aikaisemmin osoittanut. Historiallisten lähteiden perusteella sen suorituskyky mm. Irakin Baath - puolueen hallinnon viranomaisten surmaamisessa parani välittömästi Irakin ja Iranin sodan alettua.

Seuraava itsemurhaisku kohdistui Israelia vastaan. Isku tapahtui ajankohtana jolloin Hizbollah oli organisaationa vielä vain lupaus tulevasta, eivätkä sen rakenteet olleet täysimääräisesti pystyssä. Isku tapahtui alueella, joka ei ollut Syyrian kontrolloima ja jossa Hizbollahilla ei ollut muihin terroristijärjestöihin suhteutettuna enemmistöasemaa vielä pariin vuoteen. Marraskuun 11.päivä vuonna 1982 räjähteillä lastattu valkoinen Peugeot ajoi Israelin Tyroksen kaupungissa sijainneen sotilastukikohdan porteista sisään ja jätti jälkeensä pölypilven sekä rauniot. Uhrimäärät vaihtelevat lähteistä riippuen, mutta menehtyneitä oli edellisen vuoden Irakin suurlähetystöiskuun nähden reilusti enemmän. Mahdollisesti jopa 90 israelilaissohilasta sai surmansa. Kuolleiden joukossa oli myös tukikohdan vankiloissa istuneet libanonilaiset ja palestiinalaiset vangit. Iskusta vastuun otti uusi nimi, *Islamilainen jihad*.¹⁴¹

---

¹³⁷ PoGT 1976-1981; Davies 2007, 67-70.

¹³⁸ PoGT 1981, 11; Pedahzur 2005, 241. *Al-Dawa* on 1950-luvulla perustettu shiialainen puolue, jonka tavoite oli perustaa Irakiin islamilainen valtio. *Al-Dawa* kamppaili Saddam Husseinin Baath-puoluetta vastaan. Saddamin kaatumisen jälkeen *al-Dawa* on osallistunut Irakin politiikkaan ja tämän kirjoitushetkellä Irakin pääministeri Nuri al-Maliki mm. on *al-Dawan* jäsen. Kts. esim. Middle-East Intelligence Bulletin 6/2003. Osoitteessa http://www.meib.org/articles/0306_iraqd.htm 15.3.2009.

¹³⁹ PoGT 1985, 7.

¹⁴⁰ Davies 2007, 74.

¹⁴¹ Burleigh 2009, 348; Hamzeh 2004, 82.

Tekijä paljastui pian. Autoa ajoi Ahmad Qassir, vasta 17-vuotias etelälibanonilainen šiia. Hizbollah on myöhemmin nostanut Qassirin jalustalle ja kutsunut häntä omakseen. Hala Jaberin mukaan hän oli *Libanonin kansallisen vastarinnan* jäsen, joka koostui pääasiassa Syyrian tukemista kommunististen järjestöjen jäsenistä, mutta jonka riveissä oli myös Hizbollahin tulevia taistelijoita.¹⁴² Qassirin identiteetti paljastui vasta pari vuotta iskun jälkeen, jolloin Hizbollah myös omi vastuun iskusta. Vastuunotto ei sinällään ollut valheellinen. Qassir pimitti identiteettinsä, koska halusi suojella Sheikki Raghیب Harbia, etelälibanonilaista uskonoppinutta, joka vastasi alueen nuorten šiiojen mobilisoinnista itsemurhaiskuihin. Harbilla oli yhteys Hizbollahiin ja hän tuki sen ja Iranin ideologiaa. Harbilla oli yhteys myös Amaliin. Harbin ”rikostoveri” itsemurhaiskuissa oli Amalin sotilaalliseen johtoon kuulunut Muhammad Sa'ad. Sa'ad auttoi iskujen koordinoinnissa ja valmisteluissa. Harbin ja Sa'adin molempien jouduttua vuonna 1985 Israelin koston uhreiksi, iskun taustatekijät paljastettiin. Hizbollah otti iskut ja niiden taustalla olleet henkilöt nimiinsä.¹⁴³

Islamilainen jihad pääsi vauhtiin ja seuraavat sen nimiin otetut iskut kohdistuivat kunnianhimoisesti länsimaita vastaan. Huhtikuun 18. päivä 1983 itsemurhaterroristi ajoi varastetun räjähteillä lastatun kuorma-auton Yhdysvaltain suurlähetystöön. Massiivinen tulipallo jätti jälkeensä 60 kuollutta ja 120 loukkaantunutta. Saman vuoden lokakuussa Hizbollah iski toistamiseen Länsimaita vastaan. Tällä kertaa räjähteillä lastattujen kuorma-autojen kohteeksi joutuivat Beirutiin sijoitettujen monikansallisten joukkojen Yhdysvaltain ja Ranskan tukikohdat. Monikansallinen joukko-osasto oli sijoitettu Libanoniin valvomaan rauhaa maan kristittyjen ja muslimien välille. Isku vaati 296 amerikkalaista ja ranskalaista kuolonuhria sekä 84 loukkaantunutta. Taktiikka osoittautui suurmenestykseksi. Ensin Yhdysvallat siirsivät suurlähetystöönsä kauemmaksi Beirutin keskustasta. Siinä missä tämä oli symbolisesti tärkeä erävoitto, amerikkalaisten seuraava siirto alleviivasi terroristien saavuttaman voiton merkitystä. Neljä kuukautta lokakuun jälkeen, 26.2.1984, presidentti Ronald Reaganin käskystä amerikkalaiset joukot vetäytyivät Libanonista. Syyksi Reagan varsin kirjaimellisesti ilmoitti amerikkalaisiin kohdistuneet terroristi-iskut ja mandaatin riittämättömyyden terrorismin torjuntaan.¹⁴⁴

Iskuja edeltäneiden kuukausien aikana monikansalliset joukot olivat muuttuneet monien paikallisten silmissä rauhanturvaajista konfliktin osapuoliksi. Yhdysvaltojen ja Ranskan koettiin asettuneen tukemaan Libanonin maroniittikristittyä johtajaa Bashir Gemayelia ja hänen seuraajaansa ja

---

¹⁴² Jaber 1997, 76.

¹⁴³ Hamzeh 2004, 82.

¹⁴⁴ PoGT 1983, 4; BBC 26.2.1984; Pedahzur 2006, 47-49.

veljeään Amine Gemayelia. Maroniittikristittyjen puolue falangistit kävivät Libanonin hallituksen kasvoilla omaa sotaansa kilpailevia puolueita sekä palestiinalaisia ja heidän tukijoitaan vastaan. Yhdysvaltain ja monikansallisten joukkojen suurimmaksi synniksi nähtiin monien paikallisten silmissä se, että ne asettuivat tukemaan Israelin ja Libanonin hallituksen välistä rauhansopimusta, jonka Syyria, Iran ja näiden libanonilaiset liittolaiset kokivat antavan poliittisen vakuuden Israelin sotilaallisilla vääryyksillä hankkimat saavutukset. Vielä kun monikansalliset joukot vastasivat syyskuussa vuonna 1983 ahtaalle joutuneen Libanonin hallituksen hätähuutoon pommittamalla Syyrian ja druusimuslimien asemia, nähtiin joukot eri aseellisten järjestöjen silmissä Israelin ja falangistien tukijoiksi ja muslimien vihollisiksi.¹⁴⁵

Libanonissa varhaisiin itsemurhaiskuihin syyllistyneet aseelliset järjestöt toimivat useilla nimillä ja nimettöminäkin. Amal oli aluksi järjestöistä suurin, mutta itsemurhaiskujen suhteen ainakin aluksi kokoonsa nähden organisaationa merkityksettömämpi. Hizbollah sen sijaan valtasi nopeasti jalansijaa myös Libanonin eteläosista, ja muutamat sen iskuista tapahtuivatkin etelässä. *Islamilainen jihad* ja joissain tapauksissa *Libanonin kansallinen vastarinta* otti vastuun valtaosasta radikaali-islamististen šiialaisten terroristi-iskuista. Useista nimistä huolimatta, iskuilla on historiallisen tarkastelun perustella yksi yhteinen nimittäjä, niiden tekijöiden liikuttajina olivat Hizbollahin ja Teheranin verkostot. Yhdysvallat oli vuoteen 1983 mennessä saanut vihiä epäpyhästä allianssista joka valoi Hizbollah-järjestön perusteita Libanoniin. Sen mukaan *Islamilainen jihad* oli nimi, jonka takaa Iranin tukemat ja rohkaisemat Libanonin Syyrian kontrolloimilta alueilta toimineet radikaalit šiiat tekivät iskujaan.¹⁴⁶ Vaikka kuva ei ehkä ollut täydellinen, historian valossa voidaan todeta, että amerikkalainen tiedusteluanalyysi oli kohdistanut tiedonhankinnan oikein ja sen hahmottumassa ollut kokonaiskuva oli oikeansuuntainen.

Ensimmäisen Yhdysvaltoihin kohdistuneen itsemurhaiskun, lokakuun 1983 suurlähetystöpommituksen iskua edeltäneet vaiheet paljastavat Libanonin itsemurhaiskujen taustalla vaikuttaneet moninaiset toimijat, motiivit ja verkostojen kautta tehdyn kulttuurisen indoktrinaation tehokkuuden. Yhdysvaltain tiedustelulle kohtalokkaalla tavalla, itsemurhaisku surmasi useita keskustiedustelupalvelu CIA:n parhaista Lähi-idän tuntijoista, joilla oli iskuhetkellä meneillään kokous Yhdysvaltain Beirutin suurlähetystössä.¹⁴⁷ Iskun ajankohta ei ollut sattumaa, tieto kokouksen ajankohdasta oli saatu Neuvostoliiton Libanonin lähetystöltä. Neuvostoliitto oli

---

¹⁴⁵ Jaber 1997, 77-79.

¹⁴⁶ PoGT 1983, 11.

¹⁴⁷ Jaber 1997, 81.

asettanut tukemaan Libanonissa Syyrian ja Iranin intressejä sekä Arafatin PLO:ta. Neuvostoliiton ulkoministeri Gromyko totesi tapaamisella Arafatin kanssa Moskovan arvostavan Syyrian ja palestiinalaisten vastarintaa amerikkalaisten hyökkäyksen asettaman haasteen edessä. Neuvostoliitto oli myös tietoinen, että Syyrian siltä saamasta materiaalisesta tuesta osa meni suoraan terroristiseen toimintaan.¹⁴⁸

Syyria jakoi Neuvostoliiton tiedustelulta saadun tiedon iranilaisten kanssa, jonka jälkeen syntyi päätös iskeä lähetystä vastaan. Iran ja Syyria olivat yhtä mieltä siitä, että iskun tekisivät libanonilaiset ja logistiikka sekä suunnitteluapu tulisi Damaskoksesta ja Teheranista. Šiialaisen terrorismin ja islamilaisen vallankumouksen verkostojen monisäikeisyyttä korostaa se, että libanonilaisten puolelta iskun valmisteluvastuun saivat Arafatin turvakoneiston kokenut jäsen Imad Mughniyyah ja *al-Dawa* -järjestön aseellisen siiven johtaja Mustafa Amin Badreddine. Molemmat olivat Libanonin šiioja, sukua keskenään, liittyneet uuteen Hizbollahia edeltäneeseen verkostoon, joista molemmista tuli Hizbollahin aseellisen siiven korkeita johtajia myöhemmin. Hala Jaberin tutkimusten ja haastatteluiden mukaan iskun takana ollut troikka kokoontui Iranin Syyrian lähetystössä Iranin suurlähettilään johdolla.¹⁴⁹ Libanonin jo aseistautuneet ja pommi-iskuihin ryhtyneet šiialaisterroristit eivät varmasti tarvinneet suurempaa rohkaisua iskuun. Amerikkalaiset nähtiin jo legitiiminä kohteena. Iranin Irakin vastaisessa taistelussa lanseeraama menetelmä oli vakuuttanut tulevat iskijät ja niinpä šiiamilitantit olivat valmiita suoranaiseen terrorismiin.

Vuonna 1983 amerikkalaiset joutuivat vielä yhden itsemurhaiskun kohteeksi. Joulukuun 12. päivänä Yhdysvaltain suurlähetystö Kuwaitissa joutui itsemurha-autopommin kohteeksi. Viisi ihmistä kuoli ja 28 loukkaantui. Samanaikaisesti yhteensä kuusi ajastettua pommia räjähti Ranskan lähetystön edessä ja Kuwaitin kansainvälisellä lentokentällä. Iskusarjasta vastuun otti *Islamilainen jihad*, mutta iskusta pidätetyt henkilöt kuuluivat *al-Dawa* -järjestöön. Tutkinnassa paljastuneiden tietojen mukaan terroristit saivat koulutuksensa Iranissa.¹⁵⁰ Näin ollen Libanonin ulkopuolellakin tapahtuneet iskut vahvistavat historian tutkimuksen näkökulmasta sen, että Libanonin iskuissa Iranin taustavaikutuksella, sen kulttuurilla, väkivallan doktriinilla ja verkostoilla, joihin kuuluivat Libanonissa toimineet terroristijärjestöt, oli kiistaton merkitys koko terroristisen itsemurhaiskumenetelmän synnyssä.

---

¹⁴⁸ PLO in Lebanon Document 7.

¹⁴⁹ Jaber 1997, 81; USA Today 29.7.2011; NOW Lebanon 30.6.2011.

¹⁵⁰ PoGT 1983, 4.

Iskuille Länsimaita vastaan löytyy historian valossa kaksi loogista selitystä, joissa molemmissa Teheranilla oli lusikkansa sopassa. Länsi nähtiin šiiojen silmissä Israelin miehityksen sallijana ja mahdollistajana, mutta vieläkin tärkeämpää, Yhdysvallat oli Iranin viholliskuvissa vähintään Israelin veroinen prioriteetti. Juuri Yhdysvallat oli ollut Iranin islamilaisella vallankumouksella kaadetun shaahin suurin tukija. Yhdysvallat ja Ranska olivat Irakin tärkeimpiä kauppakumppaneita sen sodassa Irania vastaan. Iran näki šiialaiset militantit käyttövarana ja keinona paitsi paaluttaa vallankumouksen saavutukset ja levittää sitä lähialueille. Sillä oli jo 1980-luvun alkuvuosina pystyssä rakenteet, jotka kouluttivat Irakin ja Libanonin ohella muidenkin Lähi-idän ja Persianlahden valtioiden poliittisesti marginalisoiduiksi joutuneita šioja terroristitaktiikoihin. Teheran indoktrinoi tulevia itsemurhaterroristeja vallankumouksen ideologiaan koulutusleireillä Iranissa ja Libanonin Bekaan laaksossa.¹⁵¹

Libanonissa Hizbollah vahvistui jatkuvasti ja sen suorituskyky parani. Vaikka se oli saanut maailman huomion jo aikaisemmin, vielä vuonna 1984 Yhdysvallat kuvasi monien sen nimen takaa toimivien ryhmittymien olevan verrattavissa vähäpätöisiin katujengeihin. Hizbollahin hyvin nopeasta etenemisestä kertoi se, että jo vuotta myöhemmin Yhdysvaltain tiedustelu korosti järjestön kykenevän lisääntyneessä määrin itsenäiseen toimintaan. Kuvaus oli paikkansa pitävä. Vuonna 1985 Hizbollah ilmoitti aseellisen siipensä muodostamisesta. Toki järjestön toimet palvelivat edelleen Iranin ulkopoliittisia päämääriä, eikä Hizbollah irtautunut Iranin islamilaisen vallankumouksen päämääristä. Järjestö mm. kidnappasi ja teloitti länsimaiden kansalaisia edelleen, vaikka amerikkalaisjoukot poistuivat Libanonista jo vuonna 1984. Itsemurhaiskut jatkuivat ja määrällisesti lisääntyivät vuosina 1984-1985, jolloin Hizbollah syyllistyi noin 30:een itsemurhaiskuun.¹⁵²

Valtaosa terroristi-iskuista Libanonissa oli kansallisia ja vuodesta 1983 eteenpäin itsemurhaiskut kohdistuivat lähes yksipuoleisesti Israelin intressejä vastaan. Monikansalliset joukot olivat vetäytyneet, mutta Israelin osalta tilanne oli toinen. Israelin sotilasoperaation pitkittyessä Libanonissa alkoi vahvistua käsitys siitä, että Israelin vierailusta Libanoniin tulisi pitkä. Tämä käsitys sai vahvistusta, kun Israelin asevoimat julkistivat ”Yhdistyneen etelän järjestäminen” -suunnitelmansa. Etelä-Libanoniin oli aikomus muodostaa komiteoita ja näitä suojaava aseellinen siipi. Komiteoiden aseellisen toiminnan oli tarkoitus myös suojata Israel. Komiteoiden piti varmistaa, ettei iskuja Etelä-Libanonista käsin enää kohdistuisi varsinaisen Israelin puolelle. Siinä

---

¹⁵¹ PoGT 1983, 12; PoGT 1984, 4.

¹⁵² PoGT 1985, 18; Pedahzur 2005, 241-242.

missä palestiinalaiset Etelä-Libanonista häätänyt Israel oli toivotettu aluksi paikallisten šiiojen toimesta tervetulleeksi, uusi suunnitelma muutti asetelman. Israel alettiin nähdä miehittäjänä.¹⁵³

Samaan aikaan, vuosina 1984-1985 Hizbollah tunkeutui todenteolla Etelä-Libanoniin. Sen takana edelleen vaikuttavan Iranin kasvavasta vaikutusvallasta kertoi suurajatollah Khomeinin julisteiden vaiheittainen leviäminen Etelä-Libanonin katukuvaan. Hizbollah oli ajanut Yhdysvallat pois Libanonista, nyt se valmistautui tekemään saman Israelille. Tutkija Vali Nasrin mukaan Hizbollah tai sen liitännäisryhmät olivat surmanneet vuosien 1982-1983 välillä yli 600 israelilaisotilasta. Vuoden 1985 aikana yksistään sen itsemurhaiskut surmasivat toistasataa israelilaisotilasta. Juuri marttyyrioperaatiot pakottivat Israelin vetäytymään Beirutista ja sitä ympäröiviltä alueilta etelään muodostamansa suojavyöhykkeen turviin.¹⁵⁴ Hizbollah ei vielä paria vuotta aikaisemmin ollut erityisen suosittu Libanonin eteläosissa, mutta järjestön ”etäpesäkkeinä” eteläosissa toimineet uskonnolliset keskuksat ja uskonoppineet olivat hiljalleen puhaltaneet vastarintahenkeä paikallisiin šiioihin. Tämä loi Hizbollahin terrorismille vastaanottavaista maaperää. Sen leviämistä ja laajentumista etelään edistikin Israelin miehityksen lisääntynyt ruohonjuuritason vastustus ja toisaalta verkostorakenne, joka hiljalleen kultivoi maaperää sille vastaanottavaiseksi. Kun aika oli kypsä, samojen verkostojen avulla olemassa olevien vastarintaan käyneiden sosiaalisten verkostojen oli helppo uudelleenorientoitua osaksi Hizbollahin rakenteita.¹⁵⁵

Tutkija Robert Papeen mukaan yhteisön vastarinnasta kumpuava tuki marttyyrioperaatioille selittää miksi niihin löytyi paljon vapaaehtoisia. Monet itsemurhapommittajista kun olivat ns. ”*walk-in*” -tapauksia, siis vapaaehtoisia, joilla ei vielä ollut kokemusta terroristijärjestöjen tai puolueiden aseellisista siivistä. Monien itsemurhaterroristien taakseen jättämistä viesteistä käy ilmi, että Israelin sotilaallinen läsnäolo herätti nationalistisia tuntemuksia. Niiden sanavalinnoista ja terminologiasta käy ilmi jotain tämän tutkimuksen kannalta paljon tärkeämpää. Monet pommeiksi lupautuneet olivat adoptoineet nationalististen tuntemusten lisäksi sitoutuneisuuden Hizbollahin ja Iranin lanseeraamaan kuoleman kulttiin.¹⁵⁶ Useilla ei ollut taustaa aseellisessa toiminnassa ja heidän kouluttamiseensa ja indoktrinaatioonsa käytettiin paljon aikaa. Koulutuksesta vastasivat tätä tarkoitusta varten perustetut koulutusrakenteet. Yhdysvaltain lähetystöpommituksen jälkeen amerikkalaistiedustelulle selveni, että Hizbollahilla ja iranilaisilla oli suorainen itsemurha- ja

---

¹⁵³ Jaber 1997, 15.

¹⁵⁴ Hamzeh 2004, 84.

¹⁵⁵ Pape 2005, 132.

¹⁵⁶ Pape 2005, 132-135; Hala Jaber 1997, 86-87.

autopommi-iskuihin keskittynyt koulutuskeskus, johon kuului mm. ajoharjoittelua.¹⁵⁷ Vastarinnan ja terroristisen väkivallan kulttuuri, siihen liittynyt myyttisyys, ja juuri ylhäältä käsin sponsoroidut sosiaaliset verkostot näyttävät olleen yhtä ideologista tai uskonnollista taustamotivaatiota tärkeämpiä. Samoista syistä itsemurhaiskuilla oli tarttuva luonne. Hizbollahin kuoleman kulttuuri levisikin alkuaan puhtaasti radikaali-islamististen šiiojen menetelmästä myös ääriivasemmistolaisten ryhmien ja sunnienkin keinovalikoimaan.¹⁵⁸

Robert Pape'n laskelmien mukaan lopulta kaikista vuosien 1981 ja 2005 välillä Libanonissa tapahtuneista 41 itsemurhaiskusta vain 8 oli selvästi radikaali-islamistien tekemiä. Uhrautuvainen vastarinnan kulttuuri ja sosiaaliset sekä institutionaaliset verkostot houkuttelivat yli ideologisten rajojen. Vuonna 1985 Lähi-itä sai ensimmäisen naispuolisen itsemurhapommittajansa. Vasta 17-vuotias Sana'a Mehadali räjäytti itsensä israelilaisen sotilassaattueen keskelle ajamansa valkoisen Peugeot -merkkisen autopomminsa mukana. Mehadalin oli tehtävälle lähettänyt syyrialaismielinen *Syyrian kansallissosialistinen puolue* SSNP. SSNP toteutti kaikkiaan 12 itsemurhaiskua, joista viidessä tehtävään mobilisoitiin nainen. Olipa yksi naisista taustoiltaan jopa kristitty ja ammatiltaan ala-asteen opettaja.¹⁵⁹

Mehadilin pommituksen yhteydessä Syyria paljasti johtonsa suulla sen roolin Iranin rinnalla Israelin vastaisten itsemurhaiskujen sponsoroijana. Presidentti Hafez al-Assad henkilökohtaisesti ylisti Mehadilia. SSNP oli omaksuessaan itsemurhaiskut yksi monista Syyrian tukemista puolueista ja yksi sen Damaskoksen pääasiallisista likaisen työn välineistä. Kaikkiaan Syyria pyöritti monipuolista verkostoa terrorismin tukemiseksi ja yksistään vuonna 1985 Syyria voitiin vuonna yhdistää 34 iskuun. Mielenkiintoisesti SSNP:n ei ole koskaan ollut Libanonissa erityisen suuri, eivätkä sen kansallissosialistiset ja Suur-Syyriaa tavoittelevat päämäärät nauti libanonilaisten suosiota. Siitäkin huolimatta SSNP:stä tuli isäntä useille halukkaille itsemurhaiskijoille.¹⁶⁰

Valtiollinen tuki ja itsemurhaiskujen evoluutio näkyi myös kohteenvallinnassa ja menetelmissä. Israelin ohella autopommien rateissa istuneiden marttyyrien kohteiksi joutuivat Syyriaa ja sen libanonilaisia liittolaisia vastustaneet paikalliset aseelliset puolueet. Entisten Libanonin armeijan kristittyjen upseereiden perustama ja Israelin tukema *Etelä-Libanonin armeija* SLA joutui vähintään yhtä usein kuin israelilaiset itse iskujen kohteeksi. Israelin vetäytyttyä etelään massiivisten kuorma-

¹⁵⁷ Pedahzur 2005, 171-172; Davies 2007, 89.

¹⁵⁸ Pape 2005, 205.

¹⁵⁹ Bloom 2005, 143; Pape 2005, 205-206; ks. myös www.ssnp.com sivuilta marttyyrien galleria.

¹⁶⁰ PoGT 1986, 9; Ks. SSNP:n ideologia www.ssnp.com/new/ssnp/en/ssnp.htm.

autopommien sijaan libanonilaiset itsemurhapommittajat turvautuivat pienempiin autopommeihin, sillä tukikohdista etelän turvavyöhykkeellä tuli turhan haasteellisia kohteita. Iskut kohdistettiin Israelin ja SLA:n partioihin, joiden seurauksena Israelin halu osoittaa valtaansa etelässä heikkeni isku iskulta.¹⁶¹

Ilman näkyvää ja konkreettista Israelin sotilaallista tukea Syyrian, Iranin ja Hizbollahin vastaisten tahojen vaikutusvalta ja merkitys Libanonin politiikassa heikkeni. Länsimaiden ohella Israel joutui tyytymään vaatimattomampiin tavoitteisiin Libanonin suhteen. Hizbollahin tulevan kukoistuksen mahdollistajana itsemurhaiskuilla oli kiistaton merkitys ja niiden avulla radikaali-islamistisesta šiialaisjärjestöstä tuli kutakuinkin ainoa onnistunut tapaus Iranin pyrkimyksissä levittää vallankumousta.

Itsemurhaiskut olivat toimiva keino muillekin, kuten Syyrian liittolaisjärjestöille, mobilisoida kannattajiaan ja kultivoida suosiotaan. Niiden ansiosta terrorismi kannatti Libanonissa. Siihen turvautuneet ja sitä tukeneet saavuttivat monelta osin strategiset tavoitteensa. Hizbollah on tänä päivänä voimakkaampi kuin koskaan ja osallistuu Libanonin politiikkaan varsin suurta kannatusta nauttivana puolueena. Syyria joutui vetämään sotilaansa Libanonista vasta 2005 ja monet sen vanhoista liittolaisista vakiinnuttivat paikkansa Libanonin poliittisessa eliitissä suojellen Syyrian ja Iranin intressejä alueella¹⁶².

Huomion arvoista on, että Hizbollah on syyllistynyt itsemurhaiskuihin vain satunnaisesti vuoden 1986 jälkeen. Itsemurhaiskut ovat Libanonissa selvästi määrällisesti vähentyneet. Ehkä siksi, että niille ei ole ollut samoissa määrin tarvetta. Viimeinen itsemurhaisku Libanonissa tapahtui vuoden 1999 lopulla ja vuoden 2000 aikana Israel lopulta vetäytyi hallussa pitämiltään alueilta Etelä-Libanonista.¹⁶³ Hizbollahin terrorismin kulttuurille ja verkostoille oli kuitenkin käyttöä Libanonin ulkopuolellakin, tuolloinkin Iranin strategisten intressien ajajana, sillä Hizbollahilla ei juuri ollut syytä iskuille ulkomailla. Iso-Britannian kotimaan tiedustelupalvelu MI5:n mukaan Hizbollah avusti Iranin tiedustelukoneistoa pyrkimyksissä salamurhata iranilainen kirjailija Salman Rushdie, jolle Khomeini oli julistanut kuolemantuomion vuonna 1989¹⁶⁴.

---

¹⁶¹ Pedahzur 2006, 49; Schweitzer 2001, 76-77.

¹⁶² CRT 2005, 22.

¹⁶³ PoGT 2000, Pedahzur 2005, 244.

¹⁶⁴ Andrews 2011, 801.

Hizbollahia epäillään myös vuosina 1992 ja 1994 Buenos Airesissa tehdyistä itsemurhaiskuista. Varhaisempi isku kohdistui Israelin Argentiinan lähetystä vastaan. Iskussa surmansa sai lähes 30 ihmistä ja jossa haavoittui 242. Iskuille Etelä-Amerikassa löytyi kuitenkin Hizbollahin henkilökohtainen syy. Alueella oli suuri juutalaisdiaspora ja Hizbollah etsi uusia paikkoja, joissa luoda terroristiteoilla painetta Tel Avivin suuntaan. Israel oli myös saman vuoden helmikuussa surmannut Hizbollahin johtajan Abbas al-Mussawin.¹⁶⁵ Hizbollahin piti osoittaa iskukykynsä olevan Israelin ulottuvuuden veroinen. Vuoden 1994 isku kohdistui Argentiinan juutalaisdiasporan suurinta yhdistystä AMIA:a vastaan. Itsemurhaisku sen päämajaan Buenos Airesissa heinäkuussa 1994 tappoi yli 80 ihmistä.¹⁶⁶ Ensimmäisestä iskusta vastuun otti *Islamilainen jihad* ja toisesta nimi *Ansar Allah*. Vain muutamaa päivää myöhemmin samalla nimellä otettiin vastuu itsemurhaiskusta, joka toi alas lentokoneen Panamassa ja surmasi yli 20 ihmistä. Argentiinan tuomioistuin on myöhemmin asettanut Buenos Airesin iskuista epäilyksi Iranin tiedusteluyhteisön henkilöstöä ja Hizbollahin jäseniä, mukaan lukien Hizbollahin myöhemmin surmatun operaatiopäällikkö Imad Mughniyyahin.¹⁶⁷ Etelä-Amerikan iskut alleviivaavat Hizbollahin ja Iranin ulkomaan operaatioiden intressien olevan yhteneväisiä sekä Teheranin ja terroristijärjestön toimivan käsi kädessä maailmalla.

Hizbollahin itsemurhaiskuista Libanonissa lähes 90 prosenttia kohdistui sotilaallisia maaleja vastaan, jonka vuoksi ne epäilemättä nauttivat niin laaja-alaista suosiota¹⁶⁸. Legitiimin maalin kaikkottua Hizbollah ei ole kuitenkaan purkanut marttyyrioperaatioihin valmistautuvia terroristisia rakenteitaan. Se edelleen varjelee väkivallan ja kuoleman kulttuuria ja on siis siltä osin edelleen vihkiytynyt väkivaltaan ja marttyyrioperaatioihin. Vaikka monikaan myöhemmistä iskuista ei ole ollut marttyyrioperaatio, Hizbollah on toistuvasti turvautunut terrorismiin vallankumouksen suojelemiseksi, ja osoittanut valmiutensa uhrauksiin käyttämällä itsemurhaiskijöitä satunnaisesti.

Libanonin sisällissota sekä sen taustalla vaikuttanut kulttuurin ja sitä levittäneet verkostot synnyttivät modernin itsemurhaterrorismin. Sisällissota sekä taustalla vaikuttaneet strategiset intressit sotkivat uusien osapuolien kädet valtioiden ja terroristien vuodattamaan vereen. Libanonin sisällissota siis monelta osin loi tai ainakin edelleen kehitti itsemurhaiskujen tulevaisuudelle tärkeät organisaatioiden ja valtioiden väliset sekä henkilökohtaiset verkostot ja synnytti niille tuhoivoimaisia käyttötarkoituksia. Se myös osoitti itsemurhaterrorismin kannattavan.

---

¹⁶⁵ PoGT 1992, 9.

¹⁶⁶ PoGT 1992, 9, PoGT 1995, 13; CRT 2007, 136.

¹⁶⁷ PoGT 1995, 13; CRT 2007, 136.

¹⁶⁸ Iskujen kohteista PoGT 1982-2000; Pedahzur 2005.

4. Tamiliseparatismi ja mustat tiikerit

4.1 Etnisten jännitteiden riivaama saarivaltio – sisällissota ja terrorismin synty

Libanonin sisällissodasta itsemurhataktiikka siirtyi varsin nopeasti ja ehkä hieman yllättäenkin Kaakkois-Aasiaan Sri Lankaan. Saarivaltion kahden etnisen ryhmän, valtaväestö singaleesien ja tamilivähemmistön, jännitteet olivat kiristyneet vuoteen 1983 mennessä äärimmilleen ja maassa puhkesi sisällissota. Singaleesien ja tamilien vastakkainasettelu Sri Lankassa alkoi kutakuinkin kahdeksan vuotta saarivaltion itsenäistymisen jälkeen. Vuonna 1956 Sri Lankassa kirjattiin lainsäädäntö, joka käytännössä antoi singaleeseille etulyöntiaseman valtion virkoihin, opiskelupaikkoihin ja yleisesti työpaikkoihin. Vuonna 1972 asetelma vakiinnutettiin uudella Sri Lankan perustuslailla. Perustuslain säätäminen sai aikaan laajoja tamilien mielenosoituksia, joihin Sri Lankan hallitus puuttui voimakeinoin. Monet varhaisista mielenosoituksiin osallistuneista poliittisista tamiliasialiikkeistä järjestäytyivät varsin pian aseellisiksi ryhmittymiksi ja aloittivat propagoimaan väkivaltaisen ratkaisun puolesta. Tullessaan 1980-luvulle Sri Lankan hallituksella oli vastassaan ainakin 36 aseistettua separatistista tamiliryhmittymää.¹⁶⁹

Tamilijärjestöistä tärkeimmän, *Tamil eelamin vapautuksen tiikereiden*, tarina alkoi *Tamilien yhtenäisen vapautusrintama* -nimisen (TULF) järjestön muodostamisesta, jonka oli kattojärjestöään, *Tamilien yhdistettyä rintamaa*, radikaalimpi vaatimuksissaan. Vapautusrintama vaati itsenäistä tamilien valtiota ja aloitti poliittisen aktivismin peitteellä salaa valmistautumaan sotaan. Jännitteet olivat saavuttaneet kulminaatiopisteensä, monet nuoremmista ja radikaaleimmista opiskelijoista eivät enää yksinkertaisesti uskoneet rauhanomaiseen poliittiseen ratkaisuun.¹⁷⁰ Nuoret opiskelijat olivat useiden tamilijärjestöjen kivijalka, joten myös järjestöt alkoivat vakuuttua väkivaltaisen vastarinnan tarpeesta.

TULF nousi nopealla aikataululla johtavaksi tamilijärjestöksi ja se aikoi lunastaa vaatimuksensa rekrytoimalla juuri radikaaleja väkivaltaan uskovia nuoria opiskelijoita riveihinsä. Näiden joukossa organisaatioon liittyi myös nuori Velupillai Prabhakaran. Uusien jäsenien myötä tamilinationalismin ideologinen väkivaltaistuminen jatkui. TULF:sta irtaantuikin pian radikaalimpia

---

¹⁶⁹ Bloom 2005, 45-58.

¹⁷⁰ Hoffman 2005, 138; HRW 2006, 6.

tahoja, kuten *Tamilien uudet tiikerit*, johon myös Prabhakaran liittyi. Konfliktin asteittaisesta radikalisoitumisesta omaa karua kieltään kertoi se, että uusien tiikereiden energia ja into purkautui aluksi lähes yksinomaan Sri Lankan hallinnon tamilivastustajien tai -kannattajien löytämiseen ja eliminoimiseen. Vuonna 1975 tiikerit surmasivat tamilikaupunki Jaffnan tamilipormestarin, jonka seurauksena järjestön johtaja pidätettiin ja johtoon nousi Prabhakaran.¹⁷¹ Rohan Gunaratnan mukaan Prabhakaran profiloitui näissä väkivaltaisuuksissa ollen henkilökohtaisesti mm. mukana pormestarin murhassa¹⁷². Mielenosoitukset singaleesihallintoa vastaan olivat tiikereille aluksi toissijaisia, mutta he toivat niihin mukaan väkivallan ja aseet, jonka kautta tiikereiden jäsenet saivat tulikasteensa singaleesien vastaisiin taisteluihin.¹⁷³

Prabhakaran aloitti organisaation uudistamisen välittömästi. Vuonna 1976 päivänvalon näki uudistetut Uudet tiikerit ja pian järjestön nimi muuttui *Tamil eelamin vapautuksen tiikereiksi*. Järjestö tunnetaan paremmin lyhenteestä LTTE (*Liberation Tigers of Tamil Eelam*) tai tuttavallisemmasta Tamilitiikerit-nimestä.¹⁷⁴ Uusien tiikereiden sisäisen väkivallan traditiota noudatellen Prabhakaranin ensimmäisiä huolenaiheita oli erottua yli 30 muusta tamilijärjestöstä. Samalla kun tamilien riveistä nousi uusia ja radikaalimpia organisaatioita Sri Lankan hallinto järjesteli maaperää vallankumoukselliselle väkivallalle suotuisaksi. Lähes 200 000 singaleesia asutettiin seuraavan kymmenen vuoden aikana tamilialueille.¹⁷⁵ LTTE, joka oli omaksunut tamilijärjestöistä kovimman linjan, lisäsin kannatustaan. Se hyödynsi uuden suosion välittömästi tamilien sisäisissä välienselvittelyissä, jotka muuttuivat pian väkivaltaisiksi¹⁷⁶. LTTE:n pyrki varmistamaan suosion ja erottumisen muista juuri professionaalisuuteen tähtäävällä ja hyvin brutaalilla aseellisella siivellä, jonka Prabhakaran alkuun pyrki pitämään pienenä ja elitistisenä. Lopputulos oli johtajalleen täysin vihkiytynyt pieni elitistinen kaaderi, joka oli valmis erittäin väkivaltaisiin tekoihin johtajansa päämäärien toteuttamiseksi. Pieni ja kovaotteinen aseellinen siipi loi pohjan LTTE:n laajenemiselle. Kovan linjan edustajien maine kanavoitui henkilökohtaisten verkostojen kautta tamilyhteisön tietoisuuteen ja avasi tien tiikereiden kukoistukselle. Valmius surmata toisia tamileja toi LTTE:lle myös tinkimättömän maineen ja loi pohjan sille väkivaltaiselle kulttuurille, joka myöhemmin materialisoitui itsemurhaiskuina.¹⁷⁷

---

¹⁷¹ Hoffman 2005, 138-139.

¹⁷² Gunaratna 1998.

¹⁷³ Hoffman 2005, 138-139.

¹⁷⁴ PoGT 1995, 53; Bloom 2005, 45-58.

¹⁷⁵ Pape 2005, 141.

¹⁷⁶ Bloom 2005, 59.

¹⁷⁷ Hoffman 2005, 139.

Vuodesta 1977 väkivaltaisuuDET käynnistyivät myös Sri Lankan valtion ja tamilijärjestöjen välillä, mutta säilyivät alkuun jokseenkin paikallisina ja ilmenivät lähinnä mielenosoitusten yhteydessä. Vuoden 1983 heinäkuussa tilanne kuitenkin eskaloitui nopeasti. Sri Lankan sotilaat joutuivat tamilienemmistöisessä Jaffnan läänissä väijytyksen uhriksi. LTTE:n asettama maamiina surmasi 13 sotilasta. Isku herätti suoranaisen raivonpurkauksen, jonka seurauksena singaleesiväestön massat surmasivat satoja, mahdollisesti tuhansia tamilisiviilejä ja tuhosivat heidän omaisuuttaan. Yli 100 000 tamilia jäi kodittomiksi. Kun ilmeni epäilyjä siitä, että Sri Lankan hallitus olisi sekaantunut jollain tavoin ”pogromeihin”, sisällissodan liekki leimahti.¹⁷⁸ Aseistettujen tamilijärjestöjen rivit paisuivat uusista tulokkaista, joista moni oli singaleesienemmistöisillä alueilla kotinsa menettäneitä. LTTE:n kova maine alkoi tuottaa tulosta. Tutkija Mia Bloomin esittelemien arvioiden mukaan ennen heinäkuuta 1983 sillä oli 600 jäsentä, mutta jo heinäkuun jälkeen kannattajien määrät ylittivät 10 000.¹⁷⁹

LTTE:n koviin otteisiin ja päämäärätietoiseen toimintaan koulitut nuoret olivat valmiita lunastamaan kovat lupaukset. Vuoden 1983 jälkimmäisen puoliskon aikana tamilijärjestöjen jäsenet tekivät kymmeniä pommi-iskuja, salamurhia ja polttivat jopa yhden matkustajajunan. Iskut kohdistettiin siviilien lisäksi myös kovia maaleja vastaan ja voimiensa tunnoissa oleva LTTE hyökkäsikin toistuvasti Sri Lankan turvallisuusviranomaisten kimppuun. LTTE hankki aluksi varat sotaa varten röyhkeillä pankkiryöstöillä. Sri Lankan hallitus vastasi ainoalla kielellä jonka se osasi. Separatististen ajatusten julkaisu tai niistä puhuminen kiellettiin. Kieltoa rikkoneet puolueet julistettiin laittomiksi ja yksilötkin saattoivat menettää kiellon rikkomisesta omaisuutensa, passinsa ja oikeuden ammatinharjoittamiseen. Sri Lankan armeija ja poliisi kohdisti vastatoimet LTTE:n ohella varsin indiskriminoivalla tavalla myös tamilisiviileihin. Toimet synnyttivät tamilien pakolaisliikeddinnän. Tutkija Mia Bloomin mukaan tämä lisäsi LTTE:n kannatusta ja jäsenmäärää siinäkin mielessä, että tiikerit oli ainoa taho, joka kykeni tarjoamaan suojelusta siviileille. Paradoksaalisesti siviilit saivat juuri LTTE:n ja muiden tamiliseparatistien tekojen vuoksi pelätä turvallisuusviranomaisten kostotoimia.¹⁸⁰ LTTE kävi Sri Lankan kanssa väkivaltaiseen dialogiin, jonka seurauksena tamilit turvautuivat pian vieläkin brutaalimpaan terrorismiin ja kansainvälisiin iskuihin.

---

¹⁷⁸ PoGT 1983, 20; HRW 2006, 6.

¹⁷⁹ Bloom 2005, 53.

¹⁸⁰ PoGT 1983, 20; Bloom 2005, 54.

Elokuun 2. päivä 1984 tamilterroristien asettama pommi räjähti Intian tamilienemmistöisen Tamil Nadun maakunnan Madrasin kaupungin lentokentällä surmaten 29 ihmistä. Arvioiden mukaan pommin oli tarkoitus päätyä Sri Lankan kansallisen lentoyhtiön, Air Lankan koneeseen. Vuoden 1985 toukokuussa konetuliasein varustetut terroristit hyökkäsivät Anuradhapuran Buddhalaiseen pyhättöön ja surmasivat 150 naista, lasta, miestä, joiden joukossa oli myös pyhätön munkkeja. Yksikään tamiliryhmä ei ottanut vastuuta iskusta, mutta todistusaineisto viittasi Tamilitiikereihin.¹⁸¹ Tamilterroristit olivat valmiita myös sivullisiin ja ulkopuolisiin uhreihin. Viimeistään sen seurauksena terroristileima oli perusteltu. Vuonna 1984 amerikkalaissiviilit ja -diplomaatit joutuivat saarivaltion terrorismin uhriksi kun kaksi USAID -järjestön työntekijää kidnapattiin ja Yhdysvaltain lähetystö joutui pommi-iskun kohteeksi. Terroristiset taktiikat vain lisääntyivät. Kaksi vuotta myöhemmin Air Lanka joutui uudestaan pommi-iskun kohteeksi. Matkustajien onneksi lentokone ei ehtinyt nousta kentältä ennen LTTE:n koneeseen asettaman pommin räjähdystä, jonka ansiosta uhrimäärät jäivät 13 menehtyneeseen ja 41 loukkaantuneeseen. Kone oli matkalla Malediiveille, jonka vuoksi suurin osa uhreista oli ulkomaalaisia. Samana vuonna singaleesisiviilit saivat myös osansa kun pääkaupunki Colombon postitalo joutui pommi-iskun kohteeksi. Yhdeksän kuoli ja 41 loukkaantui.¹⁸²

Pahempaa oli kuitenkin luvassa ja otteet kovenivat sisällissodan edetessä. Vuoden 1987 huhtikuussa Colombon bussiasemalle jätetty pommi tappoi ainakin 113 bussimatkaajaa ja ohikulkijaa. Sri Lankan hallitus oli nolattu ja singaleesiväestö vaati päitä vadille. Tamilitiikereiden jatkuvien sissihyökkäysten ja siviileihin kohdistuneiden pommi-iskujen herättämän julkisen raivon seurauksena Sri Lankan hallitus päätyikin käynnistämään massiivisen hyökkäyksen tamilterroristien tukialueille. Jo tätä ennen, vuoden 1986 aikana, Sri Lankan ja tamilien tulehtuneet suhteet olivat saaneet Intian sekaantumaan konfliktiin rauhanvälittäjän roolissa. Uuden hyökkäyksen humanitääriset seuraukset pakottivat Intian lisäämään diplomaattista painostusta rauhansopimuksen aikaansaamiseksi. Heinäkuussa 1987 kirjoitetun aseleposopimuksen seurauksena Intia lähetti Sri Lankaan rauhanturvaajia. Neuvottomaksi käynyt Sri Lankan hallitus oli valmis ulkopuoliseen välintuloon, mutta ei huomannut konfliktin vain olevan matkalla uuteen vaiheeseen.¹⁸³

---

¹⁸¹ PoGT 1984, 21; PoGT 1985, 28, 36.

¹⁸² PoGT 1984, 21; PoGT 1986, 30.

¹⁸³ PoGT 1987; Bloom 2005, 55-59.

Sekä tamili- että singaleesiradikaalien joukossa oli sopimusta vastustavia tahoja. LTTE kävi lähes välittömästi rauhanturvaajien päästyä saarivaltion maaperälle taistoon ulkopuolisia ”miehittäjiä” vastaan. Lisäksi tamilien sisäiset suhteet kiristyivät huippuunsa. LTTE päätti, että taistellakseen kahta vihollista vastaan se tarvitsisi kaikkien tamilien horjumattoman tuen. Prabhakaran päätti hankkiutua eroon muista tamilijärjestöistä, tarvittaessa väkivaltaisesti.¹⁸⁴ Tamilitiikereiden ja sen johtajan Prabhakaranin radikaali, väkivaltainen ja periksi antamaton kulttuuri oli tuova konfliktiin uuden murhaavan menetelmän. Itsemurhaiskut nousivat Prabhakaranin ratkaisuksi selvitä voittajaksi taistelussa uusia ja vanhoja vihollisia vastaan sekä keinoksi menestyä tamilien sisäisissä kahnauksissa.

4.2 Mustien tiikereiden kulttuuri, doktriini ja kansainväliset verkostot

LTTE:n johtajan Prabhakaranin mukaan Tamilitiikerit ovat olleet alusta asti marxilaisleninistinen järjestö. Prabhakaran korosti kuitenkin LTTE:n olevan itsenäisen Tamil Eelamin valtion puolesta kamppaileva taistelujärjestö, joka noudattaa edellä mainittua poliittista ideologiaa. Tiikereiden johtaja alleviivasi Intian välittämien rauhanneuvotteluiden aikaan LTTE:n asenteen varsin selväsanaisesti. Järjestön johdolla ei ollut minkäänlaista uskoa neuvotteluprosesseihin ja Prabhakaranin mukaan tiikerit uskoisivat väkivaltaiseen vastarintaan niin kauan, kuin yksikin aseistettu jäsen seisoisi omilla jaloillaan. LTTE:n mukaan millään keskusteluilla ei myöskään ollut populääriä perustaa sillä tamilit eivät kannattaneet keskusteluita. Rauhanneuvotteluihin LTTE osallistui Prabhakaranin mukaan vain siksi, että Intia tuki tamileja poliittisesti ja LTTE:lle oli järkevää miellyttää sitä. Prabhakaranin mukaan tamilit olivat valmiita pitkään ja veriseen taisteluun oman vapaan valtion lunastamiseksi.¹⁸⁵

Vastarinnan ohella Tamilitiikereiden sanoman toinen keskeinen osa korosti tamilien olevan singaleesihallinnon uhreja. Prabhakaran totesi moneen otteeseen koko tamiliväestön taistelevan selkä seinää vastaan ja tamilien kotimaan olevan singaleesien miehittäjä. Tamilitiikereiden retoriikassa asetelma langetti uhan koko tamilien identiteetille. Prabhakaran korosti puheissaan tamili-identiteetin hävittämisen olevan singaleesihallinnon tavoite, kyseessä oli heidän mukaansa hidas kansanmurha. Olipa singaleesihallinto jättänyt useita todisteita päämäärästään. Esimerkiksi juuri maareformeja koskevien lakien tavoite oli hiljalleen kuristaa tamili-identiteetti hengiltä, jonka seurauksena Prabhakaran väitti tamilien joutuvan kakkosluokan kansalaisiksi. Tamilitiikereiden

¹⁸⁴ PoGT 1987; Bloom 2005, 55-59.

¹⁸⁵ VOT Interview with Commander Pirabakaran.

omilleen suuntaamassa historiallisessa kertomuksessa singaleeseja verrattiin natseihin. Natsihallinnon tavoin singaleesit halusivat väitetysti nostaa itsensä yli-ihmisen asemaan ja buddhalaisuuden Sri Lankan valtionuskonnoksi. Tamilit nähtiin singaleesinationalismin ja buddhismien rasistisen liiton uhreja. Prabhakaranin ja tiikereiden johdon retoriikka synnytti sosiaalisia ilmiöitä, tamilitiikereiden terroristisen väkivallan taustalla vaikuttaneen kulttuurin. Erään pidätetyn LTTE:n naisjäsenen kuulusteluissa kävi ilmi, että hän uskoi singaleesihallinnon haluavan tuhota tamilien hindupyhätöt ja rakentavan tilalle buddhalaistemppeleitä. Prabhakaranin johtopäätös tavoitti LTTE:n jäsenet ja järjestön tamilitukijat, jonka mukaan tamilit olivat diskriminoinnin sekä sorron uhreja, eivätkä siksi voi elää rinnakkain rauhassa singaleesien kanssa samassa valtiossa.¹⁸⁶

Vaikka LTTE ei ole uskonnollinen terroristijärjestö, sen kulttuurissa ja ideologiassa oli uskonnollisia piirteitä. Vetoamalla näiden asioiden traditionaalisuuteen terroristijärjestö on tuonut itsemurhapommittajille tamilikulttuuriin sidottua legitimizeettia. Itsensä uhraamisen -konsepti on LTTE:llä historiallinen ja lähes uskonnollinen konstruktio. Ensinnäkin järjestö korostaa itsenäisyyden olevan pyhä tavoite, *punita ilatciyam*.¹⁸⁷ Itsenäisyystavoittelua ei LTTE:n kulttuurissa saanut vaarantaa mikään. Prabhakaran edellytti sisällissodan alusta asti, että järjestön jäsenet kuljettavat mukaan syanidimyrkkykapselia. LTTE:n jäsenten käskettiin purra kapseli, mikäli he jäävät kiinni. Myrkkykapseleista, joita jäsenet kantoivat nahkaremmissä kaulassaan, tuli pian järjestön ylpeydenaihe ja sen luovuttamisesta seremoniallinen tapahtuma LTTE:n riveissä.¹⁸⁸ Kapseli myös kiistatta erotti tiikerit muiden tamilijärjestöjen jäsenistä ja oikeastaan mistä tahansa muusta terroristijärjestöstä. Myrkkykapselit olivat tietyllä tapaa tiikereiden ensimmäisiä käytännön askeleita kohti itsemurhaiskuja. Niiden käytöstä myös muodostui sosiaalinen ilmiö, osa Tamilitiikereiden kulttuuria. Robert Pape tutkimusryhmän mukaan yli 600 järjestön jäsentä on kohdannut loppunsa syanidin kautta ja monet vangeiksi jääneet jäivät eloon Sri Lankan viranomaisten suorittaman kenttävatsahuuhtelun vuoksi.¹⁸⁹

LTTE on aina jäsenistönsä puolesta ollut hinduenemmistöinen, joskaan hindulaisuus ei ole järjestön virallinen ideologia. Järjestö on kuitenkin ammentanut hindulaisuudesta radikaaliin kulttuurinsa rakentamisessa. LTTE:n terminologiassa on useita itsensä uhraamiseen, marttyyriuteen, viittaavia sanoja. *Tiyakam*, antaumus tai jostakin luopuminen omaa pitkät juuret hindulaisuudessa, jossa se

---

¹⁸⁶ Chalk 1997; Pape 2005, 152.

¹⁸⁷ Pape 2005, 150.

¹⁸⁸ Hoffman 2006, 140.

¹⁸⁹ Pape 2005, 143.

yhdistetään valmiuteen luopua omasta hengestänsä toisen ihmisen surmaamisen yhteydessä.¹⁹⁰ Radikaali-islamistien tapaan tiikereiden marttyyrius määriteltiin offensiiviseksi ja uhrautuvaiseksi. Prabhakaran loikin LTTE:n marttyyristä kaikkea muuta kuin uhrin. Tamilitiikereiden johtaja yhdisti järjestön jäsenyyteen tamilinkielisen sanan *thatkodai*, joka on lähes identtinen tamilinkielen itsemurha-sanalla, mutta tarkoittaa itsensä lahjaksi antamista.¹⁹¹

Tamilitiikereiden vuonna 2007 menehtynyt poliittinen johtaja S.P. Thamilselvan tähdensi myöhemmin The New York Timesin haastattelussa, että *thatkodai* tarkoittaa Tamilitiikereiden sitoutuvan antamaan kaikkensa oman valtion tavoittelussa.¹⁹² *Thatkodai* oli luonnollinen jatkumo myrkkypaketeille. Yksi Tamilitiikereiden lähelle päässeistä harvoista toimittajista, Anita Pratap kertoo kuitenkin pikemminkin terroristijärjestön olevan jäseniensä antaman uhrautuvaisuuden lahjan saaja. Tiikereiden univormua ja asetta kantavien kun odotetaan hylkäävän edellinen elämänsä. Sotureista tulee heidän perheensä, aseesta ja syanidikapselista ainoa arvokas omaisuus. Tamilitiikeriksi valikoitumisessa sosiaaliset verkostot ovat avainasemassa. Erään tamilitiikerittären mukaan järjestöön edeltä liittyneet ystävät ja sukulaiset ovat rekrytointikanava uusille kandidaateille. LTTE onkin alusta ollut syvästi verkostoitunut tamiliyhteisöön. Vaikka tiikereiden kaikki menetelmät eivät ole saaneet varauksetonta hyväksyntää, väkivalta itsenäisen valtion puolesta on nauttinut laaja-alaista kannatusta tamiliyhteisön parissa.¹⁹³

LTTE:n liittymisen jälkeen jäsenen ei ollut kuitenkaan hyväksyttyä debatoita menetelmistä. *Thatkodai* asetti rajat omalle ajattelulle, sillä se sulkee sisälleen myös päättäväisyyden ja tottelevaisuuden käsitteet. Paluuta ei liittymisen jälkeen ollut ja *thatkodain* omaksunut oli toimiva vailla varauksia itsenäisyyden eteen.¹⁹⁴ Prabhakaran loi tiikereille hindulaisuuteen ja tamili-identiteettiin perustuvan historiallisen narratiivin, joka oikeutti ja suorastaan vaati itsensä uhraamista sekä kyseenalaistamatonta valmiutta johdon määräämiin tekoihin. Sosiaalisten verkostojen kautta kaikki tiikereihin liittyvät uudet jäsenet tiedostivat tämän jo ennen valan vannomista.

Tamilitiikereiden verkostot ovat ulottuneet kauaksi yli Sri Lankan rajojen. Järjestö rakensi vaikuttavan kansainvälisen verkoston. Yksikään toinen terroristijärjestö ei ole saanut vastaavaa

---

¹⁹⁰ Pape 2005, 150.

¹⁹¹ Hoffman 2005, 141; The New York Times 14.1.2003.

¹⁹² The New York Times 14.1.2003.

¹⁹³ Davies 2007, 101-102; Pape 2005, 140.

¹⁹⁴ Hoffman 2005, 141.

aikaan. Tiikereiden ulkomaisten verkoston rakentamisessa tamilidiaspora oli keskeisessä asemassa. Singaleesihallinnon 1970-luvulla vahvistamat lainsäädännölliset seikat ja myöhemmin 1980-luvulla käynnistynyt sisällissota on ajanut tamileja maailmalle pakolaisina. *Human Rights Watchin* mukaan sisällissodan seuraukset ajoivat tuhansia, ja myöhemmin satoja tuhansia tamileja pakolaisiksi. Kaikkiaan jo vuonna 2003 diasporan kooksi arvioitiin 600 000 - 800 000. Näistä valtaosa päätyi läntisiin maihin ja suurimmat diasporat ovatkin Intian ohella Kanadassa, Iso-Britanniassa, Australiassa, Saksassa, Ranskassa ja Sveitsissä.¹⁹⁵ Ulkomaan verkosto on ollut tärkeä osallistuvan yleisön etsinnässä, aseellisen toiminnan ylläpitämisessä sekä uusien oppien hankkimisessa.

Tamilidiasporan rooli on ollut logistisen tuen tarjoaminen, diplomatia- ja propagandatyö sekä ennen kaikkea varainhankinta. Prabhakaranin idea oli viedä tamiliseparatismi läsnä kaikkialle missä on tamileja. Järjestö toimii ulkomailla omalla nimellään ja erilaisten peitejärjestöjen, kuten kulttuuri-, kansalais- ja hyväntekeväisyysjärjestöjen kautta. Diasporassa LTTE nähtiinkin varsin varhaisesta vaiheesta alkaen tamilien legitiiminä ja virallisena edustajana, tamilivaltion korvikkeena.¹⁹⁶ LTTE:n ulottuvaisuudesta kertoo erinomaisesti järjestön näkyvä toiminta jopa Suomessa. Tiikereiden toiminnassa epäilyttävän kattavasti uutisoivalla TamilNet -uutissivustolla on useita tiedotteita LTTE-liitännäisestä toiminnasta Suomessa eri ajankohtina. Sivusto on myös kertonut eräiden Tamilitiikereihin yhdistettyjen järjestöjen, kuten *Tamil Rehabilitation Organizationin*, toimivan Suomessa. Kuvat tamilimielenosoituksista Helsingissä näyttävät punaisten tiikerilippujen liehuneen mielenosoittajien käsissä. Onpa itsemurhaiskuja puolustanut LTTE:n edesmennyt poliittinen johtaja S.P. Thamilselvan tavannut virallisessa kahdenvälisessä tapaamisessa vuonna 2005 Suomen ulkoministeri Erkki Tuomiojan.¹⁹⁷

Eräiden arvioiden mukaan 1990-lukujen puoliväliin mennessä jo 80-90 prosenttia järjestön sotilasbudjetista tuli ulkomaanverkostolta. Aikaansaannos on huikea, kun huomioi, että LTTE:llä on ollut eriaikoina arvioiden 6000 - 10 000 taistelijaa riveissään sekä omat meri- ja ilmavoimat.¹⁹⁸ Epävirallisten tietojen mukaan mm. Ranskan diasporalta on kerätty jopa 6 miljoonaa euroa vuosittain. Menetelmät ovat vaihdelleet virallisista veroista hyväntekeväisyystapahtumiin ja arpajaisiin. Näissä marttyyrius ja kuoleman kulttuuri ovat olleet vahvasti läsnä, sillä Prabhakaranin perustama marttyyreille tarkoitettu juhla ”Sankareiden päivä” on yksi tärkeimmistä vuotuisista

---

¹⁹⁵ HRW 2006, 1, 6.

¹⁹⁶ PoGT 1995, 7; HRW 2006.

¹⁹⁷ Ks. esim. TamilNet 30.3.2005, 7.1.2006, 29.5.2006, 15.11.2007.

¹⁹⁸ PoGT 1995, 7; HRW 2006, 11.

varainhankinnan ajankohdista ulkomailla.¹⁹⁹ Yhteistä monille varainhankintamenetelmistä on ollut rahanluovuttamisen vapaaehtoisuus, vaikka on täysin varmaa, että myös ulkomailla asuvat tamilit olivat tietoisia tiikereiden teoista.

Kattavien kansainvälisten verkostojen avulla Prabhakaran loi hyvin varhaisessa vaiheessa LTTE:lle yhteydet muihin terroristijärjestöihin. Näistä itsemurhaiskujen kannalta keskeisimmät tulivat olemaan yhteydet Lähi-idän terroristijärjestöihin Libanonissa. Monella LTTE:n itseensä liittämällä tamilijärjestöllä, ja LTTE itsellään, oli marxilaisleninistinen taustaideologia. Niinpä useilla tulevilla LTTE -johtajilla oli yhteinen ideologinen pohja mm. palestiinalaisterroristijärjestöjen kanssa. Lähes kaikki väkivaltaisimmat tamilijärjestöt lähettivät 1970-luvulla edustajiaan PLO:n koulutusleireille Libanoniin, jossa ne pääsivät kosketukseen sissisodankäynnin ja terroristitaktiikoiden kanssa.²⁰⁰

LTTE:n ensimmäiset iskut muistuttivat kovasti juuri PLO:n käyttämiä väijytys- ja ”hit and run” -taktiikoita. Myös Libanonin autopommimenetelmä päätyi tiikereiden kokeiluun vuonna 1984.²⁰¹ Tamilitiikerit loivat yhteydet 1970-luvulla myös muihin terrorismin kuumiin nimiin, kuten PFLP:n, Irlannin IRA:n ja saksalaiseen Saksan *Punaiseen armeijakuntaan* ja myöhemmin se on hankkinut tarpeellista materiaalia ja varoja toiminnalleen solmimalla yhteistyökuvioita kolumbialaisen FARC-terroristijärjestön kanssa. Rohan Gunaratnan mukaan Tamilitiikereiden jäsenet loivat yhteyden myös itsemurhaiskuja käyttäneeseen kurditerroristijärjestö PKK:n ja Japanin punaiseen armeijakuntaan vieraillessaan Libanonin Bekaan laaksossa.²⁰²

Tamilitiikereiden verkoston merkittävin solmu itsemurhaiskujen kannalta on kuitenkin ollut Hizbollah. LTTE:n tarve muiden terroristijärjestöjen koulutuspalveluille oli vähentynyt 1980-luvulla, koska tiikerit saivat vuodesta 1984 alkaen koulutusta Intian tiedustelupalvelulta RAW:lta.²⁰³ Libanonilla oli kuitenkin erityinen paikka Prabhakaranin sydämessä ja erityisesti Hizbollah teki syvän vaikutuksen häneen. Hän oli vakuuttunut, että juuri itsemurhaiskut nostivat pienen ja entuudestaan tuntemattoman järjestön parrasvaloihin ja ajoivat Israelin ulos Etelä-Libanonista. Osana kansainvälistä laajaa verkostoaan tiikereiden läsnäolo Lähi-idässä jatkui koulutustarpeen vähenemisestä huolimatta. Eräiden lähteiden mukaan LTTE:n johtajat tapasivat Libanonissa Hizbollahin edustajia 1980-luvulla. Kanadan turvallisuustiedustelupalvelun teetättämän

---

¹⁹⁹ CRT 2007, 65; HRW 2006, 11.

²⁰⁰ Gunaratna 1998.

²⁰¹ VOT Interview with Commander Pirabakaran; Davies 2007, 100.

²⁰² PoGT 1987, 29; Gunaratna 1998; Bloom 2005, 55.

²⁰³ Davies 1997, 101; Gunaratna 1998.

julkisen raportin mukaan juuri Libanonilla on myöhemminkin ollut kaikista Lähi-idän maista tärkein asema tiikereiden aseidenhankinnan kannalta.²⁰⁴

Prabhakaran perehtyi Hizbollahin itsemurhataktiikkaan henkilökohtaisesti ja hän uskoi sillä olevan käyttöarvoa myös ”Tamil Eelamin” vapauttamisessa.²⁰⁵ Terroristijohtaja piti kuitenkin tarpeellisena soveltaa menetelmää tiikereiden tarpeisiin vastaavaksi. LTTE oli nimittäin jo tunnettu ja varsin hyvin organisoitunut järjestö siinä vaiheessa kun itsemurhaiskut levisivät Lähi-idästä maailman tietoisuuteen. Itsemurhaiskujen tarve tiikereillä oli erilainen. LTTE oli järjestäytynyt eri osastoiksi ja jaoksiksi jo varhain. Niinpä myös itsemurhapommittajat saivat alusta asti oman marttyyrioperaatioihin erikoistuneen osastonsa. Kiitos Prabhakaranin järjestöllä ei ollut pulaa itsensä uhraamiseen valmiista tiikereistä. *Thatkodai* ja muut itsensä uhraamiseen liittyneet ja tiikerikulttuuriin jo liimautuneet konseptit varmistivat jäsenten tietävän velvollisuutensa josta syanidikapseleiden käyttö toimi todisteena.²⁰⁶ LTTE:n varhaisen vaiheen ratasverkostomainen rakenne oli riittävän robusti pitämään tiikerit uskollisina vaatimuksille ja verkostot takasivat uhrautuvaisuuden kulttuurin ja siihen liittyvien väkivaltaisten sosiaalisten ilmiöiden leviämisen.

Prabhakaranilla oli käytössään tarvittava osaaminen itsemurhaiskuihin. LTTE:n terroristit olivat saaneet koulutusta terrorismin kovimmilta ammattilaisilta sekä valtioilta. Sittenmin tiikerit kouliintuivat taisteluissa ja urbaanin terrorismin menetelmissä nopeasti eskaloituvissa konfliktissa saarivaltion hallinnon kanssa. Tiikerit olivat myös osoittaneet valmiutta erittäin väkivaltaisiin toimiin. Iskut buddhalaispyhättöihin, siviilejä vastaan ja Sri Lankan eteläosien kaupungeissa olivat osoittaneet päättäväisyydestä oman valtion tavoittelussa. Hizbollahin itsemurhaiskuista vakuuttuneena Prabhakaranin sanotaan todenneen, että hiellä ja uhrautuvaisuudella tamilit voivat saada kotimaansa sadassa vuodessa, mutta marttyyrioperaatiot mahdollistavat oman maan saamisen lyhemässä ajassa.²⁰⁷ Tamilitiikereiden johtajalle itsemurhaiskut olivat keino iskeä vaikeasti saavutettavia kohteita vastaan ja viedä sota taistelukentiltä singaleesihallinnon sydämeen. Itsemurhatiikereistä tuli LTTE:n kermää ja operaatioista malliesimerkkejä järjestön osaamisesta. Salamurhat ja sankarilliset operaatiot vihollisen strategista johtoa vastaan peräänkuuluttivat niille vihkiytyneen elitistinen aselajin luomista.²⁰⁸

---

²⁰⁴ Chalk 1997.

²⁰⁵ Bloom 2005, 216, 228.

²⁰⁶ The New York Times 14.1.2003.

²⁰⁷ PoGT 2003, 128; Hoffman 2005, 141.

²⁰⁸ Pedahzur 2005, 72; Hoffman 2005, 142.

4.3. Marttyyrioperaatiot Sri Lankassa

Tamilitiikereiden käsissä itsemurhaiskuista tuli innovatiivinen ja ulottuvainen menetelmä. Silti korkeintaan ”vain” sadat ihmiset menettivät henkensä tiikereiden marttyyrioperaatioissa. Uhrimäärä onkin muiden terroristijärjestöjen itsemurhaiskuja silminnähden pienempi. Tiikereiden marttyyrioperaatiot jättävät kaikki muut järjestöt jälkeensä kuitenkin laadussa. LTTE:n eliittijoukon, 1980-luvun lopulla luodun itsemurhayksikkö *mustien tiikereiden* käsissä surmansa ovat saaneet vieraiden valtioiden ja Sri Lankan päämiehet sekä sotilaskomentajat. Mustat tiikerit ovat osoittaneet murhaavaa tehokkuutta ja lojaaliutta Prabhakaranille. Yksikössä tiikerijohtajalla oli viimein vannoutunut elitistinen joukkonsa, joita hän LTTE:n uniikkiin itsemurhaiskutapaan tarvitsi.²⁰⁹

Tiikerit toteuttivat ensimmäisen itsemurhaiskunsaa sotilaskohdetta vastaan Sri Lankan Jaffnassa 5.7.1987. Iskussa menehtyi 70 ihmistä. LTTE:n kapteeni Millar, ajoi räjähteillä lastatun auton entiseen kouluun, jonka Sri Lankan armeija oli muuttanut tukikohdakseen. Yhteyttä Hizbollahiin alleviivaa se, että isku oli lähes täydellinen imitaatio šiialaisjärjestön lokakuun 1983 iskuista amerikkalaisten ja ranskalaisten sotilastukikohtiin. Operaatio osoittautui merkittäväksi poliittiseksi ja sotilaalliseksi nöyryytykseksi Sri Lankan hallitukselle ja herätti saamallaan huomiolla kauhua valtaväestö singaleeseissa. Tutkija Bruce Hoffmannin mukaan LTTE onnistui saamaan iskulla itselleen fanaattisen ja loputtoman päättäväisen maineen, jota se on pyrkinyt hyödyntämään siitä asti. Prabhakaran oli syystäkin tyytyväinen, uhrautuvaisuuden kulttuuri ja verkostot alkoivat maksaa takaisin niihin sijoitettua aikaa ja resursseja.²¹⁰

Ensimmäisen iskun jälkeen LTTE:n itsemurhaiskut päättyivät hetkeksi, eikä järjestö syylistynyt yhteenkään itsemurhaiskuun vuosien 1988-1989 aikana. Sri Lankan joukkojen ja LTTE:n väliin maahan saapui intialaisia rauhanturvaajia vuoden 1987 kesäkuussa. Rauhanturvaajat asettuivat saarivaltiolle osana Intian välittämää rauhansopimusta Sri Lankan ja LTTE:n välillä. Osana rauhanprosessia Intia lupasi, ettei LTTE:lle annettaisi mahdollisuuksia toimia sen maaperältä eikä järjestöä tuettaisi Intiasta käsin.²¹¹ Rauhanturvaamisen sijasta intialaiset päätyivät suoraan sotaan tamilitiikereitä vastaan, kun nämä eivät alistuneetkaan rauhanehtoihin tai intialaisten määräyksiin. Intialaisten kalistellessa sapeleita LTTE:n kanssa, Sri Lankan hallinto keskittyi

---

²⁰⁹ Davies 2007, 102.

²¹⁰ Hoffman 2006, 142; Pedahzur 2006, 242.

²¹¹ PoGT 1987, 28.

rauhanprosessin mukaisesti kitkemään singaleesiradikaaleja, sillä saarivaltion eteläosissa hallinnon vanha vihollinen, äärivasemmistolainen terroristijärjestö *Kansan vapautusrintama* (JVP)²¹² oli aloittanut terroristikampanjan hallitusta vastaan.²¹³ Vaikka singaleesien ja LTTE:n väliset yhteenotot jäivät rajallisiksi ja tiikerit pidättäytyivät itsemurhaiskuista, konflikti raaistui. Vuosi 1989 oli saarivaltion verisin sitten itsenäistymisen, yli 8 500 ihmistä kuoli konfliktin seurauksena. Vuonna 1988 tamilitiikerit keskittyivät kahakoimaan intialaisrauhanturvaajien kanssa. Hetkittäisestä prioriteettien muutoksesta kertoo iskuyritys Tamil Nadun alueella Intiassa. Mielenkiintoisesti Sri Lankan hallinnon ja LTTE:n välit paranivat ja tiikerit jopa hetkellisesti suunnittelivat hakeutumista valtavirtapolitiikkaan.²¹⁴ Intialaisjoukot vetäytyivät Sri Lankasta vuoden 1990 ensimmäisellä puoliskolla. Saman vuoden kesällä LTTE irrottautui rauhanneuvotteluista hallituksen kanssa ja jatkoi välittömästi itsemurhaiskuja. Kohteeksi palasivat Sri Lankan asevoimat.²¹⁵

Tiikereiden kulttuurin ja toiminnallisten realiteettien piirteet alkoivat nopeasti näkyä itsemurhaiskuissa. Maaliskuun 2.päivä 1991 LTTE aloitti uudenlaiset iskut, kun etälaukaistava autopommi surmasi Sri Lankan puolustusministeri Ranjan Wijeratnen. Isku vaati kuolleina ja loukkaantuneina myös 50 sivullista uhria. Wijeratne oli tärkeä ennakkotapaus, sillä vain kaksi kuukautta myöhemmin Prabhakaran keksi valjastaa vannoutuneet ja ulottuvaiset mustat tiikerinsä salamurhiin ja toukokuussa 1991 Intian entinen pääministeri Rajiv Gandhi joutui naispuolisen liivipommilla varustautuneen itsemurhaiskijän kohteeksi. Etelä-Intian Tamil Nadun alueella iskun tapahtuessa kampanjoinut Gandhi maksoi kovan hinnan pääministerikauden päätöksestään lähettää intialaiset rauhanturvaajat Sri Lankaan. Prabhakaran oli luonut uuden trendin, liivipommin itsemurhaiskuja varten. Tiikerit eivät piitänneet 17 sivullisesta uhrista, vaan pitivät naispuolisen mustan tiikerin iskua onnistumisena ja jatkoivat samalla tiellä. LTTE jäsenten uhrautuvaisuudesta ja kulttuurin rajat ylittävästä voimasta omaa kieltään kertoo se, että Gandhin surmaamisen jälkeen lukuisat tiikerit Tamil Nadun alueella tekivät itsemurhan välttääkseen vangiksi joutumisen. Gandhin surma oli ns. mustien tiikerittärien, itsemurhayksikön naisjaoston ensiesiintyminen. Juuri vuonna 1991 LTTE oli joutunut altavastajaan asemaan taisteluissa Sri Lankan hallintoa vastaan.

---

²¹² *Jamatha Vimukhti Peramuna* oli elänyt hiljaiseloa sitten vuoden 1971, jolloin se yritti vallankumousta. Järjestö oli ideologialtaan marxilais-leninistinen. Vuonna 1987 se aloitti terroristi-iskut uudelleen. Niiden kohteina olivat singaleesi poliitikot ja viranomaiset. Lisäksi JVP lietsoi opiskelija-aktivismia, joka purkautui mm. väkivaltaisina mielenosoituksina. Ks. PoGT 1987, 29.

²¹³ PoGT 1987, 29; PoGT 1988, 40; Law 2009, 247.

²¹⁴ PoGT 1988, 36, 40; PoGT 1989, 40.

²¹⁵ Law 2009, 247; Pedahzur 2005, 242.

Itsemurhaiskut nostivat LTTE:n kannatusta ja suosiota, joka auttoi sitä paikkamaan taisteluissa huvenneita rivejään.²¹⁶

Seuraavana vuonna mustat tiikerit ravisuttivat Sri Lankaa päättäväisyydellään ja murhaavalla innovatiivisuudellaan. Moottoripyörällä liikkunut itsemurhapommittaja ajoi Sri Lankan laivaston komentajan kulkueen kiinni ja henkivartioiden ja sotilaiden estoista piittaamatta räjäytti itsensä surmaten laivaston komentajan ja kaikki komentajan autossa istuneet.²¹⁷ Vuoden 1993 toukokuussa toinen entinen valtionpäämies joutui tamilitiikereiden iskun kohteeksi. Sri Lankan ex-presidentti Ranasinghe Premadasa menehtyi mustan tiikerin itsemurhaiskun uhriksi pääkaupunki Colombossa.²¹⁸ Vuotta myöhemmin lokakuussa 1994 ennakkosuosikki Sri Lankan seuraavaksi presidentiksi ja 56 muuta ihmistä, joukossa parlamentaarikkoja, menehtyivät itsemurhaiskussa. Iskulla, sen kohteella ja ajoituksella, LTTE onnistui tekemään täydellisen yllätyksen, sillä se kävi samana vuonna jälleen neuvotteluita rauhasta Sri Lankan hallinnon kanssa.²¹⁹ Iskut välittivät viestin Sri Lankan hallinnolle: mikäli rauhanneuvottelut epäonnistuvat, tiikereillä on halua ja kykyä jatkaa murhaavia operaatioitaan. LTTE:n itsemurhaiskut toisia tamileja vastaan ovat noudattaneet samanlaista kaavaa kuin muutkin marttyyrioperaatiot. Tamilipoliitikkoja surmanneiden pommittajien tehtävä on ollut ajaa kilpailijat koloihinsa ja monet mustien tiikereiden itsemurhaiskuista ovat olleet tamilipoliitikkojen salamurhia.²²⁰

Toisin kuin Hizbollah, LTTE oli jo ennen itsemurhaiskujen käyttöön ottoaan varteen otettava ja hyvin organisoitunut järjestö. Prabhakaran onkin alusta asti muovannut Mustista tiikereistä eliittiyksikköä Tamilitiikereiden sisälle. Siihen hyväksyttiin vain kaikkein vannoutuneimmat ja kyvykkäimmät. Vaikka vuosia kestänyt sota pakotti LTTE:n vähemmän valikoivaan rekrytointiin ja jopa suoranaiseen pakottamiseen täyttäessään kaatuneiden taistelijoitten paikkoja, ovat LTTE:n eliittiin kuuluneiden itsemurhapommittajien valintakriteerit olleet aina korkeat. Mustien tiikereiden henkinen sekä fyysinen valmentaminen on säilynyt aikaa vievänä prosessina. Itsemurhaterroristien taustalla olleet julkilausutut motivaatiot ovat olleet vaihtelevia, mutta kaikkia on yhdistänyt äärimmäinen etninen nationalismi ja Tamilitiikereiden jäsenille tyypillinen, lähes sokea usko, Vellupilai Prabhakaraniin. Niistä loisti *thatkodaihin* jäljitettävä retoriikka. Itsemurhapommittajien nimiä ja kuvia asetettiin näytteille järjestön hallitsemilla alueilla ja heidän ympärilleen rakennettiin

---

²¹⁶ PoGT 1991, 4-6, 37; Bloom 2005, 197.

²¹⁷ PoGT 1992, 6.

²¹⁸ PoGT 1993, 6.

²¹⁹ PoGT 1994, 4.

²²⁰ PoGT 2003, 128; Hoffman 2006, 145; Bloom 2005, 68-70.

sankarimyytti. Nuoret tamilit tunsivat marttyyrit ja heidän tekonsa. Mustat tiikerit saivat tamilien parissa suurimman mahdollisen kunnian: mahdollisuuden nauttia viimeisen ateriansa ennen iskuja itse Prabhakaranin kanssa.²²¹

Elitistinen asema on näkynyt operaatioissa ja toimintakulttuurissa. Kohteet olivat pääsääntöisesti haasteellisia sekä ammattitaitoa vaativia ja operaatiot siksi sofistikoituneita. Tamilitiikereiden itsemurhaterrorismi jakautui jälkikäteen tarkasteltuna kahteen eri kampanjaan, joista toinen suuntautui maaseudulle ja toinen kaupunkeihin. Maaseudun itsemurhaiskut kohdistuivat Sri Lankan armeijaa ja paikallispoliitikoita sekä -hallintoa vastaan. Joissain tapauksissa kohteet olivat buddhalaistempeleiden kaltaisia siviilimaaleja. Urbaaneissa kohteissa mustat tiikerit iskivät kriittistä infrastruktuuria, taloudellisesti tärkeitä kohteita ja Sri Lankan tamilikysymyksen kanssa tekemissä olevia poliitikoita ja viranomaisia vastaan. Vuoden 1996 LTTE:n mustien tiikereiden iskut ovat osoitus kahdesta erillisestä kampanjasta. Pääkaupunki Colombossa musta tiikeri räjäytti itsensä keskuspankissa surmaten 90 ihmistä. Maaseudulla uhriksi valikoitui Tamil Eelamin alueen paikallishallinnon ministeri. Ministeri selvisi iskusta, mutta prikaatikenraali ja 24 muuta ihmistä eivät.²²²

Itsemurhayksikköjen elitististä ja järjestäytynyttä luonnetta kuvaavat innovatiiviset menetelmät ja uudet taktiikat. LTTE:llä on ollut sen laivastojoukkojen, niin kutsuttujen meritiikereiden, sisällä myös erityinen ”itsemurhalaivasto”. Nopeat räjähteillä lastatut pikaveneet ovat onnistuneet lukuisissa iskuissa Sri Lankan laivastoa vastaan. Jo ensimmäiset meritiikereiden operaatiot olivat menestyksekkäitä ja yllättivät Sri Lankan laivaston täysin. Vuonna 1994 Sri Lankan laivaston toiseksi suurin alus tuhoutui itsemurhaiskun seurauksena. Meritiikerit ovat käyttäneet myös itsemurhasukeltajia, mm. heinäkuussa 1999 meritiikereiden sukeltaja räjäytti itsensä matkustajalaivan vieressä tämän ollessa satamassa Trincomaleen kaupungin satamassa. Meritiikereiden itsemurhaveneet ja -sukeltajat ovat rajoittaneet Sri Lankan laivaston ja alueen muunkin laivaliikenteen mahdollisuuksia käyttää Sri Lankan pohjoispuolta kulkuväylänä. Tämä on mahdollistanut LTTE:lle räjähteiden ja muun materiaalin sekä rahavarojen salakuljettamisen Sri Lankaan ja sieltä ulkomaille.²²³ Tamilitiikerit on myös ainoa terroristijärjestö jolla on ollut omat

---

²²¹ Bloom 2005, 64.

²²² PoGT 1996, 13.

²²³ PoGT 1995, 54; Hoffman 2006, 141-143; Law 2009, 248.

ilmavoimat. LTTE:n sotilaallisen tappion hämöttäessä vuoden 2009 keväällä, se käytti ilmavoimiaan itsemurhaiskuoperaatioon, joka kohteena oli pääkaupunki Colombo.²²⁴

Ajoittain LTTE pidättäytyi, poliittisen tilanteen niin määritellesä ja mahdollistaessa, itsemurhaiskuista. Vuonna 2001 Norjan välittämä hutera tulitauko pidätteli LTTE:tä käyttämästä itsemurhaiskuja. Tulitauosta huolimatta väkivaltaisuuDET olivat toistuvia. LTTE ei myöskään aloittanut aseellista infrastruktuurinsa purkamista, vaan käytti hengähdystilaa uudelleen varustautumiseen ja riviensä uusimiseen.²²⁵ Tiikereiden itsensä mukaan LTTE pidättäytyi itsemurhaoperaatioista, koska vuoden 2001 syyskuun 11.päivän tapahtumat toivat huonon leiman marttyyrioperaatioille²²⁶. Selitys on varsin uskottava, sillä tulitaukojen aikanakin se jatkoi kohdennettuja salamurhia, mutta ei käyttänyt näihin itsemurhaiskuja.²²⁷ Itsemurhaiskut olisivat 9/11 -iskujen jälkimainingeissa liittäneet tiikerit samaan leiriin al-Qa'idan kanssa ja LTTE:lle sen länsimaissa asunut verkosto oli päämäärien kannalta aivan liian arvokas joutuakseen tiukemman tiedustelutoiminnan ja viranomaispaineen kohteeksi.

Itsemurhaiskujen sitkeää kulttuuria korostaa se tamilit eivät missään vaiheessa todella hylänneet itsemurhaiskuja. LTTE ei muuttanut itsemurhaiskujen sanomaa vaan pikemminkin jatkoi itsemurhaiskujen taustalla vaikuttavan kulttuurin propagointia ja levittämistä. Järjestön sisäiset ja ulkoiset verkostot jatkoivat marttyyriuden ilosanoman levittämistä. Läpi 2001 iskujen jälkeisen ajan järjestö piti kiinni traditioistaan. Se mm. järjesti edelleen vuotuisen mustille tiikereille pyhitetyn juhlapäivän eikä juhlinta rajautunut Sri Lankaan.²²⁸ Esimerkiksi vuonna 2004 ”Sankareiden päivän” juhlallisuuksia vietettiin samanaikaisesti niin Sri Lankassa kuin New Yorkissakin.²²⁹ Vuonna 2006 LTTE palasi itsemurhaiskuihin. Ja jo 2007-2009 mustat tiikerit olivat jälleen täystyöllistettyjä.²³⁰

LTTE:n johtajavetoinen kuoleman kulttuuri sekä läpi tamiliväestön, niin Sri Lankassa kuin ja diasporassakin, kattaneet verkostot ja konfliktin välittömien alueiden ulkopuolelta tullut tuki pitivät tiikerit kiinni väkivaltaisessa vastarinnassa ja itsemurhaiskuissa katkeraan sotilaalliseen tappioon asti.²³¹ Oman, tai sille sympaattisen, verkoston kautta LTTE tavoitti osallistuvan yleisönsä ja pitäytyi itsemurhaiskuissa niin kulttuurisesti kuin toiminnallisestikin. LTTE:stä, ja sen osana myös

---

²²⁴ CRT 2009, 266.

²²⁵ PoGT 2002, 12; PoGT 2003, 15.

²²⁶ Pedahzur 2005, 85.

²²⁷ CRT 2005, 154; CRT 2004, 75.

²²⁸ TamilNet 5.7.2005.

²²⁹ TamilNet 27.11.2004, 28.11.2004.

²³⁰ CRT 2007-2009; Ks. myös TamilNet 12.9.2008; TamilNet 22.10.2007.

²³¹ Law 2009, 249.

itsemurhaiskuista, tuli käytännössä synonyymi tamilien itsenäisyystavoittelulle. Kulttuuri ui niin syvälle tamili-identiteettiin, että vaikka tamili ei olisi täysin identifioitunut LTTE:n, tarkoitti LTTE kieltäminen oman historiansa kieltämistä. Itsemurhaiskuista muodostuikin tietyllä tapaa symboli tamilien itsenäisyydenkaipuulle. Niiden suurta suosiota saattaa selittää sekin, että reilu enemmistö tamilien marttyyrioperaatiosta, noin 70 prosenttia, kohdistui sotilaallisia maaleja vastaan²³².

Hizbollahin tavoin itsemurhaiskut olivat LTTE:lle menetelmä, jolle asetetut odotukset olivat strategisia. Itsemurhaiskujen käyttöönotto tapahtui selvästi ylhäältä saneltuna. Tamilitiikereille kyse oli pyrkimyksestä tasoittaa voimasuhteita Sri Lankan armeijan ja poliisin kanssa ja parantaa järjestön aseellisten operaatioiden strategista vaikuttavuutta. Hizbollahin tavoin se myös käytti itsemurhaiskuja hyvin perinteisen sotilaallisen sissikampanjan rinnalla. Toinen itsemurhaiskujen päämäärä oli tuoda LTTE:lle, kuten aikanaan Hizbollahillekin, uskottavuutta ja kapasiteettia erilaisiin neuvotteluihin. LTTE käyttikin toistuvasti mustia tiikereitään rauhanneuvotteluiden yhteydessä säilyttääkseen neuvottelukumppaneidensa kunnioituksen.

LTTE onnistui propagoimaan itsemurhaiskuilla elitismia, ammattimaisuutta, päättäväisyyttä ja suoran fanaattista yhtenäisyyttä ympärilleen. LTTE:n yhteydet Lähi-itään tutustuttivat tiikerit itsemurhaiskuihin. Konkreettisten yhteyksien ohella siitä todistaa se, että Jumalan puolueen strategiset aikaansaannokset ja tinkimätön kuoleman kulttuuri näkyivät keskeisellä tavalla myös tiikereiden itsemurhaiskujen taustavaikuttimina. Yhteisesti jaetusta kuoleman kulttuurista ja verkostorakenteesta sen takana osoituksena on se, että LTTE:n hajautuessa sotilaallisen tappion hämmöittäessä lisääntyvissä määrin itsenäisiksi osastoiksi, tiikerit jatkoivat taistelua ja osoittivat uhrautuneisuutta varman tappion edessä. Mustien tiikereiden operaatiot lopetti vasta totaalinen sotilaallinen tappio.

5. Marttyyrius valtiosta – palestiinalaisjärjestöt löytävät itsemurhaiskut

5.1 Palestiinalaisten pitkä taistelu

Palestiinan ja Israelin välinen konflikti oli järjestyksessä Sri Lankan jälkeen seuraava, joka sai itsemurhaiskut vitsaukseksi. Kuten muissakin tapauksissa, terrorismilla osana konfliktia on kuitenkin pitkä, palestiinalaisjärjestöjen itsemurhaiskuja edeltävä traditio. Jo vuonna 1948

---

²³² PoGT 1987-2004; CRT 2006-2010; Pedahzur 2005.

tapahtunutta Israelin valtion luomista edelsivät terroristi-iskut brittiviranomaisia ja arabisiviilejä vastaan. Alueen terrorismin edelläkävijät olivat tulevan Israelin valtion kansalaisia. Sionistiset *Lehi* ja *Irgun* –järjestöt tutustuttivat Lähi-idän useisiin moderneihin terroristisiin taktiikoihin. Molemmat järjestöt vastustivat Iso-Britannian asettamia rajoituksia juutalaisten muuttovirralle ja tavoittelivat sionistivaltion luomista. Israelin ja palestiinalaisten välisen konfliktin ensimmäiset itsensä poliittisen tavoitteensa puolesta räjäyttäneet tulivatkin ehkä yllättäen juutalaisten riveistä. Kaksi *Irgun*-järjestön jäsentä oli pidätetty brittiviranomaisten toimesta keväällä 1947. *Irgun* salakuljetti kuolemaan tuomituille vankilaan kaksi käsikranaattia, joilla miehet räjäyttivät itsensä rabbin siunatessa heitä teloitusta varten.²³³

Israelin valtion luomisen sekä sen ja arabivaltioiden välisen vuoden 1948 sodan jälkeen palestiinalaiset löysivät itsensä vailla kotimaata. Monet heistä asuivat arabivaltioiden vieraina ahtailla pakolaisleireillä. Huomattavan ja pitkäikäisen palestiinalaisvieraan saivat osakseen Jordania, Libanon ja Syyria. Palestiinalaispakolaisia päätyi myös Irakiin ja Egyptiin. Arabivaltiot eivät palestiinalaisten pettymykseksi käyneet välittömään uuteen sotaan Israelia vastaan, vaikka olivatkin uhkauksissaan äänekkäitä. Vuodet pakolaisleireissä vailla kunnollista kotimaata tai uuden maan kansalaisuutta lietsoivat palestiinalaisten katkeruutta. Vihan liekkiä kasvatti myös isäntinä toimineiden arabivaltioiden turhautuneisuus vieraisiinsa ja näiden mukana tuomaan taloudelliseen taakkaan. Arabivaltiot alkoivatkin pian hyödyntää palestiinalaisten surullista kohtaloa poliittisena aseena niin sisäisissä kuin ulkoisissakin asioissa. Vieraat alkoivat maksaa korvausta saamastaan ”vieraanvaraisuudesta”. Valtiollinen tuki muodostuikin alusta alkaen tärkeäksi kulmakiveksi radikaaleille palestiinalaisille terroristijärjestöille. Pian unelma kotimaasta sekä israelilaisten mereen ajamisesta materialisoitui väkivaltaisena sissisotana ja terrorismina.²³⁴

Hyvin varhain konflikti ”pyhästä maasta” näki järjestäytyneen ja kansainvälistyneen palestiinalaisen vastarinnan. Vuonna 1964, arabivaltioiden sponsoroimana, päivänvalon näki lyhennelmästä PLO tunnettu *Palestiinan vapautusjärjestö*²³⁵. Joitakin vuosia kestäneen ”paljon puhumisen ja vähän tekemisen” jälkeen nuori Yasser Arafat ja hänen johtamansa Fatah-järjestö nousi PLO:n johtoon. Arafatin asema PLO:n johdossa sinetöityi viimeistään vuoden 1967 kesällä käydyn Arabivaltioiden ja Israelin välisen Kuuden päivän sodan jälkeen. Sota päättyi jälleen arabimaiden katastrofaaliseen tappioon ja PLO:n Arafat näyttäytyi tappion jälkeen palestiinalaisten

---

²³³ Burleigh 2009, 104-105.

²³⁴ Law 2009, 217-128.

²³⁵ Primakov 2009, 224; Law 2009, 218.

silmissä ainoana päättäväisenä vastavoimana Israelille. Tappion opettamana Arafat perehtyi Algerian itsenäisyystaisteluun ja Ranskan miehitystä urbaanilla terrorismilla vastustaneen FLN-järjestön menetelmiin. Kotimaaton PLO toi FLN:n menetelmiin uuden mausteen, ja valtion rajoista piittaamaton palestiinalaisten hajanaisen verkostorakenteen tehokkaasti hyödyntävä kansainvälinen urbaani terrorismi sai alkunsa.²³⁶

Palestiinalaisten vastarintaa ja terrorismia leimasi epäyhtenäisyys. PLO oli hajanainen ja löyhä sateenvarjojärjestö useille palestiinalaisten vastarinnan lippua kantaneille organisaatioille, jotka olivat erikokoisia ja joilla oli jokaisella omat johtajansa ja tukijansa. Fatahin jälkeen PLO:n suurin järjestö oli pahamaineinen PFLP. Sen ja Fatahin ohella PLO:n lipun alla terroristitekoja toteutti kuitenkin myös lukuisat muut järjestöt.²³⁷ Järjestöjä yhdisti terrorismi, joka suunnattiin Israelia ja toisia järjestöjä vastaan. Terrorismista tuli myös niiden kautta useiden järjestöjä tukeneiden arabivaltioiden ase keskinäisten jännitteiden purkamiseen ja Israelin vastaiseen taisteluun. PLO:n epäyhtenäisyys kävi ilmeiseksi Arafatin pyrkiessä sovitteluun Israelin ja palestiinalaisten välillä YK:ssa vuonna 1974. Suunnitelma palestiinalaisten kansallisen auktoriteetin luomiseksi miehitykselle alueille tarkoitti nimittäin monille sitä, että Arafat hyväksyy Israelin valtion olemassaolon. Joidenkin palestiinalaisjärjestöjen mielestä hän oli pyörtänyt lupauksensa palestiinalaisten paluusta menetetyille alueille. Tämän seurauksena terroristi-iskut lisääntyivät, niistä tuli keino kamppailla yksinoikeudesta palestiinalaisten vastarinnan johtoon ja pyrkimys vakiinnuttaa tietyt menetelmät osaksi konfliktia.²³⁸

Siinä missä Arafatin uusi diplomatia toimi aluksi pidäkkeenä Fatahin ja PLO:n jääneiden järjestöjen terrorismille, PLO:sta irrottautuneita järjestöjä prosessi radikalisoiti ja suorastaan ajoi terrorismiin. Näitä järjestöjä yhdisti ensisijassa Arafatin diplomatian vastustus, josta seurasi nimi ”rejektionistiritama”.²³⁹ Diplomatia sai aikaan radikaalimpien palestiinalaisvoimien esiinmarssin. Näistä tunnetuimpia oli uusi järjestö, joka irtaantui Sabri al-Bannan mukana Fatahista ja kantoi perustajansa *Abu Nidal* -kunnianimeä. Abu Nidalia pidettiin pitkään vaarallisimpina ja aggressiivisimpana terroristijärjestönä maailmassa. Myös rejektionisteihin kuulunut PFLP vastasi Arafatin diplomatiaan väkivallalla. Kampanjan keulaksi se nosti väkivaltaisen ammattilaisterroristi Carlosin.²⁴⁰ Arafatin hakiessa länsivaltojen hyväksyntää PFLP, *Abu Nidal* ja useat muut järjestöt

²³⁶ Hoffman 2006, 57; Law 2009, 220.

²³⁷ PoGT 1976, 19; Law 2009, 220; Levitt 2006, 14.

²³⁸ Law 2009, 226.

²³⁹ PoGT 1979, 4.

²⁴⁰ PoGT 1976, 17; Law 2009, 226-227.

tekivät spektaakkelimaisia kansainvälisiä ja ehkä aikaisempaa väkivaltaisempia iskuja katkaistakseen Arafatin diplomatialta siivet. Rauhanprosessia hidastikin se, että vaikka PLO pyrki pidättäytymään terrorismista, oli puolestaan Fatahin kilpailun nimissä iskettävä Israelia vastaan. Kilpailu tarkoitti väkivaltaa myös palestiinalaisjärjestöjen kesken. Esimerkiksi *Abu Nidal* sekä Fatah lukkiutuivat väkivallan kierteeseen, jonka seurauksena parikymmentä PLO:n ja Fatahin jäsentä sai surmansa vuosien 1978-1983 välillä.²⁴¹

Valtiollisen tuen merkitys ehkä jopa kasvoi PLO:n osittaisen sirpaloitumisen jälkeen. Vähemmän yhtenäisenä ja riitautuneena palestiinalaisjärjestöistä tuli alttiimpia suojelijoidensa vaikutusvallalle. Arabivaltiot käyttivätkin häikäilemättä palestiinalaisterroristeja omiin tarkoituksiinsa. Israelin kanssa sovittelevamman asenteen omaksuneiden arabivaltioiden vaikutusmahdollisuuksia torjuttiin vähemmän sovittelevan linjan arabivaltioiden toimesta tukemalla jyrkemmän linjan omaksuneita palestiinalaisia. Jyrkän linjan valtiot käyttivät järjestöjä myös toisiaan vastaan. Näiden valtioiden joukkoon kuuluivat Irak, Syyria sekä Libya. Vuoden 1979 islamilaisen vallankumouksen jälkeen heidän joukkoonsa liittyi Iran. Vuonna 1976 amerikkalaisviranomaiset osoittivat kauaskatseisuutta, kun he ilmaisivat pelkonsa siitä, että valtiollinen tuki antaa pitkällä tähtäimellä nostetta palestiinalaisterrorismille ja tekee siitä vaikeammin ennakoitavaa piirteitä. Amerikkalaistiedustelu uskoi tämän tekevän Israelin ja palestiinalaisten välisestä konfliktista luonteeltaan entistäkin rumemman.²⁴²

Rintaman jakautuminen monimutkaisti ja laajensi palestiinalaisterrorismin verkostoja, jonka seurauksena toimintaympäristön ja palestiinalaisten sirpaloitumisen aikaansaamat radikaalimmat sosiaaliset ilmiöt löysivät uusia tukijoita ja leviämisalueita. Amerikkalaisten tulevaisuudenennuste oli ehkä kauaskantoisempi kuin he itse uskoivatkaan. ”Rejektionistirintaman” syntyminen käynnistämä vaihe tarkoittikin tietyllä tapaa palestiinalaisterrorismin radikalisoitumista, mutta välittömät seuraukset olivat vasta ensimmäinen vaihe ja 1970-luvun puolivälissä alkanut tapahtumaketju tulisi aiheuttamaan vielä toisenkin vaiheen.

5.1 Islamistien esiinmarssi sekä kuoleman kulttuuri ja verkostot

Palestiinalaisten itsemurhaiskujen kulttuuristen ja toiminnallisten tekijöiden selittäminen edellyttää useiden samanaikaisten historiallisten tapahtumien, kehitysten ja ilmiöiden tarkastelua. Keskeistä

---

²⁴¹ Law 2009, 226; Primakov 2009, 17.

²⁴² PoGT 1976, 28; Law 2009, 227.

on ns. konfliktin vaiheittaisen radikalisoitumisen ymmärtäminen. Konfliktissa tapahtui tietyllä tapaa 1970-luvun puolivälistä saman vuosikymmenen lopulle eräänlainen sisäinen radikalisoituminen. PLO:n sirpaloitumisen jälkeiset uudet ja uudistuneet terroristijärjestöt olivat kaikki pitkälti maallisia, nationalistia ja lähes poikkeuksetta vasemmistolaisia ideologialtaan. Vuosikymmenen loppuun mennessä kuitenkin ensimmäinen radikalisoitumisvaihe näytti synnyttävän myös jotain kokonaan uutta. Vasemmistolaisten järjestöjen rinnalle nousi ensimmäinen radikaali-islamistinen terroristijärjestö.

Iranin islamilaisella vallankumouksella oli oleva pitkäikäiset seuraukset Israelin ja palestiinalaisten konfliktin kannalta. Vallankumouksesta inspiroituneena vuonna 1979 palestiinalaiset Fathi Shiqaqi, Abd al-Aziz Odah ja Bashir Musa perustivat myöhemmin *Palestiinan islamilainen jihad* (PIJ) -nimellä tunnetuksi tulleen terroristijärjestön. Palestiinalainen Shiqaqi opiskeli Kairossa, jossa ollessaan hän pettyi vasemmistolaisuuteen ja sen mahdollisuuksiin ”vapauttaa” palestiinalaiset. Shiqaqi haki vaikutteita Muslimiveljeskunnan islamistisesta ideologiasta. PIJ:n perustajat katsoivat kuitenkin Muslimiveljeskunnan eksyneen alkuperäisistä päämääristään. Shiqaqille ei sopinut veljeskunnan käsitys, jonka mukaan *jihad* on mahdollinen vasta kun muslimit islamilaisissa maissa on saatu oikealla polulle.²⁴³

Shiqaqin Kairossa olon aikana PIJ:n hilautuikin Muslimiveljeskunnan sijaan hyvin lähelle egyptiläistä terroristijärjestö *Egyptin islamilaista jihadia* (EIJ). Molemmilla oli sama ideologinen kantaisä ja EIJ näytti Shiqaqille mallia omaksumalla väkivaltaisen toiminnan ja terroristiset taktiikat edistääkseen islamistista ideologiaa. EIJ sulautui myöhemmin osaksi al-Qa’idaa ja sen johtoon kuuluneesta Ayman az-Zawahirista on sittemmin tullut al-Qa’idan johtaja. Shiqaqi joutui lähtemään Egyptistä maan presidentin Anwar Sadatin salamurhan jälkimainingeissa. Muistona hän kantoi mukanaan uskon siitä, että islamismi ja väkivaltainen *jihad* ovat ratkaisu palestiinalaiskysymykseen. PIJ:n fokus on ollut puhtaan terroristinen. Shiqaqin visio oli, että politiikkaa ja solidaarisuuskampanjaa tehokkaampaa olisi inspiroida palestiinalaiset väkivaltaisilla spehtaakkelimaisilla teoilla Iranin islamilaisen vallankumouksen kaltaiseen tapahtumaan.²⁴⁴

Vuonna 1988 sekä Shiqaqin että Odahin joutuivat lähtemään myös Israelista, kun heidät karkotettiin Libanoniin. Libanonissa Shiqaqi uudelleen organisoi järjestönsä. PIJ:n uudessa suunnassa keskeiset taustavaikuttajat olivat Hizbollah ja Iran. Saavuttuaan Libanoniin Shiqaqi hakeutui ensitöikseen

²⁴³ Bloom 2005, 33; Levitt 2006, 25-26.

²⁴⁴ Bloom 2005, 33; Levitt 2006, 25-26; Law 2009, 309.

Hizbollahin ja Iranin vallankumouskaartin lähelle. Vielä samana vuonna Shiqaqi osoitti omaksuneensa Hizbollahin kuoleman kulttuurin ja puheet uhrautuvaisuudesta. PIJ:n johtaja puolusti Libanonissa tehtyjä itsemurhaiskuja ja niiden aikaansaannoksia. Shiqaqin mukaan Hizbollahin tyylliset itsemurhaiskut voisivat tarjota avaimet voittoon myös palestiinalaisille. Vuonna 1989 PIJ:n päämaja siirtyi Damaskokseen Syyriaan ja järjestö lisäsi kanssakäymistään Damaskoksen ja muiden siellä majaa pitäneiden palestiinalaisjärjestöjen kanssa. Shiqaqi säilytti suhteet Hizbollahiin ja Iraniin kuitenkin tiiviinä.²⁴⁵

Shiqaqi kokosi ympärilleen pienen soluiksi organisoituneen joukon, jonka rakenne oli vahvasti verkostomainen. Kaikkien jäsenien tehtävä oli terroristiset teot. PIJ kuitenkin muodosti verkostot toisen tuolloin vasta nousussa olleen järjestön, Hamasin vaivalla kultivoimaan islamistiseen massaansa henkilökohtaisten verkostojen kautta. Useat PIJ:n tulevista jäsenistä ottivatkin ensiaskeleensa *jihadiin* laajemmassa islamistisessa palestiinalaismiljöössä ja päätyivät järjestön terroristeiksi kulkien pikemminkin Hamasiin linkittyvien islamilaisten rakenteiden kautta. Ulkomaan yhteyksien ohella PIJ:n rekrytoinnille keskeisiä ovatkin olleet sen Israelin ja Palestiinalaisalueiden islamilaiseen miljööseen solmitut henkilökohtaiset sosiaaliset verkostot.²⁴⁶

Uudelleenjärjestäytyminen Libanonissa vuoden 1988 aikana tarkoitti PIJ:n taistelijoiden kouluttamista Hizbollahin ja Iranin vallankumouskaartin avulla koulutusleireillä Libanonissa.²⁴⁷ PIJ:n läsnäolo Libanonissa ja yhteys sekä Iraniin että Hizbollahiin kantoi siis nopeasti hedelmää ja alkoi näkyä sen taktisessa kulttuurissa varsin nopeasti. Vuonna 1988 Shiqaqi erotteli itsemurhaiskut linjanneessa puheessaan marttyyriuden ja itsemurhan Hizbollahin määritelmää mukaillen.²⁴⁸ Itsemurhaiskut olivat Shiqaqin mukaan oleva oikeutettu taktiikka ponnisteluisia Allahin vuoksi. Siis poikkeuksellisena marttyyriutena *Jihad fi sabeel Allah* -käsitteen mukaisessa kamppailussa, joka on islamistien vastine kristilliselle oikeutetun sodan käsitteelle. Jo 1990-luvun alkupuolella PIJ oli valmis operatiivisen kosketuksen Hizbollahin menetelmien kanssa. Se teki libanonilaisten rinnalla Etelä-Libanonissa iskuja israelilaisia vastaan ja pääsi omin silmin todistamaan marttyyrioperaatioiden tehokkuutta.²⁴⁹

---

²⁴⁵ APH Appendix G, 64,

²⁴⁶ Bloom 2005, 33.

²⁴⁷ PoGT 1990, 33, Levitt 2006, 26.

²⁴⁸ Kepel 2008, 87; Hoffman 2005, 334 viite 122.

²⁴⁹ The New Yorker 19.11.2001.

Hizbollahin ja Iranin sekä PIJ:n välisistä verkostoista, sekä laajemmin siitä kuinka tehokkaasti kulttuuri verkostoja pitkin leviää, todistaa sunni-islamistiselle järjestölle hyvin poikkeuksellinen ulostulo. Shiqaqi vaati 1980-luvun lopulla sunnalaisuuden ja šiialaisuuden yhdistämistä, jolla voitaisiin mobilisoida kaikki muslimit yhdessä Israelia vastaan.²⁵⁰ Vuodesta 1988 alkaen PIJ alkoi olla valmis terroristikampanjaan ja säännölliseen väkivaltaan. Sen jäsenet tekivät Israelin puolella pienimuotoisempia väkivallantekoja ja murhia. Järjestön terroristit iskivät Israelia vastaan myös Jordanian ja Libanonin puolelta sekä hyökkäsivät israelilaisturisteja vastaan ulkomailla. Viimeistään 1990-luvun alkupuolella PIJ oli valmis operatiivisen kosketukseen Hizbollahin menetelmien kanssa. Se teki libanonilaisten rinnalla Etelä-Libanonissa iskuja israelilaisia vastaan ja pääsi omin silmin todistamaan marttyyrioperaatioiden tehokkuutta.²⁵¹ Hizbollahista tuli palestiinalaisislamisteille, vielä konkreettisemmin kuin LTTE:lle, esimerkki menetelmänvalinnan suhteen. PIJ:lle Hizbollahin taistelu Libanonissa israelilaisia, ranskalaisia ja amerikkalaisia vastaan osoitti itsemurhaiskujen toimivuudesta ja palestiinalaiset alkoivat kokea olevansa itse valmiita marttyyrioperaatioiden suunniteluun ja toteutukseen.²⁵²

Hieman alle kymmenen vuotta PIJ:n synnyn jälkeen palestiinalaiset saivat toisenkin islamistisen ”esitaistelijan”. Vuonna 1987 syntyi *Harakat al-Muqāwamat al-Islāmiyyah* eli Hamas. Sen lähtökohtainen tavoite oli luoda Israelin tilalle ja paikalle islamilainen Palestiinan valtio. Hamas siis asetti alusta alkaen itselleen hyvin radikaalin tavoitteen, Israelin tuhoamisen.²⁵³ Hamasin strategia tavoitteen saavuttamiseksi on alusta alkaen kolmiosainen. Muslimiveljeskunnan perinteille uskollisena sen sosioekonominen ohjelma päiväkoteineen ja sosiaaliavustuksineen on suunnattu varmistamaan ruohonjuuritason tuki Hamasin muulle toiminnalle. Edelleen Muslimiveljeskuntaa mukailleen sen poliittinen toiminta on suunnattu tarjoamaan vaihtoehto maalliselle politiikalle, jota Hamasin mukaan PLO edustaa. Hamas esitti tavoitteeksi Palestiinan islamilaisen valtion. Se käytti saarnaustyötä ja uskonnollisia tilaisuuksia sekä islamilaista avustustyötä mm. eri vaaleissa olleiden ehdokkaidensa sekä päämäärien mainostamiseen. Poliittisesti Hamas on pyrkinyt saamaan itselleen tunnustuksen palestiinalaisten ainoana legitiiminä edustajana. Viimeisenä sen strategiaan on kuulunut väkivaltainen vastarinta ja terrorismi Israelia vastaan. Tässä se ei ole perinteisesti tehnyt suuria eroja siviilien ja sotilaiden välille, vaan terrorismin kohteena on ollut Israelin valtio ja yhteiskunta kokonaisuudessaan.²⁵⁴

---

²⁵⁰ Mishal & Sela 2000, 32.

²⁵¹ PoGT 1988, 11; PoGT 1990, 66; The New Yorker 19.11.2001; APH Appendix G, 64.

²⁵² Pape 2005, 14.

²⁵³ PoGT 1995, 46; Levitt 2006, 8.

²⁵⁴ Levitt 2006, 8, 17; Mishal & Sela 2000, 15.

Hamasin juuret ovat PIJ:n verrattuna syvemmillä Muslimiveljeskunnan kulttuurissa ja toiminnassa. Vuonna 1928 perustetun Muslimiveljeskunnan toiminnassa *Dawa*, islamilainen saarnaaminen ja sanoman levittäminen, on tärkeintä. Muslimiveljeskunta on saanut ajan myötä hieman erilaisia ilmentymiä eri maissa, mutta sen ydinsanoma, koraani ja kaiken inhimillisen elämän osa-alueiden toteuttaminen sunnan paaluttaman jumalan lain mukaisesti, on säilynyt varsin koskemattomana. Poliittinen aktivismi, vaikuttaminen ja ruohonjuuritasot tavoittava sosiaali- ja saarnaustyö ovat perinteisesti olleet muslimiveljeskunnan menetelmiä tuon tavoitteen saavuttamiseksi. *Dawan* ja poliittisen aktivismin ohella veljeskunnan toimintaan ensimmäisten vuosikymmenten aikana väkivaltainen toiminta Egyptissä. Järjestön perustaja Hassan al-Banna kirjoittikin muiden ydintoimintojen rinnalle traktaatin *Da'watuna-käsitteestä*. *Da'watuna* tarkoitti al-Bannan mukaan militanttia saarnaamista. Muslimiveljeskunta irtisanoutui väkivallasta viimeistään 1970-luvulla ja militantti saarnaaminen jäi syrjään.²⁵⁵

Hamasin perustamisasiakirja paljastaa sen ideologian olevan yhteneväinen Muslimiveljeskunnan kanssa. Se korostaa ruohonjuuritason sosiaali- ja saarnaustyön merkitystä sekä myötäilee veljeskuntaa myös poliittisen aktivismin osalta, mutta poikkeaa siitä alleviivaamalla aseellisen taistelun, väkivaltaisen *jihadin* merkitystä. Hamas ei ole unohtanut al-Bannan *da'watunan* käsitettä ja pitää sitä oikeaoppisena Muslimiveljeskunnan aktiviteetteihin kuuluvana toimintana.²⁵⁶ Hamas muodostaakin Muslimiveljeskunnan valtavirrasta poiketen, tavallaan sen väkivaltaisen haaran, joka vain tekee terroristitekoja saman päämäärän saavuttamiseksi. Järjestön mukaan muslimien saattaminen oikean islamin tielle on tapahduttava rinta rinnan vihollisia vastaan suunnatun väkivaltaisen *jihadin* kanssa. Palestiinalaisten toiveet eivät täyty ennen kuin muslimit taistelevat juutalaisia vastaan ja surmaavat heidät. Eikä järjestön perustamissopimus tarjoa muuta ratkaisua palestiinalaiskysymykseen kuin väkivaltaisen *jihadin*. *Jihad* on sopimuksen mukaan jokaisen muslimin yksilöllinen velvollisuus eikä ole jalompaa kuin taistella vihollista vastaan ja kohdata vihollinen kun se astuu askeleenkin islamin maaperälle.²⁵⁷ Tiivistettynä Hamasille jumala on päämäärä, profeetta on malli, Koraani perustuslaki, *jihad* väylä ja kuolema jumalan puolesta jaloin toiveista.²⁵⁸

---

²⁵⁵ Levitt 2006, 18.

²⁵⁶ Levitt 2006, 8.

²⁵⁷ Covenant kohta 13.

²⁵⁸ Levitt 2006, 8.

Hamasin johto on koko olemassa olonsa ajan korostanut järjestön olevan yhtenäinen kaikessa mitä se tekee. Hamasin perustajajäsen Sheikki Ahmed Yassin onkin sanonut, että ”*siipeä ei voi erottaa muusta kehosta, muutoin keho ei lennä. Hamasilla on yksi yhtenäinen keho*”²⁵⁹. Hamasin poliittinen johto on ulospäin perinteisesti ilmentänyt ”yksi Hamas” -linjaa. Sen johto on ollut osana tätä ajattelua yhtenäinen vihkiytyneisyydessään väkivaltaiseen vastarintaan ja suoranaiseen urbaaniin terrorismiin. Hamasin eri puolille Lähi-itää, Eurooppaa ja Yhdysvaltoja levittäytynyt jäsenistö ja sitä tukevat uskonoppineet ovat rekrytoineet terroristeja, varmistaneet aseistuksen väkivaltaisia operaatioita varten, hankkineet varoja terroristisen infrastruktuurin ylläpitoon ja varmistaneet, että nykyiset ja tulevat itsemurhaiskijät ovat sisäistäneet Hamasin edustaman kulttuurin, ideologian ja toimintatavat.²⁶⁰

Hamas on militantin saarnaamisen konseptia mukailleen sisällyttänyt väkivaltaisen *jihadin* kaikille toiminnan osa-alueilleen. Sen poliittisessa aktivismissa terrorismi on keskeinen toimintatapa ja saarnaukseen sekä sosiaalityöhön liitettiin heti alussa olennaisena osana *jihadistisen* ajattelun istuttaminen nykyisiin ja tuleviin jäseniin täysin heidän toimenkuvastaan riippumatta. Hamasin perustaja Ahmed Yassin oli itse keskeisessä roolissa kun islamistit 1980-luvulla rakensivat sen varainhankinta- ja logistisen infrastruktuurin, jonka avulla myös aseelliset jäsenet Hamasiin rekrytoitiin. Yassinin määräyksestä nämä organisoitiin pieniin soluihin ja levitettiin eri puolille Gazan kaistaa. Ensimmäisen kansannousun, eli *intifadan* aikana nämä solut ottivat osaa järjestäytyneeseen väkivaltaan sekä toteuttivat terroristi-iskuja, joista joidenkin taustasuunnitelmien laatimista Yassin itse johti.²⁶¹

Yassinin ohella koko ylin johto, niin edesmennyt kuin nykyinenkin, on voitu yhdistää terroristiseen toimintaan. Yassinin myöhempi seuraaja Abdelaziz al-Rantisi oli vuonna 1987 mukana perustamassa Hamasia ja 1990-luvulla hän henkilökohtaisesti vastasi Hamasin aseelliseen toimintaan, poliittiseen aktivismiin ja sosiaalipalveluihin liittyvistä asioista. Järjestön myöhempi poliittisen toimiston kakkonen, Musa Abu Marzuq on tuomittu mm. Yhdysvalloissa poissaolevana varainhankinnasta Hamasin terroristisen toiminnan hyväksi. Hän osallistui myös Hamasin jäsenten sotilaallisen koulutuksen järjestämiseen. Suurinta osaa Hamasin johdosta yhdistääkin se, että he

---

²⁵⁹ Levitt 2006, 34.

²⁶⁰ Levitt 2006, 34.

²⁶¹ PoGT 1991, 24; Levitt 2006, 35.

ovat julkisesti kannattaneet väkivaltaisia toimia, julistaneet *jihadia* ja osallistuneet samanaikaisesti sekä Hamasin poliittiseen toimintaan että saarnaus- ja sosiaalityöhön.²⁶²

Hamasin järjestön virallinen syntyminen ajoittuu ensimmäisen *intifadan* yhteyteen. Hamasin oman historiakäsityksen mukaan sen historia on pidempi ja alkaa 1960-luvulta. Vuonna 1987 tapahtunutta virallista perustamista edelsi ensin kovan ytimen perustaminen, sitten maantieteellinen leviäminen islamilaisen osallistumisen kautta ja viimein poliittisen vaikutusvallan saavuttaminen rakenteiden ja mekanismien pystyttämisen ja aseelliseen konfrontaatioon valmistumisen myötä.²⁶³ Hamasin kannalta toiminnallisen pohjan kulttuurin levittämiseksi ja taisteluun valmistautumiselle antoi islamilainen keskus, *al-Mujamma al-Islami*, jonka palestiinalaisalueiden muslimiveljeskunta perusti jo 1978. Tulevan Hamas-järjestön asianedistäjänä siitä teki se tosiasia, että islamilainen keskus oli Hamasin isän Ahmed Yassinin valvonnassa. Keskuksen kautta Hamasin perustamista edeltäneet islamistiset rakenteet saivat haltuunsa osan moskeijoista ja myöhemmin myös Gazan islamilaisen yliopiston niin johdon kuin opiskelijajyhdistystenkin osalta.²⁶⁴

Hamasin islamistisen poliittisen aktivismin ja vaikutusvallan laajentaminen koulutuksellisissa, kasvatuksellisissa ja uskonnollisissa instansseissa antoi erinomaisen pohjan organisaatiolle, joka pystyi toteuttamaan yhtenäistä kokonaisstrategiaa, käyttämään samansuuntaisia menetelmiä ja edustamaan yhtä kulttuuria, vaikka sen rakenteet olivatkin varsin löyhästi järjestäytyneet ja osat näennäisen köykäisesti sidoksissa toisiinsa. Hamas verkottui palestiinalaisyhteisöön sosiaalipalveluiden kautta, joita se hyödynsi levittäessään sanaa tinkimättömästi vastarinnasta *jihadin* Israelia vastaan. Muslimiveljeskunnan doktriineilla oli sosiaalipalveluiden tavoittavuuden ohella toinenkin etu. Veljeskunnan toiminta oli perinteisesti järjestetty näkyviin ja salaisiin kerroksiin. Yassinin johdolla Hamas järjesti aluksi toimintansa samoin. Näkyvä kansalaisliikehdintä ja eri instituutiot, kuten islamilainen keskus, saivat toiminnan näyttämään israelilaisten silmissä läpinäkyvältä ja toisin kuin äärivasemmistolaiset ”rikoskumppaninsa”, islamistit saivat siksi alkuun toteuttaa itseään suuremmitta häiriöittä. Moskeijaverkoston kautta islamistinen liikehdintä saattoi rauhassa kukoistaa ja levittää kutsua taisteluun. Moskeijoissa palestiinalaiset saivat sosiaalipalveluita sekä kuuluivat *da'wan* ohella myös Hamasin israelilaisilta salatusta sanomasta, *da'watunasta* ja *jihadista*. Vuonna 1987 Hamasin hallussa oli 40 prosenttia Gazan moskeijoista.²⁶⁵ Salainen kerros piti sisällään myös varustautumisen, aseistautumisen ja valmistautumisen

---

²⁶² Levitt 2006, 37-41.

²⁶³ Mishal & Sela 2000, 18.

²⁶⁴ Mishal & Sela 2000, 23-24.

²⁶⁵ Bloom 2005, 31; Mishal & Sela 2000, 21; Levitt 2006, 24.

mahdollisiin yhteenottoihin Israelin kanssa. Kuten sosiaali- ja saarnaustoiminnan rakenteet, myös aseellisten puitteiden pystyttäminen edelsi Hamasin virallista perustamista, sillä lähes välittömästi Hamasin perustamisen jälkeen, sen toimijat aloittivat pienimuotoisen järjestäytyneen väkivallan.²⁶⁶

Hamasin poliittisen vaikuttamisen legitimitettiin rakennettiin pitkälti väkivaltaisen kulttuurin varaan. Tätä käsitettä mukaillen Hamasin tavoite on levittää sanomaansa päämääränsä tavoittamiseksi väkivalta, saarnausta ja sosiaalityö käsi kädessä. Hamasin johdon varmistuksella järjestön sosiaalipalveluiden, kasvatuksellisen tehtävän, poliittisen johdon ja aseellisen siiven välille on mahdollista tehdä mielekästä ja vedenpitävää erottelua. Hamasin sosiaalipalveluiden siipi ja alkuperäinen turvallisuusasioiden siipi, *Jehaz Aman*, perustettiin Yassinin ja muiden perustajajäsenten toimesta yhtäaikaan.²⁶⁷

Hamasin ensiaskeleiden aikaan palestiinalaisten ”rinnakkaiselo” israelilaisten kanssa oli jo muuttunut väkivaltaiseksi, mutta alkuun aseettomaksi vastarinnaksi Israelia vastaan. *Intifada* muutti monia asioita. Ennen sitä aseellista vastarintaa johdettiin ja toteutettiin pääasiassa Israelin ja palestiinalaisalueiden ulkopuolelta. Ensimmäisen *intifadan* jälkeen Israel oli kasvotusten Gazasta ja Länsirannalta mobilisoidun sissisodan ja terrorismin kanssa.²⁶⁸ Vaikka *intifadassa* ei ollut kyse islamismista motivoimasta liikehdinnästä, Hamasin terroristista toimintaa silmällä pitäen se loi oivan sosiaalisen väkivallan ilmiön ja väkivaltaisen liikehdinnän. Hamasin oli helppo kultivoida tämä kannatukseen. Tässä se turvautui perustamisasiakirjaansa, jonka 13. kohdassa Hamas irtisanoutuukin kaikista neuvotteluratkaisusta tai kansainvälisistä välittäjistä. Sen mukaan vain *jihad* voi antaa keinot palestiinalaiskysymyksen ratkaisuun, jonka sivutuotteena Israelin valtio tuhottaisiin.²⁶⁹ Hamasin perustamisasiakirjan alleviivaama ajattelu toimi hyvänä rekrytointimainoksena *intifadan* ja sen vastatoimien aikaansaamassa radikalisoituneessa ympäristössä, jossa väkivalta muuttui sosiaalisesti ilmiöksi ja levisi nopeasti vertikaalisesti järjestäytyneissä kansannousuun osallistuneissa sosiaalisissa verkostoissa. Hamasilla oli uusien jäsenten etsinnässä väkivallan kulttuuri ja verkostorakenne puolellaan.

Aggressiivisesta uhasta huolimatta Hamasin lähtökohtaiset toimet ensimmäisen kansannousun alkuvaiheissa keskittyivät ensisijassa saarnaamiseen ja vastarintahengen propagoimiseen mm. lentolehtisten kautta. Jo vuoteen 1989 mennessä *intifadan* polttoaine alkoi kuitenkin käydä vähiin ja

---

²⁶⁶ Levitt 2006, 10-11.

²⁶⁷ Levitt 2006, 23.

²⁶⁸ Pape 2005, 47.

²⁶⁹ Hamas covenant kohta 13.

Hamasin ohi uhkasi kiriä sen väkivaltaisempi serkku PIJ. Hamasin oli lunastettava lupauksensa vastarinnasta.²⁷⁰ Myös PLO:n ja Israelin löytämä uusi sovitteluvampi asenne oli uhka Hamasille. Vuoden 1991 Madridin Lähi-idän rauhankonferenssissa saavutettu epävirallinen yhteys palestiinalaisten ja israelilaisten välillä sai jatkoa sovitteluun uskovan Yitzhak Rabinin noustua pääministeriksi. Viimeistään kevääseen mennessä 1993 *intifadan* liekki paloi loppuun ja edessä häämötti Hamasille eksistentiaalisen uhan muodostanut Oslon rauhanprosessin nimellä kulkenut sopimus. Hamas ei enää pelkällä puheella kyennyt mobilisoimaan massoja sopimusta vastaan. Sen varsinainen terroristinen toiminta oli kyllä käynnistynyt, mutta teot olivat varsin satunnaisia, pienimuotoista ja yksinkertaista. Hamas kuitenkin ennakoi haasteen ja vastasi siihen vuonna 1992. Ahmed Yassinin määräsi perustettavaksi sotilaallisen siiven, *Izz ad-Din al-Qassam -prikaatin*. Sen tehtävä oli järjestelmällisen terrorismin horjuttaa Oslon sopimusta ja nostaa Hamasin tavoite itsenäisestä islamilaisesta palestiinalaisten valtiosta huomion keskipisteeksi.²⁷¹

Läpi vuoden 1992 amerikkalaisviranomaiset raportoivat Hamasin iskujen käyneen röyhkeämmiksi ja menetelmien hienostuneemmiksi. Terrorististen tekojen oli Israelin ”vaikutuspiirissä” raportoitu lisääntyneen jo 1980-luvun, mutta iskut rajautuivat palestiinalaisalueille. Esimerkiksi vuonna 1985 amerikkalaisten 170 tilastoimasta iskusta 139 tapahtui Länsirannalla, joskin Israelilaisia intressejä, kuten synagogia sekä juutalaisten pitämiä kauppvoja vastaan.²⁷² Valtaosa Palestiinalaisalueilla tapahtuneista iskuista oli pienimuotoisia, kuten palopommi-iskuja, puukotuksia ja ammuskeluita. Niiden joukossa oli kuitenkin yksittäisiä tekoja, jota antoivat viitteitä palestiinalaisten valmiuksista verisempiin otteisiin. Lokakuussa 1986 PIJ heitti käsikranaatteja Jerusalemin itkumuurilla vierailleiden sotilaiden ja siviilien niskaan.²⁷³ Vuoden 1988 aikana israelilaiset puolestaan löysivät nukkuvan terroristisolun jo alkuperäisten, vuoden 1947 rajojensa sisäpuolelta, kun Israelin tiedustelu paljasti 13-henkisen terroristisolun Haifan kaupungista.²⁷⁴

Vuonna 1988 Israel pidätti 13 henkisen terroristisolun Haifan kaupungista, joka koostui Israelin arabeista, ja joista osa oli vieläpä Israelin armeijan sotilaita. Haifa sijaitsee turvallisesti vuoden 1967 Israelin rajojen sisäpuolella. Solu oli vastuussa useista iskuista Israelin alueella. Samana vuonna Israelin tiedustelun koordinoimat ennaltaehkäisevät ilmaiskut Palestiinalaisalueilla olleita

---

²⁷⁰ Hoffman 2005, 146.

²⁷¹ Kepel 2008, 86.

²⁷² PoGT 1984, 12; PoGT 19885, 20.

²⁷³ PoGT 1986, 2.

²⁷⁴ PoGT 1988, 12.

terroristisoluja ja -infrastruktuuria vastaan lisääntyivät selvästi.²⁷⁵ Heinäkuussa 1989 Israel koki ensimmäisen itsemurhaterrorismia muistuttaneen iskun kun nuori palestiinalaismies pakotti bussin, jossa hän itse matkusti, alas rotkoon. Iskussa menehtyi 16 ja loukkaantui 20 ihmistä. Vaikka isku täytti muutoin kaikki itsemurhaterrorismin tunnusmerkit, tekijä itse kuului loukkaantuneiden joukkoon. Hän siis onnistui kaikessa muussa paitsi oman henkensä riistämässä. Myöhemmin tekijäksi paljastui PIJ:n jäsen Abed al-Hadi Ganaim, 23-vuotias palestiinalaismies Gazasta.²⁷⁶

Vuoden 1990 aikana lisääntyneiden aggressiivisempien väkivallan manifestaatioiden myötä Israelissa kasvoi pelko siitä, että väkivalta pursuu yli Palestiinalaisalueiden rajojen. Vuoden 1990 ja 1992 välillä kuolemaan johtaneet puukotustapaukset lisääntyivät ja näistä huomattava osa liittyi tiedusteluarvioiden mukaan terroristijärjestöjen organisoituneeseen väkivaltakampanjaan. Arviot vaikuttavat oikeansuuntaisilta, sillä esimerkiksi vuoden 1991 pahimmasta teräasehyökkäyksestä, jossa Jerusalemin länsiosissa riehuneen radikaali-islamistin uhriksi joutui kolme ihmistä, vastuun kantoi PIJ. Samalla kun kotimainen pienimuotoinen terrorismi kasvoi nopeaa vauhtia, palestiinalaisten isot kansainväliset iskut vähenivät.²⁷⁷

Vaikka nämä terroristiset teot eivät yksittäisinä tapahtumina vaikuta ehkä huomion arvoisilta, mutta ne viittaavat Länsirannan ja Gazan palestiinalaisten olleen aikaisempaa valmiimpia tarttumaan aseisiin israelilaisia vastaan. Ne myös kertovat iskuja järjestelleiden paikallisten islamististen järjestöjen olleen aiempaa valmiimpia ja paremmin organisoituneita terroristisiin tekoihin.²⁷⁸ Israelilaiset olivat aiempaa huolestuneempia kehityksestä, sillä terroristinen näkymätön aseellinen väkivalta oli muuttumassa sosiaaliseksi ilmiöksi, jolla oli taustallaan organisoitunut ja strateginen ohjaus ja joka levisi vaikeasti hahmotettavia verkostoja hyödyntäen. Joulukuussa 1992 Hamasin jäsenet kidnappasivat israelilaisen vapaalla olleen rajavartijan, jonka ruumis löytyi myöhemmin täynnä veitsen iskuja.²⁷⁹ Viimeistään rajavartijan surmaamisen jälkeen Israel päätti karkottaa yli 400 Hamasin ja PIJ:n jäsentä sekä sympatisoijaa Etelä-Libanoniin²⁸⁰.

Karkotukset pelasivat lopulta islamistien pussiin. Palestiinalaiset näkivät, että Hamas oli valmis tinkimättömän vakaumuksensa eteen valmis johtajiaan myöten takaiskuihin. Hamasin suosio kasvoi palestiinalaisten joukossa. Vaikka Oslon rauhansopimuksella oli laajaa kannatustakin, varsin

---

²⁷⁵ PoGT 1988, 12.

²⁷⁶ PoGT 1989, 11; The Guardian 16.10.2011.

²⁷⁷ PoGT 1990, 28; PoGT 1991, 23.

²⁷⁸ PoGT 1990, 28; PoGT 1991, 23.

²⁷⁹ PoGT 1992, 13; Kepel 2008, 87.

²⁸⁰ PoGT 1992, 16.

merkittävä osa palestiinalaisväestöstä oli epäileväinen sen suhteen ja kannatti aktiivista ja päättäväistä vastarintaa. Hamas herätti myös kansainvälistä keskustelua. Karkotettujen kohtalo oli uutisten pääaihe, mutta siinä sivussa maailmaa kiinnosti myös uusi islamistinen järjestö. Libanonissa Palestiinalaisalueiden Hamasin ja PIJ:n jäsenet näkivät myös omin silmin, miten kovaotteiset itsemurhaiskut olivat pakottaneet Israelin evakuoimaan Beirutin ja pysyttelemään maan eteläosiin muodostuneen turva-alueen rajojen sisäpuolella. He myös näkivät, että tämän seurauksena Hizbollah oli voimistunut huomattavasti.²⁸¹ Hizbollahiin solmittujen siteiden ohella itsemurhaiskuja edisti toinenkin israelilaisille negatiivisena yllätyksenä tullut seikka. Pakolaisiksi joutuneiden johtajien tilalle nousi radikaalimpia, väkivaltaan valmiimpia ja lisääntyneen väkivallan ilmapiirissä johtajuuteen kasvaneita nuoria islamisteja.²⁸²

Samaan aikaan kun islamistijärjestöjen uudet johtohenkilöt Palestiinalaisalueilla miettivät kuumeisesti uusia keinoja vahingoittaa Israelia, Libanoniin karkotetut Hamasin johtotason henkilöt, joista osa ehkä oli hieman jäljelle jääneitä pragmaattisempia ja maltillisempia, puolestaan todistivat omin silmin uhrautuvaisten ja radikaalien otteiden saavutuksia. Näiden joukossa oli mm. Hamasin myöhempi poliittinen johtaja Adelaziz al-Rantisi, joten islamistien karkotus Libanoniin toi Hamasin jäsenet rivimiehestä poliittiseen johtoon kosketuksiin marttyyrioperaatioiden kanssa. Niinpä Israelilaisten tarkoitusperistä piittaamatta palestiinalaisten toimet olivat saamassa paljon vuoden 1992 väkivaltaisuuksia järjestelmällisempiä, ammattitaitoisempia, röyhkeämpiä sekä uhrautuvaisempia piirteitä. Libanonilaisterroristien, ja sitä ennen Teheranin, hyväksi katsomat normit ja menetelmät olivat siirtymässä palestiinalaisille. Tarvittiin enää vain Hamasin itsemurhaiskujen toiminnallinen ja taktinen isä, *Izz al-Din al-Qassam* -prikaatin ”insinööriä” tunnettu johtohahmo Yahia Ayaash ehdottamaan siirtymistä itsemurhaiskuihin, jotta palestiinalaisalueiden miehityksestä Israelille tulisi myös inhimillisesti kallista.²⁸³

Oslon rauhansopimusta edeltävänä aikana islamistien strategia näytti siis olleen hillitty. Säännöllinen ja pienimuotoinen järjestöjohtoinen väkivalta Israelia vastaan osana *intifadan* muuta väkivaltaa kuului siihen, mutta samalla islamistit yrittivät ylläpitää maltillista suhdetta Fatahin johtamaan Israelin kanssa neuvotteleviin palestiinalaisjärjestöjen joukkoon. Tämän määritteli se, että rauhanprosessi nautti suhteellisen korkeaa suosiota palestiinalaisten keskuudessa.²⁸⁴ Samalla islamistit kuitenkin jo joko tietoisesti tai tiedostamattomasti rakensivat tulevaa brutaalia väkivaltaa.

---

²⁸¹ Kepel 2008, 87.

²⁸² Hoffman 2005, 148.

²⁸³ Kepel 2008, 89; Levitt 2006, 38.

²⁸⁴ Mishal & Sela 2000, 102.

Sille luonnollisen pohjan antoi Israelin kanssa yhteistyöstä epäiltyjen palestiinalaisten rankaiseminen sekä satunnaiset pienimuotoiset iskut Israelin intressejä vastaan²⁸⁵. Molemmat olivat pienimuotoisuudesta huolimatta yleensä lopputulokseltaan kuolettavia.

Tutkijoiden Shaul Mishalin ja Avram Selan mukaan Hamasin jäsenten karkotus Libanoniin johti siihen, että järjestö pääsi eturivistä todistamaan itsemurhaiskujen tehokkuutta. Kuten PIJ:n taistelijat hieman ennen, Libanon-yhteyden kautta Hamasin taistelijat saivat pian johtonsa määräyksellä konkreettista koulutusta Hizbollahilta itsemurhaiskujen ja muidenkin menetelmien käyttämiseen. Selan ja Mishalin mukaan Hizbollahin vaikutus Hamasin marttyyrioperaatioissa näkyi mm. siinä, että Hamas rekrytoi, valmisteli ja koulutti jäsenet Hizbollahin asettaman esimerkin mukaisesti ja valmensi itsemurhaiskijat samalla tavalla jättämään videotestamentin ennen tehtävälle lähtöä. Islamististen järjestöjen johto oli päättänyt sitoutua terroristiseen vastarintaan. Sen asenne Israelin kanssa käytäviä neuvotteluita kohtaan oli täysin tinkimätön ja kulttuuri sekä ideologia alleviivasivat väkivaltaa, uhrautumista sekä vastarintaa. Epäilemättä Hamasin ja PIJ:n liittolaiset työnsivät järjestöjä aktiivisesti väkivaltaisempaan yhteenottoon Israelin kanssa. Elokuussa 1992 Teheranissa järjestettiin tapaaminen Iranin, Hizbollahin ja Hamasin johdon välillä. Kokouksessa puhuttiin tiedustelutietojen mukaan uusista väkivaltaisista menetelmistä Oslon prosessin romuttamiseksi, josta jälkikäteen katsottuna todistaa se, että kokouksen jälkeen, vain vähän ennen palestiinalaisten kovempien otteiden alkamista, Hizbollah aloitti raketein iskut varsinaisen Israelin puolelle.²⁸⁶

PLO:n vihjailtua aseiden laskemisesta Oslon rauhansopimuksen nimissä, Hamas keskitti voimansa, ulosmittasi kulttuurinsa ja verkostojensa kyvyn sekä halun, ja tarttui aseisiin.

5.1 Itsemurhaiskujen ensimmäinen vaihe

Huhtikuun 14. päivä vuonna 1993 Meholan siirtokunnassa sotilaiden suosiman kahvilan pihassa räjähti autopommi. Iskun takana oli Saher Tamam al-Nablusi, nuori Hamasin jäsen. Al-Nablusi ajoi autonsa kahvilan pihassa olleiden bussien väliin ja räjäytti itsensä. Iskussa menehtyi puhtaana onnen ja al-Nablusin ”huonon” ajoituksen vuoksi vain hän itse ja yksi kahvilan työntekijä.²⁸⁷ Vaikka isku epäonnistui tavoitteissaan, sitä seurasi nopealla aikataululla useat uudet itsemurhaiskut ja iskuryitykset.²⁸⁸ Konflikti oli saavuttanut kulminaatiopisteensä menetelmien radikalisoitumisen

---

²⁸⁵ PoGT 1991, 23.

²⁸⁶ PoGT 1992, 22; Mishal & Sela 2000, 102-103.

²⁸⁷ Pedahzur 2005, 54; Levitt 2006, 13.

²⁸⁸ PoGT 1993, 17.

suhteen ja Hamasin pidempiaikainen ideologinen tinkimättömyys ja väkivaltainen vastarinnan sekä kuoleman kulttuurin viljelemä sato päätyi toiminnallisten ja poliittisten realiteettien korjaamaksi.

Itsemurhaiskukampanjan aattona Hamasin toimintaympäristö uhkasi muuttua perustavanlaatuisella tavalla. Oslon rauhansopimus vaaransi Hamasin poliittisen liikkumatilan. Sen keskeinen muutos oli suunnitelma maallisen Fatahin varaan rakentuneesta palestiinalaishallinto, joka toteutui 1994 ja jonka seurauksena Hamasilla ja islamisteilla oli vastassaan Israelin lisäksi järjestäytynyt palestiinalaisrintama. Tämän ohella se loi palestiinalaisten oman puolivaltiollisen järjestelmän, joka institutionalisoi vaihtoehdon väkivallalle. Niinpä Hamasin asema poliittisena vaihtoehtona Oslon rauhanprosessille ja PLO:lle uhkasi vaarantua. Hamasin oli myös yhä vaikeampi löytää osallistuva yleisönsä, sillä yllä mainittujen seikkojen lisäksi PLO:lla ja Arafatilla oli nyt palestiinalaismedia hallussaan ja kansainvälisen median huomio kohdistui uuteen sovitteluvampaan ilmapiiriin.²⁸⁹

Iskumenetelmä oli aluksi lähes yksinomaan kohteeseen ajatut räjähteillä lastatut autot. Perinteisistä terroristi-iskujen menetelmistä itsemurha- ja pommi-iskut vaikuttavat viimeistään vuonna 1993 realisoituneen poliittisen aktivismin ja dawan veroiseksi vastarinnan toimintamuodoksi. Ne osoittivat, että Hamasin verkostoissa hiljalleen levinneet normit, sosiaaliset käytänteet, ajan kanssa pystytetyt ammattimaiset aseelliset rakenteet ja ulkomaiset vaikutteet olivat valmiita päästettäväksi julkisuuteen.²⁹⁰ PLO:n ja Arafatin ”petturuus” sai vastauksen Hamasin johdolta, joka tuli ensin marttyyri al-Nablusin antamana varoituksena ja sitten poliittisena linjauksena, joka siunasi väkivallan.

Syyskuussa 1993, välittömästi Oslon rauhansopimuksen solmimisen jälkeen, Hamasin poliittinen johtaja Abu Marzuq kuulutti *jihadin* jatkamista Israelia vastaan ja uhrautumista islamin ja palestiinalaisten puolesta kaikissa paikoissa ja joka hetki²⁹¹. Hamasin siirtyi sopimuksen torjunnasta sen aikaansaannosten aktiiviseen rajoittamiseen ja sopimuksen patoamiseen osapuolien eristämällä. Sopimuksen jälkeisestä väkivallasta huomion kaappasi lähes yksinomaan Hamas ja PIJ.²⁹² Kokonaisuudessaan iskujen määrä laski, koska moni sekulaari järjestö sitoutui Oslon prosessiin. Totuus oli kuitenkin jälkikäteen tarkasteltuna iskuilastojen kertomaa tarinaa rujompi. Lisäksi islamistiterroristien toimintaa ohjasi tarve huomioon laadukkaammilla ja kohua herättävillä iskuilla, jotta Israel saataisiin provosoitua irrottautumaan rauhanprosessista. Paradoksaalisesti

---

²⁸⁹ Mishal & Sela 2000, 103.

²⁹⁰ PoGT 1993, 15-18.

²⁹¹ Mishal & Sela 2000, 102.

²⁹² PoGT 1993, 17.

Hamasin tietotaito ja osaaminen laadukkaampiin iskuihin paranivat juuri rauhansopimuksen myötä. Kuin taivaanlahjana Hamasin Libanoniin Hizbollahin oppeihin karkotetut jäsenet palasivat maisemiin, sillä sopimuksen osana Israel salli lähes vuosi takaperin karkottamiensa islamistien palaamisen Israeliin.²⁹³ Jälkikäteen katsottuna ei liene suuri yllätys, että itsemurhaiskukampanja varsinaisesti käynnistyi vasta syyskuun 1993 jälkeen.

Hamas onnistui provosoimaan Israelin rikkomaan Oslon aikaansaannoksia. Tel Avivin vastaus itsemurhaiskuihin tuli nimittäin välittömästi. Jo marraskuussa Israelin asevoimat surmasivat kaksi senioritason *Izz al-Din al-Qassam* -prikaatin johtajaa, joista Imad 'Aql oli ollut elimellinen osa Hamasin itsemurhaiskujen käynnistämässä. 'Aqlin surmaaminen laukaisi suuria mielenosoituksia vain alle kaksi kuukautta Oslon sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen ja pakotti Fatahin yhteiseen Israelin tuomitsevaan julkilausumaan Hamasin kanssa. Rauhansopimus oli saanut nihkeän alun ja Hamasin suosio alkoi kasvaa.²⁹⁴

Tutkija Mia Bloom muistuttaa Oslon sopimuksen varhaiset vastoinkäymiset tiedostaen palestiinalaishallinnon ja rauhansopimuksen olleen voimissaan vielä 1993 lopulla ja seuraavan vuoden ensikuukausina. Palestiinalaishallinto pidätti lähes 2000 Hamasin sekä PIJ:n jäsentä ja surmasi 20 islamistijohtajaa. Lisäksi hallintoa pidettiin laillisena palestiinalaisten silmissä, kannattihan 73 prosenttia palestiinalaisista vielä vuodenvaihteessa Oslon sopimusta ja olihan presidentti Arafat sekä parlamentti valittu vaaleilla. Mia Bloomin mukaan palestiinalaisten uskoa Oslon rauhansopimukseen ja väkivallattoman ratkaisun mahdollisuuteen edesauttoi myös palestiinalaisoppositio, kuten Hamasin boikotti Palestiinalaisalueiden vaaleissa. Se käytännössä johti niiden marginalisoitumiseen siinä poliittisessa, toiminnallisessa ja kulttuurisessa viitekehyksessä, johon palestiinalaiset sillä hetkellä laittoivat uskonsa.²⁹⁵

Palestiinalaishallinnon satunnaisista onnistumisista huolimatta itsemurhaiskukampanja vain kiihtyi. Poliittisella boikotilla Hamas viesti valinneen vaikuttamiskeinonsa, vaikka rauhanomainen ratkaisu nauttikin palestiinalaisten suosiota juuri sillä hetkellä. Vuonna 1994 pelkästään Hamasin terroristi-iskut surmasivat 55 israelilaista. Haavoittuneita sen iskut jättivät jälkeensä 150. Vuotta aikaisemmin kaikkien palestiinalaisjärjestöjen iskut yhteensä olivat surmanneet 69 ihmistä ja haavoittaneet

---

²⁹³ PoGT 1993, 18.

²⁹⁴ PoGT 1993, 18; Mishal & Sela 2000, 66.

²⁹⁵ Bloom 2006, 25.

hieman alle neljäsataa.²⁹⁶ Vuoden 1993 lopulla käynnistynyt ilmiö jatkui ja valtaosasta väkivaltaisuuksia vastasivat islamistit. Siviilejä vastaan kohdistuneiden itsemurhaiskujen ohella PIJ mm. suoritti samansuuntaisia operaatiota Israelin sotilaskoneistoa vastaan. Viimeistään vuoden 1994 aikana Hamas jo tavoitti PIJ:n ja ohittikin sen aseellisen toiminnan saralla²⁹⁷.

Islamistien iskut muuttuivat myös luonteeltaan röyhkeämmiksi ja verisemmiksi. Lokakuussa 1994 tapahtunut isku surmasi 22 ja haavoitti 48 ihmistä. Korkeat uhrimäärät selittyivät iskutavalla. Itsemurhapommittaja räjäytti itsensä ruuhka-aikaan bussissa Tel Avivin keskustassa.²⁹⁸ Terroristi-iskut käänsivät Palestiinalaishallinnon alun positiivisen hengen ahdingoksi. Hamasin iskut provosoivat palestiinalaishallinnon keskittymään sisäisen opposition kukistamiseen rauhanprosessin lupauksen toteuttamisesta sijasta. Itsemurhaiskujen herättämä kammo ja närkästys asettivat Tel Avivin kansainvälisen ja kotimaisen paineen kohteeksi, jonka seurauksena se painosti Arafatia käyttämään kovempia otteita omia kansalaisiaan vastaan.²⁹⁹ Palestiinalaishallinnon suosio alkoi murentua. Mikä pahinta palestiinalaishallinnon, Israelin ja horjuvan rauhanprosessin kannalta, Hamasin ja PIJ:n itsemurhaiskut tehostuivat ja paljastuivat tarttuviksi. Itsemurhaiskujen taustalla vaikuttanut osaaminen ja suunnitelmallisuus paranivat.

Vuoden 1994 huipusta kaikkien terroristi-iskujen määrä alkoi laskea. Vuoden 1995 aikana iskut edellisvuoteen nähden lähes puoliintuivat. Israel ja palestiinalaisalueet todistivat ”vain” 33 terroristista hyökkäystä. Vaikka iskut vähenivät edelliseen vuoteen nähden, uhrimäärät pysyivät melkein samana. Vuonna 1995 45 israelilaista kuoli ja 280 loukkaantui terroristien käsissä. Amerikkalaisviranomaisten laskupään mukaan näistä 39 kuoli ja jopa 252 haavoittui itsemurhaiskujen seurauksena.³⁰⁰ Itsemurhaiskujen tuhovoiman ja osumatarkkuuden lisäksi myös tinkimättömän vastarinnan ja marttyyriuden retoriikka teki uusia aluevaltauksia. Maallisen ”rejektionistirintaman” terroristijärjestöt omaksuivat jyrkän marttyyriretoriikan Oslon rauhanprosessin jälkimainingeissa. *Palestiinan vapautuksen kansanrintaman keskuskomento* (PFLP-GC)³⁰¹ alkoi pian väittää jopa erikoistuvansa itsemurhaiskuihin. Mitään todisteita niiden

---

²⁹⁶ PoGT 1994, 16; PoGT 1993, 17.

²⁹⁷ Mishal & Sela 2000, 65.

²⁹⁸ PoGT 1994, 12.

²⁹⁹ PoGT 1994, 17.

³⁰⁰ PoGT 1995, 19.

³⁰¹ PFLP-GC syntyi vuonna 1968, kun Ahmed Jibrilin johdolla osa PFLP:stä irtaantui omaksi järjestökseen. Sen päämaja on Damaskoksessa ja järjestö on aina ollut hyvin lähellä Syyriaa ja nauttinut sen tukea. Järjestön johtaja Jibril palveli aikaisemmin kapteenina Syyrian armeijassa. PFLP-GC:stä on sittemmin irtaantunut myös muita uusia järjestöjä. Ks. esim. PoGT 1995, 58-60.

itsemurhaiskuista ensimmäisessä vaiheessa ei kuitenkaan ole, mutta retoriikka todistaa hyväksynnän itsemurhaiskujen käytölle levinneen.³⁰²

Uhrimäärien perusteella iskut todella olivat perinteisiä terroristitekoja, kuten etälaukaistavia pommeja ja aseellisia hyökkäyksiä murhaavampia luonteeltaan. Israelin ja Palestiinalaisalueiden synkkiä tilastoja selittävät myös pehmeät kohteet, kuten siviililiikenne. Tammikuussa 1995 PIJ surmasi 18 ihmistä itsemurhapommittajan räjäytettyä liivipomminsa bussissa Beit Lidin alueella. Iskussa loukkaantui jopa 69 ihmistä. Huhtikuussa PIJ iski jälleen. Neljä ihmistä, mukaan lukien yksi amerikkalainen, menehtyi ja yli 50 loukkaantui Gazan kaistaleella itsemurha-autopommin rysäytettyä bussin kylkeen. Heinäkuussa ja elokuussa Hamasin liivipommittajat surmasivat yhteensä 13 ja haavoittivat 130 kahdessa busseihin kohdistuneissa terroristi-iskuissa.³⁰³

Hamasin ja PIJ:n tuhovoimaiset iskut saivat Israelin aktiivisiin ja aggressiivisiin vastatoimiin. Näin siitäkin huolimatta, että määrällisesti terrorismi oli vähentynyt. Tel Aviv ei silti pitänyt palestiinalaishallinnon terrorismin vastaisia toimia riittävinä. Itsemurhaiskut olivat luonteeltaan sellaisia, etteivät ne juuri antaneet Israelilla edes mahdollisuuksia palestiinalaishallinnon suorituskyvyn paranemisen odotteluun. Paine maan johtoa kohtaan oli kova, eikä uuden iskumenetelmän aikaansaama kansainvälinen huomio juuri rohkaissut malttiin. Israel siirtyi vastarinnan kulttuurin katkaisemisesta toiminnalliseen lähestymistapaan. Vastaiskut kohdistuivat itsemurhaiskuista vastanneisiin rakenteisiin. Vuoden 1995 lokakuun ja vuoden 1996 tammikuun välillä Israelin tiedustelu surmasi kaksi marttyyrioperaatioiden keskeistä johtajaa. Lokakuun 26.päivä 1995 PIJ:n johtaja Fathi Shiqaqi joutui salamurhan uhriksi Maltalla. Tammikuun 5.päivä 1996 Israelin tiedustelu surmasi Hamasin Yahia Ayyashin. ”Insinöörin” tie päättyi paradoksaalisesti improvisoituun räjähteeseen, joka piilotettiin hänen käyttämäänsä kännykkään.³⁰⁴

Israel oli surmannut kaksi palestiinalaisen itsemurhaterrorismin ”isää”, mutta iskut eivät päättyneet. Tel Avivin pettymykseksi palestiinalaiset vastasivat iskuihin välittömästi. PIJ iski vain viikko johtajansa surman jälkeen, mutta israelilaissiviilien onneksi kaksi itsemurhaiskua jäi tuhoiltaan vähäisiksi. Sen sijaan vuoden 1996 alkupuolen terroristiteot päätyivät historian kirjoihin yksinä Israelin siihenastisen historian pahimpina. Helmikuussa 1996 Hamasin itsemurhapommittaja räjäytti itsensä bussissa Jerusalemissa, 26 menehtyi ja 80 loukkaantui. Noin viikkoa myöhemmin

---

³⁰² PoGT 1993, 15, 17, 57.

³⁰³ PoGT 1995, 19-20, 31; Pedahzur 2005, 242.

³⁰⁴ PoGT 1995, 20; PoGT 1996, 46.

Jerusalemmissä räjähti taas, itsemurhapommittaja surmasi 19 ihmistä ja haavoitti kuutta bussi-iskussa. Vuorokausi bussi-iskusta oli Tel Avivin vuoro kokea itsemurhaiskujen kauhut. Ostoskeskuksessa itsensä räjäyttänyt PIJ:n pommittaja vei mukanaan 20 ihmistä ja haavoitti yli seitsemääkymmentä.³⁰⁵ Vain hetki kahden strategisesti tärkeän johtajan surmaamisen jälkeen Israel oli menettänyt 65 kansalaistaan näissä marttyyrioperaatioissa, jotka se epäilemättä toivoi salamurhilla pysäyttävänsä.

Israel varmasti halusi islamistijärjestöjen itsemurhaiskujen organisatorisia rakenteita vastaan iskiessään eliminoida teknisen ja menetelmäliitännäisen tietotaidon itsemurhaiskujen taustalla. Se myös varmasti toivoi kohdennettujen salamurhien toimivan pelotteena itsemurhaiskutaktiikasta luopumiselle. Vaikka menetykset olivat PIJ:lle ja Hamasille huomattavia, vastasivat ne iskuihin nopeasti ja päättäväisesti uusilla itsemurhapommituksilla. Itsemurhaiskut olivat levinneet yksittäisten johtajien ja rakenteiden ulkopuolelle, niistä vastasivat varsin itsenäiset verkostot, jotka olivat vihkiytyneitä marttyyrikulttuurille ja terroristiselle toiminnalle. Shiqaqin kaltaiset strategiset johtajat olivat saavuttaneet laajan hyväksynnän menetelmälle kautta molempien järjestöjen johdon ja ”Insinöörin” kaltaiset toiminnalliset johtajat olivat levittäneet menetelmäosaamisen niin laajalle, etteivät itsemurhaiskut olleet enää heistä riippuvaisia. Kuvaavaa onkin, että Hamasin iskuista vastuun otti järjestön aseellisen siiven sijasta *Marttyyri Yahia Ayyashin oppilaat ja uusi sukupolvi*³⁰⁶. Varmasti iskujen taustalla oli silti Hamasin johdon käsky.

Hamasin aseellisen siiven ja PIJ:n paisuneet rivit varmistivat, että islamisteilla oli pukea uusia ihmisiä pommiliiveihin. Hamasin dawa- ja solidaarisuustoiminnan kautta syntyneet verkostot ja tuon toiminnan levittämä marttyyri- ja itsensä uhraamisen kulttuuri kasvatti jo tulevia itsemurhaiskijöitä. Palestiinalaisislamistien toisiinsa ja läpi palestiinalaisalueiden ulottuneet terroristisen toiminnan verkostot sekä toiminnalliset kytkökset itsemurhaiskujen ”isään” Hizbollahiin Libanonissa tekivätkin Israelin toiminnallisesta lähestymistavasta riittämättömän itsemurhaiskujen lopettamiseksi. Israelin viesti tuli ikään kuin bumerangina takaisin. Ei terroristijärjestöille ole niinkään tärkeää kostaa johtajiensa menetyksiä, mutta Hamasin ja PIJ:n piti itsemurhapommein kertoa omille ja vihollisille, että Israelin vastatoimilla ei ollut vaikutusta niiden operaatiokykyyn ja päättäväisyyteen³⁰⁷. Terroristijärjestöjen piti osoittaa, että perinteitä ja historiaa ei voi pyyhkiä pois veren vuodatuksella ja koska verkostorakenteissa ei annettuina ja vakiintuneina

---

³⁰⁵ PoGT 1995, 20; PoGT 1996, 46.

³⁰⁶ PoGT 1996, 46.

³⁰⁷ Pedahzur 2005, 60.

ole paikallista tai historiallista pysyvyyttä, piti uhrautuvaisuuden ja vastarinnan narratiivia kirjoittaa teoin.

Yhtä nopeasti kuin itsemurhaiskut alkoivat, niiden ensimmäinen vaihe myös päättyi. Vuoden 1996 alkupuolen iskujen jälkeen Hamas ja PIJ iskivät satunnaisemmin. Vuosina 1997-1999 islamistit käyttivät itsemurhapommittajiaan vain kahdeksan kertaa kun vuosien 1993-1996 välillä ne joutuivat töihin 17 kertaa. Moni rauhallisemman jakson itsemurhaiskuista oli myös pienimuotoisempia. Vuoden 1996 helmi-maaliskuun brutaalien iskujen seurauksena kansainvälinen paine väkivallan kierteen pysäyttämiseksi oli kasvanut ennen näkemättömäksi. Egyptissä järjestettiin rauhankonferenssi asiaan liittyen, jonka jälkeen Palestiinalaishallinnon terrorismin vastaiset toimet saivat tukea Yhdysvalloilta. Palestiinalaishallinnon tiedustelun parantuminen johti useammankin terroristisuunnitelman pysäyttämiseen.³⁰⁸

Vaikka aktiivisemmalla terrorismin torjunnalla ja terroristijärjestöjen toiminallista kapasiteettia vastaan tehdyillä iskuilla oli vaikutuksensa, ovat tärkeimmät syyt ehkä toisaalla. Hamas ja PIJ olivat nimittäin kovan ja aktiivisen vastatoiminnan kohteena läpi itsemurhaiskujen ensimmäisen vaiheen. Tinkimättömän väkivaltaisen *jihadin*, marttyyrikulttuurin sekä löyhän verkostorakenteen ja ulkopuolisen tuen ansiosta islamistit olivat kyvykkäitä ja halukkaita itsemurhaiskuihin aikaisemminkin paineesta huolimatta. Toiminnallinen kyky ja kulttuurin ohjaama valmius ja halu olivat alisteisia pikemminkin poliittiselle realismille kuin vastatoimille. Poliittisella tasolla Hamasin ja PIJ:n terrorismi oli kannattanut. Kevään 1996 jälkeen Israelin oli yllätyksellisesti voittanut Oslon prosessiin nihkeästi suhtautunut Benjamin Netanyahu, vaikka kaikki pitivät Shimon Peresiä varmana voittajana, sillä hän oli Yitzhak Rabinin seuraajana saanut valtavan määrän sympatiaa Rabinin jouduttua äärijuutalaisen murhaamaksi.³⁰⁹

Itsemurhaiskujen merkitys Netanyahuun voitolle oli kiistaton. Ennen niitä mielipidemittaukset eivät luvanneet entiselle erikoisjoukkojen sotilaille juurikaan mahdollisuuksia suosittua Peresiä vastaan. Itsemurhaiskujen jäädyttämiseen vaikutti myös palestiinalaisalueiden sisäinen poliittinen kilpailu. Kyselyiden mukaan vuonna 1995 marttyyrioperaatiota kannatti jo lähes puolet palestiinalaisista.³¹⁰ Niiden suosio oli noussut nopeasti. Ensimmäisen vaiheen itsemurhaiskut jäivät lähes aina vaille

---

³⁰⁸ PoGT 1996, 35.

³⁰⁹ Pedahzur 2005, 60-61.

³¹⁰ Pedahzur 2005, 60-61.

suoraa vastuunottoa, koska aluksi niiden kannatus oli vähäistä palestiinalaismassojen silmissä.³¹¹ Hamasin ja PIJ:n kulttuuri, retoriikka ja järjestön ulkopuoliset verkostot takasivat, että tästäkään huolimatta massoille ei voinut olla epäselvää, ketkä iskujen takana olivat. Islamistit siis saattoivat tulkita itsemurhaiskujen suosion merkinneen myös heidän edustamansa vastarinnan kulttuurin ja toiminnan suosion kasvua.

Hamas iski vielä vuoden 1997 aikana kolme kertaa. Niissä menehtyi vielä lähes 70 ihmistä ja haavoittui noin 400.³¹² Tämän jälkeen itsemurhaiskut laitettiin Israelissa vintille odottamaan sellaista poliittista tilannetta, jossa niille olisi jälleen tarvetta. Poliittisesti kaikki oli mennyt pitkälti niin kuin islamistit toivoivat. Haukkamainen Netanyahu oli voittanut ja viimeistään vuoden 1997 iskut saivat Netanyahuun kaivautumaan juoksuhautoihin, Oslon prosessi polki nyt paikallaan. Kansainvälinen paine ja palestiinalaishallinnon lisääntyneet turvatoimet Israelin koventuneiden otteiden ohella saivat nyt Hamasin näyttämään uhrilta. Islamistien etujen mukaista oli rauhoittua tarkkailemaan seurauksia ja analysoimaan seuraavaa siirtoa. Itsemurhaterrorismi oli selvästi kannattanut.

Hamasin vastarinnan kulttuuri ja väkivallan ideologia sekä toiminnalliset terroristiset piirteet kuitenkin lupailivat itsemurhaiskujen paluuta. Järjestön edustajat totesivat tämän jopa julkisesti. Hamasin senioritason päällikkö Mahmud al-Zahar vanhoikin, että Hamasin väkivaltaiset teot ovat alisteisia sen poliittisille tavoitteille, mutta Hamas voi kyetä tulitaukoon vain joksikin määräajaksi. Tuskinpa al-Zahar tai muu johto uskoi islamistien voivan saavuttaa tavoitteitaan, joiden olennainen osa on Israelin valtion tuhoaminen, ilman väkivaltaa.³¹³

5.2 Itsemurhaiskujen toinen vaihe

Vuosina 1998 ja 1999 Israelin maaperällä ja Palestiinalaisalueilla ei tilastoitu yhtään itsemurhaiskua, terroristi-iskut kuitenkin jatkuivat. Myös Israelin ja Palestiinalaishallinnon turvallisuusviranomaisten vastatoimet jatkuivat.³¹⁴ Israelin ja palestiinalaisten konfliktin uhrimäärät jäivät vähäisemmiksi itsemurhaiskujen ollessa tauolla, islamistit tarroutuivat kulttuuriinsa ja verkostoihinsa ja varautuivat konfliktin toiseen, verisempään erään.

---

³¹¹ Bloom 2005, 25.

³¹² PoGT 1997, 39; Hoffman 2005, 152.

³¹³ Hoffman 2005, 152-153.

³¹⁴ PoGT 1998, 46-47; PoGT 1999, 27-28.

Islamistit ajautuivat tutkija Mia Bloomin mukaan jo vuosina 1998 ja 1999 vähintäänkin kriisitilaan. Yhteistyöllä Israelin tiedustelun kanssa palestiinalaishallinto raunioitti Hamasin sotilaallisen suorituskyvyn. Vuosina 1998 ja 1999 Israel yksinään surmasi kolme Hamasin aseellisen siiven korkeaa johtajaa. Vuoden 1999 toukokuun ja kesäkuun aikana palestiinalaisviranomaiset puolestaan pysäyttivät Hamasin pommi-iskusuunnitelman ja pidättivät lukuisia järjestön korkea-arvoisia jäseniä. Lisäksi yhteistyö kansainvälisen tiedusteluyhteisön avustamana kiihdytti Hamasin rahavirrat. Jordaniassa maan turvallisuusviranomaiset sulki Hamasin poliittisen toimiston Ammanissa ja pidättivät sen jäseniä. Hamasin suosio laski ennätysalhaiseksi, sitä kannatti enää 10 prosenttia palestiinalaisista.³¹⁵

Samaan aikaan palestiinalaishallintoa riivanneet muut ongelmat pitivät Hamasin tappioista huolimatta mukana pelissä. Samoista syistä laajempi palestiinalaisyleisö pysyi varauksellisena Israelia kohtaan ja valmiudessa väkivaltaiseen vastarintaan. Muissa kuin turvallisuuskysymyksissä Israel priorisoi Ehud Barakin johdolla muut asiat palestiinalaiskysymyksen ohi. Esimerkiksi Syyrian suhteet olivat Barakin hallinnolle monissa asioissa palestiinalaissuhteita tärkeämpiä. Jos palestiinalaiset eivät kannattaneet Hamasia, ei Arafatin hallinnollakaan mennyt monilta osin kovin kaksisesti. Palestiinalaisten poliitikoita ja virkakoneistoa riivasi korruptio ja muut pehmeämmät ongelmat, kuten työttömyys. Ne olivat omiaan nakertamaan uskoa Arafatiin, mutta myös laajemmin sovittelevan politiikan toimivuuteen. Palestiinalaisten silmissä Arafatin malli ja Israeliin kuuluminen ei edistänyt arkipäivän ongelmien ratkaisuja.³¹⁶ Mielenkiintoista onkin, että toisen *intifadan* kynnyksellä kaikki keskeiset palestiinalaisjärjestöt näyttivät olleen suurien haasteiden edessä. Ne kuitenkin sinnittelivät.

Hamasin tuki ja turva löytyi sen palestiinalaisalueiden ja oman organisaationsa rakenteetkin ylittäneestä tukiverkostosta. Järjestön poliittinen johto oli maantieteellisesti hajaantunut useampaan maahan. Sen perustaja sheikki Yassin ja sosiaalipalveluiden sekä aseellisen siiven johtajisto pysyi palestiinalaisalueilla, josta kertoo se, että Yassin ja useat sotilaalliset johtajat surmattiin toisen *intifadan* vuosina juuri Gazassa. Samalla sen poliittinen johtaja sekä poliittisen johdon kakkonen olivat pystyttäneet toimistonsa Damaskokseen ja vaikka Syyria teki joissain tapauksissa yhteistyötä amerikkalaisten kanssa al-Qa'idaa vastaan, tuki se terrorismia Israelia vastaan varauksettomasti ja antoi hyväksyntänsä jopa itsemurhaiskuille.³¹⁷ Ulkomaisella tuella ja henkilöverkostojensa avulla

---

³¹⁵ PoGT 1999, 46-48; Bloom 2005, 25.

³¹⁶ Bloom 2006, 26.

³¹⁷ PoGT 1999, 52; Levitt 2006, 38-47.

Hamasin johto kykeni kuitenkin kommunikoimaan ja maantieteellisestä hajanaisuudestaan riippumatta johto pysyi sitoutuneena vastarintaan.

Libanonin Bekaan laakson tukialue oli puolestaan turvasatama islamistien aseellisille rakenteille. Sekä Hamas että PIJ olivat edelleen tervetulleita vieraita Hizbollahin koulutusleireille ja Bekaan laakson palestiinalaispakolaisleirit olivat niille ominaisia piilopaikkoja.³¹⁸ Libanonin ja Syyrian lisäksi Hamas tukeutui kontakteihinsa ja verkostoonsa Egyptissä ja Jordaniassa, sekä käytti ”lapsenkengissä” olleita rakenteitaan Euroopassa vastarinnan ylläpitämiseksi ja varautukseen edessä hämmöttävään väkivaltaan.³¹⁹ Hamasilla oli lähialueillaan paljon erilaisia tukiverkostoja, jotka eivät olleet puhtaasti riippuvaisia sen näkyvistä ja keskitetyistä johdetuista rakenteista. Silti näissä tukiverkostoissa itsemurhaiskut nauttivat ainakin jonkin asteista kannatusta. Esimerkiksi vuonna 2002, vaikka Hamasin poliittinen johto oli maassa hajotettu ja toimistot suljettu jo muutama vuosi aikaisemmin, kaduille tulvi useassa eri tilanteessa islamisteja, jotka olivat pukeutuneet Hamasin tunnuksiin ja kantoivat itsemurhapommittajien nimiä kylteissä³²⁰.

Vuosien 1998 ja 1999 välillä palestiinalaisjärjestöt osoittivat olemassa olonsa tekemällä useita pienimuotoisempia aseellisia hyökkäyksiä.³²¹ Vuonna 1998 Hamas yksistään iski noin 12 kertaa. Näistä iskuista kaksi, Hebronissa ja Beershevassa tapahtuneet kranaatti-iskut, haavoittivat jopa kymmeniä siviilejä. Vaikka useat samansuuntaiset iskuyritykset epäonnistuivat lisääntyneiden vastatoimien ja islamistien heikkoudentilan ansiosta, yritystä terroristeilta ei puuttunut.³²² Kun vuoden 2000 aikana tilanne muuttui Israelin ja palestiinalaisten välisessä konfliktissa perustavanlaatuisesti, islamistit olivatkin valmiina merkityksellisempiin tekoihin.³²³

Vuonna 2000 Israelin ja palestiinalaisten neuvottelut päättyivät, välit kiristyivät ja terrorismintorjunnan yhteistyö päättyi tyystin.³²⁴ *Al-Aqsan intifadana* tunnettu palestiinalaisten toinen kansannousu käynnistyi syyskuussa 2000. Jo kansannousun ensimetreillä Israel joutui jälleen Hamasin ja PIJ:n iskujen kohteeksi. Palestiinalaisten luottamus Oslon sopimukseen laski ennätysalhaiseksi ja itsemurhaiskujen kannatus kääntyi nousuun. Siinä missä itsemurhaiskujen ensimmäisessä vaiheessa niiden suosio ei koskaan saavuttanut yli kolmannesta palestiinalaisista,

---

³¹⁸ PoGT 1999, 46.

³¹⁹ PoGT 1990, 57.

³²⁰ PoGT 2002, 57.

³²¹ PoGT 1998, 46-47; PoGT 1999, 27-28.

³²² PoGT 1998, 46; PoGT 1999, 27-28.

³²³ PoGT 2000, 56.

³²⁴ PoGT 2000, 56.

toisessa vaiheessa niiden taakse asettui heti ensimmäisten iskujen jälkeen kaksi kolmasosaa väestöstä. Suosion kasvua selittänee pitkälti konfliktin radikalisoituminen, sillä Israel käytti erittäin kovia otteita alusta lähtien kansannousun kukistamiseksi. Ensimmäisenä kansannousun päivänä 30 palestiinalaista kuoli, tähän suhteutettuna kahden israelilaisen menehtyminen tuntuu vähäiseltä luvulta.³²⁵ Toinen *intifada* antoi islamisteille mahdollisuuden muuttaa tilanne jälleen itselleen edulliseksi. Avaimena etulyöntiasemaan olivat marttyyrioperaatiot.³²⁶

Hamas palasi koston retoriikkaan. Se lupasi puhkoa silmän silmästä, kun Israel surmasi Hamasin taistelijoita ja vannoi väkivaltaa palestiinalaisaktivisti Abbas Othman Ewaywin menehdyttyä israelilaissotilaiden luoteihin Hebronin kaduilla.³²⁷ Kansannousu muuttui pian molemmin puolin rumaksi. Israel osoitti tyytymättömyytensä palestiinalaishallinnon terrorismin vastaiseen toimintaan. Se syytti Fatahia osallistumisesta väkivaltaisiin mielenilmauksiin ja väitti sen auttavan niiden järjestelyissä. Syytökset eivät olleet täysin perusteettomia, sillä joulukuussa 2000 Fatah osallistui pommi-iskuun israelilaisbussia vastaan.³²⁸

Väkivalta eskaloitui räjähdysmäisen nopeasti. Hamasin ja PIJ:n kärsivällinen *dawan* kautta tapahtuneen radikalisoinnin ja ”kuoleman kulttuurin” levittäminen ulosmitattiin toden teolla. Vuosien 2000 ja 2001 välillä järjestöt toteuttivat 40 itsemurhaiskua.³²⁹ Siinä missä ensimmäinen *intifada* oli ollut pikemminkin voittopuolisesti laajan kansanliikkeen vastarintaan, johon oli sisäänrakennettu pienimuotoinen väkivalta, toinen *intifada* alkoi täysimittaisena urbaanina terroristikampanjana. *Intifadan* toista täyttä vuotta sävytti 50-60 itsemurhaiskua. Marttyyrioperaatiot olivat lähes viikoittaisia vuoden 2003 aikana ja vielä vuonna 2004 itsemurhaiskujen määrät olivat huomattavia itsemurhaiskujen ensimmäiseen vaiheeseen nähden.³³⁰

Ensimmäiset vuoden 2000 loppupuolella tapahtuneet itsemurhaiskut olivat pienimuotoisempia ja määrällisesti niistä enin osa kohdistui sotilaallisia kohteita vastaan. Niistä kolmen osalta vastuu kuului Hamasille ja yhden PIJ:lle. *Intifadan* eskaloitumisen myötä iskut alkoivat yhä useammin kohdistua siviileihin ja niistä tuli brutaalimpia. Kesäkuussa 2001 Hamasin itsemurhapommittaja räjäytti itsensä yökerhossa Tel Avivissa, 22 teiniä kuoli ja 65 loukkaantui. Elokuussa 2001 sen itsemurhapommittaja laukaisi räjähteensä jerusalemilaisessa pitseriassa, 15 kuoli ja 60 haavoittui.

---

³²⁵ Bloom 2006, Appendix 2.1B.

³²⁶ Kepel 2008, 101.

³²⁷ PoGT 2000, 64.

³²⁸ PoGT 2000, 64.

³²⁹ PoGT 2000; PoGT 2001; Pedahzur 2005, 245-246.

³³⁰ PoGT 2002; 56; PoGT 2003; PoGT 2004.

Vuoden 2001 aikana itsemurhaiskuihin liittyi konkreettisesti ensimmäistä kertaa jokin muu kuin islamistijärjestöt. Ääriivasemmistolainen PFLP aloitti itsemurhaiskut. Sen iskut olivat aluksi huomattavasti pienimuotoisempia kuin Hamasin, mutta järjestön osaaminen parani nopeasti.³³¹ PFLP:n suosio kasvoi välittömästi sille uuden menetelmän käytön myötä. Vaikka PFLP järjestö oli perustamisideologialtaan ääriivasemmistolainen, se alkoi ensimmäisen *intifadan* myötä käyttää jopa *jihad-retoriikkaa*.³³² Itsemurhaiskujen ohella niiden taustalla vaikuttanut kulttuuri ja sen retoriikka siis oli tarttuvaa sorttia.

Pian itsemurhaterrorismiin turvautuneiden määrä kasvoi jälleen. Vuonna 2000 päivänvalon näki *al-Aqsan marttyyrien prikaati* -terroristijärjestö, josta tuli pian osa Fatahin aseellista koneistoa. Vuonna 2002 Palestiinalaisalueilta takavarikoidut asiakirjat todistavat Fatahin johdon siunanneen ja rahoittaneen itsemurhaiskuja. Vielä vuotta aikaisemmin Arafat oli peräänkuuluttanut tulitaukoa.³³³ Fatahin johdon roolia al-Aqsan marttyyrien prikaatin itsemurhaiskujen takana alleviivatko se tosiasia, että kun marttyyrien prikaati vuonna 2001 syyllistyi lähinnä tienvarsipommi-iskuihin, juuri vuonna 2002 se aloitti itsemurhaiskut.³³⁴ Myöhemmin, vuonna 2004, palestiinalaishallinto myönsi virallisesti pääministeri Ahmed Qurein suulla al-Qasan marttyyrien prikaatin olevan Fatahin aseellinen siipi ja Fatahin kantavan täyden vastuun sen toimista³³⁵.

Toinen *intifada* toi myös naispuoliset itsemurhapommittajat Israeliin. Tammikuun 27. päivä vuonna 2002 Wafa Idris niminen nainen räjäytti itsensä Jerusalemissa kauppakeskuksessa surmaten yhden ja haavoittaen useita kymmeniä.³³⁶ Iskupäivän aamuna Arafat oli sopivasti kuvaillut palestiinalaisnaisia ”ruusujen armeijana, joka murskaa israelilaispanssarivaunut”. Naisesta tuli ilmiö ja vertasipa eräs egyptiläisuskonoppinut häntä islamin uskossa profeetaksi kuvattuun Jeesus Kristukseen. Idris ei kuitenkaan kuvausten mukaan ollut erityisen uskonnollinen. Ja vaikka hänen veljensä olivat Fatahin jäseniä, nainen itse ei ollut kuulunut mihinkään järjestöön. Hän työskenteli Punaisen puolikuun ambulanssisairaanhoidtajana ja tarjosi itseään al-Aqsan marttyyreille itsemurhaiskijänä. Idris ei ollut terroristijärjestön jäsen, mutta koki toisen *intifadan* väkivaltaisuudet eturintamasta. Hän oli ollut mukana mielenosoituksissa jo ensimmäisessä *intifadassa*. Veljiensä

---

³³¹ PoGT 2001, 54; Pedahzur 2005, 245-246.

³³² Bloom 2006, 34.

³³³ PoGT 2001, 54.

³³⁴ PoGT 2001; PoGT 2002; Pedahzur 2005, 246.

³³⁵ Jerusalem Post 21.6.2004.

³³⁶ PoGT 2002, 56; BBC 30.1.2002; New York Times 31.1.2002.

kautta hänellä oli yhteys Fatahiin, jonka seurauksena hän päätyi pitämään terrorismia oikeutettuna. Samat sukulaisyhteydet Fatahiin sai hänet vakuuttumaan marttyyripropagandasta.³³⁷

Fatah ei turvautunut terrorismiin yksin siksi, että yhä useampi kannatti itsemurhaiskuja tai ryhtyi niihin oma-aloitteisesti. Se oli ensimmäisen marttyyrioperaationsa kynnyksellä selvästi aikaisempaa sotilaallisesti heikompi. Huomattava osa sen aseellisesta kapasiteetista oli sidottu palestiinalaishallinnon turvallisuuskoneistoon, jonka Israel oli hajottanut *intifadan* alkuvaiheissa. Itsemurhaiskut olivat kustannustehokas tapa palata parrasvaloihin, sillä niiden suosio oli kasvussa ja niistä oli tulossa synonyymi *intifadalle*. Uhrautuvaisuus oli koko *intifadan* ajan erinomainen mobilisointikeino konfliktin ottamien radikalisoitumisaskelien vuoksi. Eri järjestöjen yhteinen nimittäjä kautta *intifadan* olivatkin Israelin väkivaltainen vastustaminen ja itsemurhaiskut. Yhdistivätpä järjestöt välillä myös voimansa Israelia vastaan. Vuoden 2003 verisin itsemurhaisku oli PIJ:n mukaan sen ja al-Aqsan marttyyrien prikaatin yhteisoperaatio.³³⁸

Tuotuna organisaatiotasolta yksilöiden tasolle, toisen *intifadan* ajalta on useita esimerkkejä siitä, kuinka itsemurhaiskut levisivät palestiinalaisten terroristijärjestöjen ulkopuolisten, niin sanottujen henkilökohtaisten verkostojen ansiosta. Vuoden 2003 aikana kaikkiaan seitsemän tai kahdeksan jäsentä hebronilaisesta jalkapallojoukkueesta valikoitui itsemurhaterroristeiksi. Jalkapallojoukkue koostui yhden paikallisen moskeijan oppilaista. On epäselvää, oliko joukkue pistetty pystyyn puhtaasti itsemurhaiskuja varten vai rekrytointiinko iskijät olemassa olevasta joukkueesta, mutta iskijöistä yksikään ei ollut aseellisen siiven varsinainen jäsen. Joukkueen taustalla vaikutti kuitenkin Hamas. Moskeija toimi kulissina itsemurhasolulle ja sen tukitoimille. Ensimmäisten itsemurhaterroristien viitoittamalla tiellä oli huomattava sosiaalinen vaikutus verkoston muihin tuleviin itsemurhaterroristeihin ja kaiken takana oli Hamasin kulttuurinen ja toiminnallinen indoktrinointi. Jalkapallojoukkue mm. huusi ennen jokaisen pelin alkuvihellystä, ”*jihad*, jumala on suuri”, ja heidän harjoituskenttäänsä ympäröineeseen seinään maalattu graffiti lupasi kosta jokaisesta surmatusta Hamasin jäsenestä. Asetelmaa monimutkaistaa se, että jalkapallojoukkueen itsemurhaiskujen taustalla ollut sosiaalinen verkosto ylitti myös itse joukkueen rajat. Yhden iskijöistä, Fuad al-Qawasmen perhepiiri kasvatti kaikkiaan kahdeksan itsemurhaterroristia, joista kaikkien iskut ajoittuivat vuoden 2003 ensimmäisiin hetkiin. Perhepiirin jäsenet olivat kaikki tiiviissä yhteyksissä keskenään.³³⁹

³³⁷ Kepel 2008, 106; BBC 30.1.2002.

³³⁸ PoGT 2003, 67, 95.

³³⁹ The Telegraph 8.6.2003; Pedahzur 2005, 132.

Vaikka jalkapallojoukkue oli äärimmäinen esimerkki, kaksi muuta tapausta alleviivaavat sosiaalisen verkostojen merkitystä. Niiden merkitys on siinä määrin huomattava, että aloitteelliseksi osapuoleksi valikoituivat joskus järjestöjen sijaan niihin kuulumattomat yksilöt. Jeninin kaupungista lähtöisin olleet läheiset ystävät Muhamad Hasnin ja Ashraf Asmar yhdessä vakuutuivat hiljalleen väkivaltaisen vastarinnan tärkeydestä ja islamismin vaikutuksesta *jihadista* väylänä väkivallan kanavoimisessa. Järjestöksi valikoitu PIJ, jolta kaverukset saivat kuorma-autopommin, jonka he ajoivat sotilasleiriin lokakuussa 2002 vieden mukanaan 14 sotilasta.³⁴⁰

Hamasin valtionraajat ylittävät verkostot ovat tuoneet itsemurhaiskijöitä Israeliin myös Euroopasta. Muhammad Hanif ja Omar Khan Sharif, brittiläisisten pakistanilaistaustaisten miesten päämääräksi valikoitui Israel ja *jihad*. Hanif opiskeli mm. korkeakoulussa Lontoossa, josta hän kuitenkin pian matkusti opiskelemaan Marokkoon islamilaista lakia. Palattuaan Lontooseen hän ryhtyi lukemaan islamia brittiläisen radikaalin uskonoppineen alaisuudessa. Näissä opinnoissa hänen ja Sharifin tiet kohtasivat ja he päättivät kuuden oppitunnin jälkeen matkustaa Syyriaan, jossa Hamasin senioritason jäsen Imad al-Alami lähetti heidät Gazaan. Gazassa paikalliset Hamasin edustajat järjestivät miehille tarvittavat ”työkalut”. Huhtikuun 30. päivä näistä kahdesta itsemurhapommittajasta toinen räjäytti itsensä onnistuneesti Tel Avivissa ravintolan ovensuulla, toisen yritys epäonnistui.³⁴¹

Vuoteen 2005 mennessä toinen *intifada* hiipui. Myös itsemurhaiskujen toinen vaihe alkoi olla loppuillaan. Itsemurhaiskuissa menehtyi sinä vuonna vielä 50 ihmistä, mutta määrä oli aiempaan vuoteen nähden puolet pienempi. Itsemurhataktiikka oli osoittautunut voitokkaaksi. Vuonna 2005 Israel veti lähes 8 000 siirtokuntalaista Gazasta ja Länsirannalta. Hamas käytti tämän propagandassaan osoitukseksi siitä, että sen vastarinnan kulttuuri ja itsemurhapommittajat olivat saavuttaneet erävoiton Israelista. Vuonna 2006 Hamas voitti palestiinalaisvaalit ja nousi siten palestiinalaishallintoon. Joitain poikkeuksia lukuun ottamatta itsemurhaiskut pysähtyivät jälleen. Poliittiset realiteetit lopettivat aktiivisen itsemurhaterrorismin kampanjan.³⁴²

Hamas ei olekaan osoittanut merkkejä kaiken aseellisen toiminnan lakkauttamisesta eikä se ole luopunut päämäärästään tuhota Israelin valtio. Hamasin sanoma ja ideologia ovat yhä radikaali-

---

³⁴⁰ Pedahzur 2005, 133; PoGT 2003, 103.

³⁴¹ Pedahzur 2005, 133; PoGT 2003, 103.

³⁴² CRT 2005, 132; CRT 2006, 132.

islamistisia, joissa *jihad* elää vahvana. Sen sosiaalityö ja varainhankinta sekä ulkomaiset verkostot on järjestetty osaksi samaa kokonaisuutta kuin aseellinen toimintakin. Se ei ole purkanut sotilaallista infrastruktuuriaan, itsemurhaiskuihin tarkoitettuja verkostojaan tai muuttanut niitä ruokkinutta sanomaansa. Sen johto on virallisiin poliittisiin rakenteisiin tutustumisen jälkeenkin konkreettisesti tukenut aseellista toimintaa ja osallistunut Hamasin kaikkeen toimintaan. Vuonna 2006 kolme Hamasin palestiinalaishallintoon kuulunutta jäsentä, ulkoministeri Zahar, sisäministeri ja jopa pääministeri Isma'il Haniyya, henkilökohtaisesti salakuljettivat Gazaan yhteensä 75 miljoonaa euroa, joista huomattavan osan uskotaan päätyneen aseelliseen toimintaan.³⁴³

Vaikka Hamas ei ole tehnyt itsemurhaiskuja sitten vuoden 2005, elävät marttyyrioperaatiot, käsitys niistä legitiiminä vastarintatoimintana ja niitä varten rakennetut infrastruktuuri ja verkostot ovat olleet iskujenkin lopettamisen jälkeenkin voimissaan. Vielä vuonna 2006 Hamasin puhemies vaati laajamittaisen väkivaltaisen vastarinnan uudelleen mobilisoimista ja itsemurhaiskujen käyttöä palestiinalaisjärjestöiltä. Samana vuonna 2006, Hamasin istuessa hallinnossa ja tulitauon vallitessa sen ja Israelin välillä, järjestön johto ylisti PIJ:n tekemää itsemurhaiskua ja kutsui sitä lailliseksi vastarinnaksi. PIJ turvautui itsemurhapommittajaan vielä tammikuussa 2007. Tiedusteluraportit vuodelta 2007 raportoivat Hamasin myös konkreettisesti auttavan muita järjestöjä, mukaan lukien PIJ:tä, iskujen toteuttamisessa ja rahoittavan näiden väkivaltaista toimintaa.³⁴⁴ Miksipä Hamas haluaisikaan tai osoittaisi valmiutta kokonaan luopua kulttuurista, rakenteista ja verkostoista, jotka tarvittaessa mahdollistavat itsemurhaterrorismin, onhan menetelmä osoittanut hyödyllisyytensä ja tehokkuutensa Hamasille niin hyvinä kuin vaikeinakin aikoina. Samaa ei historian valossa voi tosin sanoa palestiinalaisista.

6. Itsemurhaterrorismin verkostot ja kulttuuri – menetelmän globalisoituminen

Itsemurhaiskut ovat olleet tehokkaita ja niihin turvautuneiden järjestöjen kannalta monessakin mielessä menestys. Ne eivät ole kuitenkaan tuoneet lähemmäksi terroristien itselleen asettamia lopullisia poliittisia päämääriä eivätkä ne ole olleet sen tasoinen strateginen menestys, että ne olisivat lopettaneet Hizbollahin, Tamilitiikereiden tai Palestiinalaisjärjestöjen terrorismia. Taktiikka onkin ollut menestys lähinnä terrorismin leviämisen kannalta. Itsemurhaiskut on sovitettu yhä useamman terroristijärjestön väkivallan kulttuuriin ja menetelmä on levinnyt konfliktialueelta

---

³⁴³ CRT 2006.

³⁴⁴ CRT 2006, 132-136.

toiselle. Ovatpa itsemurhaiskut myös auttaneet rekrytoimaan uusia jäseniä sekä kultivoimaan itsenäisiä iskusoluja uusilla alueilla. Itsemurhaterrorismi muodostaa taktiikkana modernissa muodossaan jo yli 30-vuotisen jatkumon ja ovat levinneet tämän tutkimuksen tapausesimerkkien ohella lukuisille terroristijärjestöille ideologiaan katsomatta.

Modernit itsemurhaiskut voidaan tutkimuksen valossa jäljittää Iraniin ja vuoden 1979 islamilaisessa vallankumouksessa johtoon nousseen hallinnon pyrkimykseen tehdä tuosta vallankumouksesta vientituote. Näitä varhaisemmat itsemurhaiskuja muistuttavat terroristiset tai väkivaltaiset teot eivät joko toiminnallisilta tai kulttuurisilta osin täyttäneet terroristien marttyyrioperaation tunnusmerkkejä tai ne eivät olleet osa organisoitua poliittisesti motivoitunutta väkivaltakampanjaa. Vasta islamilaisen vallankumouksen iranilaisten ”isien” toimivat verkostot aseellisiin ja vallankumouksellisiin šiialaisiin järjestöihin, tekivät Iranin Irakia vastaan käyttäneestä ”sotilastaktiikasta” urbaanin terrorismin ase. Ei ole sattumaa, että Iranin ja Irakin sodan aikana Teheranin tukea nauttinut ja Saddamin hallintoa vastaan taistellut šiialaisjärjestö *al-Dawa* otti ensimmäisen askeleen modernien terrorististen itsemurhaiskujen historiassa. Itsemurhaiskut saivat alusta asti siis strategisen luonteen. *Al-Dawan* isku kun kohdistui Irakin valtiolta vastaan, joka muodosti vallankumouksesta syntyneelle uudelle teokratialle eksistentiaalisen uhan. Iranin monipuoliset verkostot šiialaisiin militantteihin, jotka olivat avoimia terroristiselle evoluutiolle, auttoivat Irania ulkoistamaan itsemurhaiskunsaa. Marttyyrioperaatiot vahvistavat niiden tahojen yhteyttä Teheraniin, sillä itsemurhaiskuista tuli yhteinen taktiikka yhteisiä vihollisia, Israelia, Yhdysvaltoja ja kaikkia vallankumousta uhanneita vastaan.

Itsemurhaiskujen seuraava strateginen päämäärä oli vallankumouksen levittäminen. Tehtävä oli kuitenkin vielä vallankumouksen kulttuurin jakavan, löyhästi toisiinsa kiinnittyneiden toimijoiden varaan rakentuvan verkoston käsissä. Tämä tutkimus osoittaa, että esimerkiksi Hizbollahin rakenteet olivat vasta muotoutumassa. Verkosto tarvitsi navan ja sen tehtävän täytti Teheran. Iranin merkitystä modernin itsemurhaiskutaktiikan leviämisessä korostaa se, että *al-Dawan* iskua seuranneet kaksi tuhovoimaisinta itsemurhaiskua kohdistuivat nekin Iranin valtiollisia vihollisia vastaan. Yhdysvallat ja Ranska olivat päätyneet arveluttavaan asemaan osan paikallisväestön silmissä, ja tämä osa väestöstä oli Teheranin liittolainen. Iskujen takana olivat Iranista pääasiallisen strategisen liittolaisensa löytäneet ja Hizbollahin nimen ottaneet šiialaiset terroristit. Iranille Yhdysvallat ja Ranska olivat paitsi sen tukeman libanonilaisklikin vihollisikseen mieltämiä osapuolia konfliktissa. Ne myös seisoivat islamilaisen vallankumouksen levittämissuunnitelman tiellä ja tukivat sen kanssa sodassa ollutta Irakia. Šiialaisen vallankumouksellisuuden agendakseen

ottanut Hizbollah oli Iranille myös varsin vaivaton liittolainen, se jakoi Teheranin uusien valtaapitävien ideologian sekä kulttuurin ja teokratian johtajilla oli järjestön eliittiin toimivat yhteisen historian synnyttämät henkilökohtaiset verkostot.

Vaikka Hizbollah ei ollut vielä organisoitunut maan eteläosissa ensimmäisen itsemurhaiskun ravistellussa alueita, ulottui se kuitenkin ratasverkostomaisen rakenteensa Etelä-Libanoniinkin. Nuoret itsemurhapommittajat indoktrinoineet ja operaatioille lähettäneet uskonoppineet olivat joko Hizbollahin jäseniä tai jakoivat järjestön väkivaltaisen vastarinnan normit ja laajemmat päämäärät. *Islamilainen jihad*, nimi jolla otettiin vastuu useista itsemurhaoperaatioista niin Libanonissa kuin sen lähialueillakin, alleviivaa erinomaisesti verkostojen ja yhteisesti jaetun kulttuurin merkitystä. Useat ovat arvioineet sen olleen puhtaasti Hizbollahin aseellisen siiven peite, mutta tämän tutkimuksen valossa *Islamilainen jihad* näyttää olleen laajemman verkoston käyttämä nimi. Tuo verkosto koostui järjestöistä, pienistä ryhmistä ja paikallisista soluista, jonka yhteisen nimen alle yhdisti sama taktiikka, Iranin islamilainen vallankumous ja yhteydet toisiinsa monisäikeisten organisaatioiden sisäisten, välisten ja henkilökohtaisten verkostojen kautta. Näiden verkostojen kannalta tärkeitä olivat yksittäiset henkilöt, joista osalla oli yhteys Iraniin myös ohi Hizbollahin omien uskonnollisten johtorakenteiden.

Hiljalleen itsemurhaiskut nivoivat siihen turvautuneet šiialaiset terroristit Hizbollahin lipun alle ja myöhemmistä itsemurhaiskuista Etelä-Libanonissakin vastuun omalla nimellään otti Hizbollah. Hizbollahin vastuunkanto ajoittui samaan ajankohtaan, jolloin itsemurhaiskut Levantin alueella alkoivat yksinoikeudella suuntautua Israelia vastaan. *Islamilainen jihad* eli vielä jonkin aikaa nimenä, jota Hizbollah ja siihen kuulumattomat tahot käyttivät, mutta sen Iranin tukemat ja islamilaiseen vallankumoukseen sitoutuneet šiialaiset verkostot, käyttivät mm. länsimaalaisten kidnappauksissa.³⁴⁵ Monissa länsimaalaisiin kohdistuneissa kidnappausoperaatioissa Iranilla näytti olleen sormensa pelissä. Kidnappauksista huomattavassa osassa uhrina olivat amerikkalaiset ja ranskalaiset.³⁴⁶ *Islamilainen jihad* nousi esiin vielä 1990-luvun alussa, kun se otti vastuun Buenos Airesin lähetystöpommituksista. Syyllisiksi todettiin tuomioistuimessa myöhemmin Iran ja Hizbollahin operaatiopäällikkö Imad Mughniyyah.³⁴⁷

---

³⁴⁵ PoGT 1985-1987.

³⁴⁶ PoGT 1985-1986.

³⁴⁷ PoGT 1992-1995.

Selkeän hierarkkisuuden ja tunnistettavan keskusjohdon puuttumisesta huolimatta *Islamilainen jihad* ja monet muut šiialaisista järjestöistä toteuttivat varsin yhtenäistä strategiaa. Vallankumouskaarti, ja Iranin tiedustelu sekä alueen šiialaisjärjestöjen kova sotilaallinen ja uskonnollissotilaallinen ydin näyttivät muodostavan ydinnavat tässä verkostossa, ja uudet solmut hakeutuivat siksi yhteyksiin niiden kanssa. Hizbollahin Imad Mughniyyahin kaltaiset henkilöt, jotka olivat aina hyvin lähellä Irania ja myös suoraan yhteyksissä Teheranin kanssa, kykenivät luomaan osastoja kulloistakin terroristioperaatiota varten ja pyörittämään niitä tehokkaasti ratasverkostomaisen rakenteen kautta. Koska sellaiset normit ja kulttuuri, jotka loivat vastaanottavaista maaperää itsemurhaiskutaktiikalle, levisivät sosiaalisina ilmiöinä näitä verkostoja pitkin, olivat yksittäisetkin terroristiset solut uskollisia asetetuille strategisille tavoitteille ja taktisille standardeille. Poliittisesti motivoituneita itsemurhaiskuja ei voidakaan tämän tutkimuksen esimerkkien perusteella ymmärtää ilman ylhäältä tullutta rohkaisua. Iranin pyrkimys varmistaa sen vallankumouksen säilyminen sekä leviäminen ja Teheranin sekä sen vastustajien strateginen kilpailu modernien itsemurhaiskujen syntyalueilla loi hedelmällisen tilanteen useiden terroristiverkostojen yhtäaikaiselle kollektiiviselle toiminnalle.

Kuvaavaa on juuri verkostojen vaikutus itsemurhapommien nopeassa jalkautumisessa Libanoniin. Vaikka Libanonissa läsnä olleiden lukuisten terroristijärjestöjen väkivaltaisuus tiedettiin, tulivat itsemurhaiskut yllätyksenä. Iran ulkoisti sotilasoperaatioissaan käyttämän menetelmän nopeasti yhteisen kulttuurin yhteen sitoman verkoston kautta, jonka ansiosta pelottavan kehityksen ennakointi oli jäykälle ja terrorismin uusiin tuuliin hitaasti tottumattomalle valtiokoneistolle silmin nähden vaikeaa. Tämä on seurausta verkostojen lainalaisuuksista. Verkostomainen keskinäisriippuvuus voi tapahtua tutkija Aini Linjakummun mukaan monella tavalla. On olemassa useita kanavia, joita pitkin toimijat osallistuvat toimintaan. Koska rakenteissa ei ole hierarkian hitautta, asiat tapahtuvat nopeammin ja sattumanvaraisemmin. Verkostomaisten poliittisen toiminnan heikkous on se, että sillä ei ole paikallista tai historiallista pysyvyyttä.³⁴⁸ Iran kuitenkin hyödynsi yhteiskunnallisen kollektiivisen toiminnan näennäistä järjestäytymättömyyttä ja henkilökohtaisia verkostoja langettaen itsemurhaiskujen vitsauksen Libanoniin, jonka keskeinen mahdollistaja oli yhdistävän kulttuurin luoma jatkuvuus ja historiallisen pysyvyys. Näin rakenteet omaksuivat nopeasti uuden menetelmän, jolla oli ainakin näennäinen, mutta yhteisesti koetut juuret ja oikeutus. Samalla verkostomaiset rakenteet mahdollistivat hyvin joustavan liikkumisen ja nopean uuden omaksumisen.

---

³⁴⁸ Linjakumpu 2009, 131.

Itsemurhaiskujen siirtyminen Sri Lankaan todistaa terroristijärjestöjen välisistä yhteyksistä ja osoittaa terrorismin leviämisestä horisontaalisia rakenteita pitkin. Etelä-Aasian saarivaltion tamilitiikereillä ja Teheranin islamilaisella vallankumouksella oli varsin vähän yhteistä ja tiikereiden kytkökset Libanoniin syntyivätkin alun perin terroristien keskinäisistä synergiaetujen tavoittelusta. Tiikereiden johtaja Prabhakaran avasi järjestönsä ulkomaisille vaikutteille. Tamilien kaivautuessa taisteluhautoihin, apua oikeaoppiseen sodankäyntiin haettiin kansainvälisen terrorismin navalta, palestiinalaisjärjestöiltä. Nämä olivat päätyneet Libanoniin menetettyään Jordanian tukikohtansa.

Tamilien kouluttautuminen palestiinalaisleireillä Libanonissa asetti terroristijärjestö LTTE:n kohdakkain paikallisten šiiojen, Amalin ja tulevan Hizbollahin terroristien sekä leireillä olleiden tulevien Iranin vallankumouskaartin jäsenien kanssa. Näiden joukosta nousivat ne tulevat itsemurhaiskujen isät, jotka tekivät vaikutuksen tiikereiden johtajiin heittämällä suuremman ja silmin nähden vahvemman miehittäjän ulos Libanonista. Niinpä Prabhakaranin oli helppo käskää kansainvälisiä kaadereitaan hakemaan itsemurhaiskuihin tarvittut tekniset ja taidolliset opit Sri Lankaan. Tamilitiikerit olivat joutuneet geopoliittisen asemansa vuoksi panostamaan erityisen paljon ulkomaisiin tukiverkostoihin, jotka osoittautuivat tärkeiksi myös itsemurhaiskutaktiikan leviämisessä saarivaltion taistelukentille. Prabhakaranin kansainväliset verkostot olivat avainroolissa siinä, että erittäin äärimmäisistä ja mielipiteitä jakavista marttyyrioperaatiosta tuli niin kiinteä osa separatismia kannattaneiden tamilien identiteettiä, asuivatpa he sitten Sri Lankassa tai pakolaisina toisella puolella maailmaa.

Myös tutkimuksen kolmas esimerkkiympäristö ja -järjestöt olivat kiinteissä kosketuksissa Iranin ja sitä aikaisemmin itsemurhaoperaatiot omaksuneiden terroristien kanssa. Palestiinalaiset olivat ennen itsemurhaiskujen esiinmarssia innovoineet huomattavan osan modernin terrorismin taktiikoista ja menetelmistä. Itsemurhaiskujen osalta tarvittiin kuitenkin edelläkävijöitä muualta, uudet järjestöt ja vanhojen organisatoristen ja sosiaalisten verkostojen uudelleenorientoituminen, ennen kuin marttyyrioperaatiot rantautuivat Israeliin. Vanhat palestiinalaisjärjestöt olivat varmasti liian vakiintuneita eivätkä kulttuuriltaan tarpeeksi radikaaleja innovoidakseen tai edes omaksuakseen itsemurhaiskuja. Niiden koulutusleirit ja eri puolille Lähi-itää sekä muutakin maailmaa levittäytyneet rakenteet näyttävät kuitenkin olleen tärkeä tekijä itsemurhaiskukapasiteetin synnyn ja menetelmän leviämisen kannalta. Ne nimittäin toivat tarpeeksi radikaalit tahot kosketuksiin toistensa kanssa.

Palestiinalaisten järjestöjen sirpaloituminen pakotti uudet ja vanhat järjestöt yhtäläillä hakemaan liittolaisia sekä tuoreita yhteyksiä ja tukijoita. Uudet järjestöt olivat, erottuakseen joukosta, luonnoltaan radikaalimpia ja vastaanottavaisempia kovemille otteille. Vasta radikaali-islamististen järjestöjen synty aloitti kaikkiaan yli 10 vuotta kestäneen prosessin, jonka jälkeen palestiinalaiset olivat itse valmiita itsemurhaiskuihin. PIJ oli järjestöistä ensimmäinen ja sen verkostot Iraniin ja Hizbollahiin ulottuivat johtajatasolle asti alusta alkaen. Hamasin johto päättyi myöhemmin yhteyksiin edellä mainittujen itsemurhaiskujen isien kanssa monien tulevista johtajista jouduttua karkotetuksi Libanoniin.

Myöhemmin nämä yhteydet vakiintuivat, kun Hamasin rakenteet laajenivat käsittämään pysyvät toimistot mm. Damaskoksessa. Palestiinalaisten organisatorisiin ulkomaan yhteyksiin keskittyminen kuitenkin helposti ohittaa sen tosiasian, että Libanonin palestiinalaisleirillä islamistit oli saanut siinä määrin jalansijaa, että Hamasilla ja PIJ:llä oli läsnäolo ja tukijoita jo ennen järjestöjen varsinaista perustamista. Islamismi löysi pakolaisleirien kurjissa oloissa PLO:n kaltaisista järjestöistä vieraantuneista ihmisistä tukijoitansa. Tullessa 1990-luvun alkupuolelle radikalisoituminen oli edennyt niin pitkälle, että sen seurauksena syntyi uusia terroristijärjestöjä, kuten radikaali-islamistinen *Asbat al-Ansar*.³⁴⁹ Hamasilla oli siis myös yhteisesti jaettuun ideologiaan ja kulttuuriin perustuvat verkostot Libanonissa. Nämä vahvistuivat pitkälti 1990-luvun puoliväliin tullessa kun Libanonin suurin pakolaisleiri *Ain al-Hilweh* päättyi Iranin tukemien ja Arafatin Fatahin kanssa kilpailevien radikaalimpien palestiinalaiselementtien käsiin. Nämä avasivat ovet Hamasille ja PIJ:lle. Iranilla ja Hizbollahilla oli vahvat yhteydet juuri kyseiseen pakolaisleiriin.³⁵⁰

Tutkimuksen kolme tapausesimerkkiä ovat monessa mielessä ideologiaaltaan, syntyhistorioiltaan, tavoitteiltaan ja rakenteiltaan hyvin erilaisia. Kuitenkin tämän historiantutkimuksen valossa niitä sisäisesti yhdistävän ja ulospäin viestityn kulttuurin osilta niiden välillä on myös paljon yhtäläisyyksiä. Hizbollahin itsemurhaiskuille sen radikaali, vallankumouksellinen tavoite tehdä Libanonista Iranin islamilaisen tasavallan mukainen šiialainen valtio syntyi järjestön uskonoppineiden mukaan vain, jos järjestön jäsenet ylhäältä alas olivat valmiita uhraamaan itsensä. Tutkija Vali Nasrin mukaan uhrautumisesta tuli Iranin ja Irakin sodan pitkittyessä aina vain tärkeämpi työkalu Teheranille. Suurajatollah Khomeini tarvitsi menetelmällä ja sen taustalla olleille

---

³⁴⁹ PoGT 2003, 116-117.

³⁵⁰ New York Times 15.6.1994; Gamblin 2003.

verkostoille kulttuurin levittämisen edellyttävää historiallista jatkuvuutta. Khomeini satoi valmiuden kuolla poliittisten tavoitteiden edessä yhä tiiviimmin šiialaisuuden marttyyriuden ja uhrautumisen historialliseen käsitteeseen.³⁵¹ Jos itsemurhaiskut väkivaltaisena menetelmänä toimivat vallankumouksen sementoimiseksi Iranissa, saivat ne luvan palvella samaa tarkoitusta myös sen levittämisessä Libanonissa. Iran ja sen liittolaisen Hizbollahin uskonnollinen johto käytti hyväkseen šiialaisuuden käsitystä, jonka mukaan marttyyrius on äärimmäinen todistus sitoutuneisuudesta uskoon. Koko šiialaisuuden suuri tarina kertoo uskovien tuhat vuotta kestäneestä vainosta, kärsimyksestä ja marttyyriudesta³⁵².

Alkaen suurajatollah Khomeinista päätyen Hizbollahin johdon linjausten ja Tamilitiikereiden Prabhakaranin asettamien standardien kautta Hamasin perustamisasiakirjaan, kaikki ovat peräänkuuluttaneet järjestöjensä taistelun kulmakiven olevan valmius uhrata itsensä kollektiivisen tavoitteen puolesta. Ne ovat kaikki myös korostaneet, että kuoleminen oman päätöksenteon seurauksena operaatiossa järjestön laajempien päämäärien puolesta, on hyväksyttävää, ihailtavaa tai jopa edellytys jäsenyydelle.³⁵³ Kaikkia järjestöjä yhdisti myös valmius brutaaliin väkivaltaan, joka palestiinalaisten ja tamilien kohdalla myös omasi itsemurhaiskujen käyttöön ottoa edeltäneen pidemmän jatkumon.

Yksittäisiä spesifejä yhtäläisyyksiä tärkeämpää näyttää historian valossa olevan se, että terroristijärjestöjen sisällä vaikuttaneet käyttämismallit, tavat ja asenteet, joiden voidaan katsoa edistäneen itsemurhaiskutradition syntymistä, olivat tai nopeasti päätyivät terroristiverkostojen keskeisten napojen hyväksymiksi. Siten niistä saattoi tulla normeja, yleisesti hyväksytyjä ja yhteisesti jaettuja. Siis osa sitä kulttuuria, joka määritteli terroristijärjestöjen menetelmät ja kohteenvalinnan. Kulttuuri siis vaikuttaa terroristisiin menetelmiin kahdella tavalla: se asettaa ne normit, jotka sallivat terroristien toimivan tietyllä tapaa suhteessa toisiin ja vaikuttaa niihin odotuksiin, joita sekä järjestöt että yksilöt teoillensa asettavat.

Kaikkien järjestöjen kohdalla itsemurhaiskuihin lähtemisessä oli kyse tietoisesta strategisesta päätöksestä. Vaikka terroristijärjestöt ja monet tutkijatkin ovat usein perustelleet tai yrittäneet ymmärtää itsemurhaiskuja heikomman osapuolen edessä häämöttäneen tuhoutumisen väistämisen määrittelemänä välttämättömyytenä, ei tälle väitteelle löydy historiallista tukea. Tämä tutkimus

---

³⁵¹ Nasr 2007, 133.

³⁵² Nasr 2007, 57.

³⁵³ Hamas The Covenant; Kramer 1997, 141-149; VOT Interview with Commander Pribakaran.

tukeekin sosiaalishistorioitsija Pertti Haapalan väitettä: edellä mainitut harhaluulot syntyvät juuri itsemurhaiskujen pidemmän taustahistorian ohittamisen seurauksena, yksinkertaisten yleistysten ja laiskuuden tuloksena. Kyseessä oli strateginen päätös, jonka taustalla oli tai sinne järjestettiin normatiivinen oikeutus ja kulttuurihistoriallinen jatkumo. Vaikka kulttuuri ei voi levitä ilman vastaanottavaista ympäristöä, itsemurhaiskujen taustalla olevien tekijöiden purkaminen osakokonaisuuksiksi osoittaa, että kuoleman kulttuuri jäseneltiin ja sen mukainen toiminta oikeutettiin iskujen taustalla olleiden terroristiverkoston napojen toimesta.

Kuten Linjakumpu argumentoi, verkostot, joiden varaan *Islamilainen vastarinta* esimerkiksi toimintansa perusti, eivät omaa hierarkkisten järjestöjen paikallista tai historiallista pysyvyyttä. Itsemurhaiskut kuitenkin selvästi edellyttävät sellaista. Terroristijärjestöjen artefakteihin kirjattu kulttuuri Hizbollahin, Tamilitiikereiden ja Hamasin kohdalla mahdollisti tuon historiallisen jatkumon luomisen, joka niiden narratiivissa kiinnitettiin niistä riippumattomaan toimintaympäristöön ja historialliseen vääryyteen, jonka korjaaminen oli järjestöjen yksi päämäärinä. Palestiinalaisten ja tamilien kohdalla itsemurhaiskujen taustalla vaikuttava narratiivi voimistui pitkittyneestä alueellisesta konfliktista ja etnisistä ja uskonnollisista poliittisesti motivoituneista väkivaltaisuuksista. Hizbollah varoitti Libanonissa määrällisesti jatkuvasti lisääntyneiden šiialaisten marginalisoitumisesta ja oman identiteetin kadottamisesta.

Kaikki järjestöt onnistuivat myös manifestoimaan viholliskuvan verkostolleen, jota edesauttoi yksi itsemurhaiskuihin hyvin elimellisesti kaikissa tapausesimerkeissä liittyvä realiteetti tai mielikuva: käsitys ulkopuolisesta ja vihamielisestä miehityksestä. Libanonissa suuttumusta herättivät ulkomaalaiset joukot ja pitkittynyt miehitys, Sri Lankassa etnisyyteen perustuva politiikka ja tamilivähemmistön sortaminen. Palestiinalaiset kokivat olevansa ulkopuolisen miehittäjän, sionistivaltion sortamia, jonka vuoksi heidän identiteettinsä oli Israelissa uhattuna ja muualla he joutuivat tyytymään kakkosluokan kansalaisen asemaan. Tapausesimerkkien kohdalla itsemurhaiskuja olisikin selvästi ollut hyvin vaikea käyttää hyvällä menestyksellä ja pitkään, ellei niillä olisi ollut edes jonkinlaista ympäristön antamaa sosiaalista hyväksyntää.

Itsemurhaiskut Libanonissa ovat hyvä historiallinen esimerkki tekijöistä, jotka synnyttivät ja levittivät tuhovoimaista menetelmää. Libanonissa maaperä oli hedelmällinen itsemurhaiskuille. Hizbollahin, sen edelläkävijöiden ja alueen muiden terroristijärjestöjen kulttuurinen indoktrinaatio, jotka hyödynsivät taitavasti toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia, muokkasi puolestaan sosiaalista ympäristöä vähintäänkin varovaisen hyväksyväiseksi itsemurhaiskuille. Monen

yllätykseksi, Hizbollahin ylimpänä uskonnollisena vaikuttajana pidetty Mohammed Hussein Fadlallah ei kuitenkaan koskaan antanut fatwaa, uskonnollista määräystä, itsemurhaiskuista. Samalla hän puolusti niitä, mikäli ne olivat välttämättömiä strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi, mikäli vain niillä voitiin saada aikaan poliittinen tai sotilaallinen muutos. Fadlallah on todennut, että spesifissä kontekstissa ja erityisten normien vallitessa, itsemurhaiskuista tulee *jihadia*, kun itse iskuilla tavoitellaan poliittista vaikuttavuutta. Fadlallah ei kuitenkaan aloittanut itsemurhaiskuja, hän reagoi niihin.³⁵⁴ Libanonin šiiojen ensimmäinen itsemurhaisku oli toiminnallisesti Imad Mugniyyahin ja Iranin aikaansaannos.

Libanonin ensimmäisen itsemurhaiskun materialisoitumisen kannalta tärkeintä olikin Libanonin militanteimpien šiiojen, niiden jotka jakoivat Iranin islamilaisen vallankumouksen ihanteet, yhteydet Teheraniin ja Teheranin näkemys itsemurhaiskun tarpeellisuudesta. Ensimmäisen iskun kohdalla nuo šiijat voidaan jopa osoittaa, ne olivat Mughnieh ja Mustafa Amin Badreddine. Itsemurhaiskujen leviämisen kannalta vastaanottavainen ympäristö oli tärkeä, mutta edelleenkin marttyyrioperaatioihin vihkiytynyt verkosto rakentui muutamien avainhenkilöiden varaan. Etelä-Libanonissa itsemurhaiskut alkoivat yhden uskonoppineen, Sheikki Raghieb Harbin, joka oli Hizbollahin jäsen, ja Amalin terroristin Muhammad Sa'adin yhteistyöstä. Raghieb Harbia seurasi pian toinen uskonoppinut Khalid Jarradi. Verkostotutkija Albert-László Barabásin mukaan verkostot kasvavat yksi solmu kerrallaan. Jopa internet on laajentunut näin, vaikka sitä onkin vaikea uskoa.³⁵⁵ Tämä tutkimus ja sen sosiaalishistorian tutkimusmenetelmät tuovat lisää uskoa Barabásin löydöksille, sillä itsemurhaiskut levisivät pitkälti lisäämällä verkostoonsa yhden solmun kerrallaan. Sosiaalisten verkostojen merkitystä korostaa myös se, että itse marttyyrioperaatioiden leviäminen ei tapahtunut puhtaasti ylhäältä määrätyn järjestyksen mukaisesti. Itsemurhaiskujen tekijät ja johtajat ilmenivät sosiaalisten yhteyksiensä kautta. Christakisin ja Fowlerin havainnot osoittavat varsin tyhjentävästi, että teot määrittelevät tavat, asenteet ja käyttäytyminen leviävät seurailen näitä verkostoon linkittyviä uusia solmuja. Näin itsemurhaiskujen taustalla vaikuttanut kulttuurikin näyttää syntyneen ja levinneen. Vaikka ideologioilla on ollut vaikutuksensa, ei niitä voi pitää tämän tutkimuksen valossa ratkaisevina.

Sosiaalishistorian menetelmät ja sen paljon salliva ote osoittautui tämän tutkimuksen kannalta erinomaiseksi lähestymistavaksi. Se asettaa riittävät vaatimukset ja toimivat menetelmät, jotta historiallisesta narratiivista voidaan kaivaa tarpeeksi ruohonjuuritason empiiristä todistusaineistoa,

---

³⁵⁴ Kramer 1997, 142-149.

³⁵⁵ Barabási 2003, 82, 86.

mutta antaa monista historian tutkimuksen menetelmistä poiketen enemmän anteeksi, näiden empiiristen todisteiden käyttämisessä yleistysten tekemiseksi. Sosiaalishistorian menetelmien avulla on mahdollista hahmottaa yhteiskunnallisten vallankumouksellisten liikkeiden tekoihin ja toimintaan vaikuttavia tekijöitä ja ehkä erotellakin niistä keskeiset. Anssi Kullbergin terrorismin tutkimukselle ehdottamia edellytyksiä mukailten, näin ollen sosiaalishistorialla on myös paikkansa laajemmassa terrorismi-ilmiön tutkimuksessa. Tutkimuksen tavoite ei ollut osoittaa historian tutkimuksen lähestymistavan rinnalla käytettyjä teorioita toimimattomiksi tai toimiviksi, mutta tämän tutkimuksen valossa verkostoteorioilla on selvästi oma paikkansa yhteiskunnallisten protesti- ja vallankumouksellisten liikkeiden tutkimisessa ja niiden löydökset vaikuttavat tämän rajallisen tutkimuksen valossa olevan varsin valideja toimimaan tutkimusmenetelminä tutkittaessa ihmisten toimintaa kohteen ajasta ja paikasta riippumatta.

Tutkimustuloksista tärkein, ja samalla parhaiten pääasialliseen tutkimuskysymykseen vastaava löydös on se, että terroristien menetelmien leviämässä avainroolissa ovat yhdistelmä toiminnallisia ja kulttuurisia tekijöitä. Itsemurhaiskut ovat selvästi strategisia luonteeltaan ja niiden taustalla on siksi strateginen logiikka. Terrorismin rakenteet huomioiden itsemurhaiskujen omaksuminen ja leviäminen edellyttää varsin selvästi jossain kohtaa täysin satunnaisia yhteyksiä kiinteämpiä kytköksiä jo itsemurhaiskuja käyttäneisiin tahoihin. Lähes kiistattomaksi osoittautui myös se, että terroristijärjestöjen välillä leviäminen vaatii yhteyksiä järjestöille strategisesti tärkeiden solmujen välillä. Yleisesti ottaen menetelmien leviäminen edellyttää sitä, että verkoston navoiksi nousseet solmut omaksuvat iskujen edellyttämän menetelmäosaamisen ja taktiikan sekä iskumenetelmän peräänkuuluttaman kulttuurin. Navat ovat myös kulttuurin muotoutumisessa avainroolissa, sillä käyttäytymisestä, asenteista ja tavoista tulee yleisesti hyväksytyjä, normeja ja osa laajempaa terroristista kulttuuria, kun navat ottavat ne omakseen. Väkivaltaiset spesifit menetelmät saavat muotonsa ja leviävät, kun uudet solmut kytkeytyvät napoihin.

Tutkimuksen tärkein löydös pätee kaikkiin tapausesimerkkijärjestöihin ja -konfliktialueisiin, vaikka niissä onkin konkreettisia ideologisia ja rakenteellisia eroja. Näistä Palestiinalaisjärjestöt olivat rakenteiltaan hajanaisimpia ja Tamilitiikerit tiukimmin, hierarkkisimmin ja pyramidimaisimmin organisoitunut itsemurhaiskujen omaksumishetkellä. Hizbollah oli ensimmäiset itsemurhaiskut tehdessään jotain näiden kahden tapausesimerkin väliltä. Historiallisen tarkastelun valossa spesifejä organisaatiotyyppisiä tärkeämpiä ovat juuri terroristijärjestöjen sekä niiden jäsenien verkostot. Verkostot omaksuvat kiinteitä ja vakiintuneita rakenteita nopeammin ja tehokkaammin uudet menetelmät.

Sekä Hizbollahin, Hamasin että Tamilitiikereiden tapauksessa se, kuinka suurta roolia juuri henkilökohtaiset verkostot näyttelivät uusien itsemurhapommittajien löytämisessä ja taktiikan taustalla olleiden tekijöiden levittämisessä, oli löydöksenä jollain tasolla yllättävä. Näiden merkityksen yksityiskohtaisempi paljastaminen vaatisi kuitenkin kokonaan oman tutkimuksensa, sillä tässä tutkimuksessa on ollut pyrkimys kokonaisvaltaisuuteen, eikä kattavampi katsaus henkilökohtaisiin tarinoihin ole ollut näissä rajoissa mahdollinen. Henkilökohtaisista motiiveista on tehty jonkin verran tutkimusta, mutta niissä on keskitytty valitettavan paljon vain ristiriitoihin, tyytymättömyyteen, katkeruuteen ja puutteisiin. Kaikkiin asioihin, joihin fokuoitumisesta Pentti Haapala yhteiskunnallisten ääriliikkeiden tutkijoita varoittaa. Tämän tutkimuksen valossa onkin turvallista suositella tutkimusta, jossa historiallisen aineiston pohjalta pyrittäisiin hahmottamaan niitä sosiaalisia verkostoja, joihin itsemurhapommittaja kuuluivat ennen marttyyrioperaatiota. Haasteena tällaiselle tutkimukselle ovat toki alkuperäislähdeaineiston puute tai niiden vaikea saatavuus.

Itsemurhaiskujen viimeisimmät, ja ehkä nyky-yleisön parhaiten tuntemat terroristit ovat tulleet ns. globaalin *jihad* -liikkeen parista. Globaali *jihad* -liike, jonka malliesimerkki on al-Qa'ida, on vienyt itsemurhaiskut aidosti kansainvälisiksi. *Jihadistit* ovat antaneet kokonaan uuden merkityssisällön itsemurhaiskumenetelmälle ja niiden taustalla vaikuttavalle kuoleman kulttuurille. Kuoleman kulttuurista on monessa mielessä tullut kansainvälinen sosiaalinen ilmiö. Toki kyseessä on edelleen pienten äärimmäisen radikaalien tahojen kulttuuri, mutta tänä päivänä itsemurhaiskijä näyttää vaativan entistäkin vähemmän tunnistettavia hierarkkisia rakenteita tekonsa päätöksen taustalle ja useiden napojen sekä moninaisten solmujen varaan rakentuvien verkostojen merkitys näyttää ainakin nopean vertailun valossa kasvaneen. Globaalin *jihad* -liikkeen itsemurhaiskuja tutkineet ovat ottaneet varsin vähän kantaa sosiaalisten verkostojen merkitykseen, jotka kuitenkin vaikuttavat näytelleen keskeistä roolia itsemurhaiskujen ja niiden taustalla vaikuttavan kulttuurin leviämisessä. Globaalien *jihadistien* itsemurhaiskut ja se, kuinka al-Qa'idan useat eri alueelliset siivet, ja jopa aikaisemmin puhtaan alueellisesti fokuoituneet muut terroristijärjestöt, ovat omaksuneet järjestön keskusjohdon kulttuurin, sekä sen mukana menetelmät ja kohteenvalinnat, on jäänyt vähäisemmälle huomiolle tutkimuksissa.

Hizbollah, LTTE ja Hamas ovat kaikki tänä päivänä tunnettuja nimiä ja sotilaallisesti kukistettua LTTE:tä lukuun ottamatta hyvin järjestäytyneitä poliittisia toimijoita, jotka myös turvautuvat edelleen terroristiin taktiikoihin. Vaikka ne eivät ole syyllistyneet itsemurhaiskuihin aivan hiljattain,

eivät ne ole irtisanoutuneet *jihadin* ja marttyyrioperaatioiden kulttuurista eikä mikään osoita niiden purkaneen itsemurhaiskujen verkostoja. Tämän tutkimuksen esimerkkijärjestöjen ohella tutkimuksen pääkohde, itse itsemurhaiskut ja niiden leviäminen ovat myös ajankohtainen tutkimuskohde, sillä niistä on tullut globaalien *jihadistien* tuotemerkki. Tutkimukseni kulttuurisfunktionaalinen lähestymistapa vaikuttaa nopean tarkastelun valossa ajankohtaiselta ja käyttökelpoiselta myös globaalien *jihad* -liikkeen itsemurhaiskujen tutkimiseen. Siinä missä al-Qa'ida aloitti elämänsä järjestönä, jolla oli tunnistettavat keskusrakenteet, on se tänä päivänä muuttunut lähemmäksi aatemaailmaa. Siitä on tullut väkivaltainen ideologia ja vallankumouksellinen poliittinen liikehdintä, johon linkittyvillä on oma, joskin löyhästi yhtenäinen terroristinen kulttuuri. Se kulttuuri kytkee globaalit *jihadistit* osaksi valtionrajat ylittävää verkostoa.

Al-Qa'idan keskusjärjestön jäsenet levittäytyivät 90-luvun ja varhaisen 2000-luvun aikana islamilaisen maailman eri konfliktialueille ja länsimaihin. Al-Qa'idan ideologia ja kulttuuri kulkivat sen johtajien omien oppilaiden, avustajien ja joidenkin perustajajäsentien mukana uusille alueille ja ennen ensimmäisiä omia kansainvälisiä iskujaan, al-Qa'ida toimikin lähinnä muiden järjestön tekojen rahoittajina, suunnittelijoina ja järjestelijöinä. Sen omat iskut alkoivat toden teolla vuoden 1998 Yhdysvaltain Tanzanian ja Kenian suurlähetystöjen itsemurhapommituksilla ja huipentuivat 9/11-iskuihin. Kaksoistornit tuhonneiden iskujen jälkeisessä muuttuneessa maailmassa al-Qa'idan ydinjohto joutui kuitenkin pakosalle ja sen kyky johtaa kansainvälistä terroristijärjestöä haastettiin. Sen eri alueille siirtyneet jäsenet jatkoivat työtään ja hiljalleen al-Qa'ida nimi siirtyi jo pidempään olemassa olleille islamistisille terroristijärjestöille, jotka omaksuivat sen retoriikan, kansainvälisen agendan ja väkivaltaisen kulttuurin. Al-Qa'ida on tänä päivänä pikemminkin verkosto, joka on levinnyt solmu kerrallaan ja jolla on omat napansa. Lähes kaikkialle, jonne navat ovat verkostoa levittäneet, itsemurhaiskut ovat seuranneet perässä.³⁵⁶

---

³⁵⁶ Tawill 2011; Gergez 2009; Hafez 2007.

Lähteet

I Alkuperäislähteet:

Hamas: The Covenant (1988). Osoitteessa: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/hamas.asp. (Käyty 3.2.2012)

PLO in Lebanon: Selected Documents (1983). Israeli, Raphael. London: George Weidenfeld & Nicholson Limited.

- Document 7: "PLO talks with Kremlin Leaders". Ajankohta 13.11.1979.
- Document 36: "PLO representative in Havana reports on Cuban assistance". Ajankohta epäselvä.
- Document 70: "PLO to escalate violence in southern Lebanon". Ajankohta 24.2.1981.
- Document 84: "Interview with a doctor at al-Hilal Hospital, Sidon". Ajankohta 23.7.1982.
- Document 87: "Interview with Mahmoud al-Masri, Shi'ite religious leader, ansar". Ajankohta 14.7.1982.
- Document 88: "Interview with a town leader, Nabatiye". Ajankohta 14.7.1982.
- Document 89: "Interview with Imam Sayid-a-Din Badr from the village of Haruf". Ajankohta 14.7.1982.
- Document 90: "Interview with Salah Safro, 65, Mukhtar of Burj-Bahal, a village near Tyre". Ajankohta 14.7.1982.

State Department, United States of America.

- Patterns of Global Terrorism (PoGT) 1976-2003.
- Country Reports on Terrorism (CRT) 2003-2010.

The Tamil Tigers: Interview with Commander Pirabakaran. Teoksessa: Laqueur, Walter (toim.) (2004): Voices of Terror: Manifestos, Writings and Manuals of Al Qaeda, Hamas, And Other Terrorists From Around the World and Throughout the Ages. New York: Reed Press.

II Tutkimuskirjallisuus:

Andrews, Christopher (2009). The Defence of the Realm: The Authorized History of MI5. London: Penguin Books.

Barabási, Albert-László (2003). Linked: How Everything is Connected to Everything Else and What It Means for Business, Science, and Everyday Life. London: Penguin Books Ltd.

Bloom, Mia (2005). Dying to Kill: The Alure of Suicide Terror. Columbia University Press.

Burleigh, Michael (2009). Blood & Rage: A Cultural History of Terrorism. London: Harper Perennial.

- Christakis, Nicholas & James Fowler (2011). *Connected: The Amazing Power of Social Networks and How They Shape Our Lives*. London: HarperPress.
- Cozzens, Jeffrey B. (2007). "Approaching al-Qaeda's warfare: function, culture and grand strategy". Teoksessa: Ranstrop Magnus (toim.). *Mapping Terrorism Research. State of the art, gaps and future direction*. New York: Routledge.
- Davis, Mike (2007). *Buda's Wagon: A Brief History of the Car Bomb*. Verso.
- Derichs, Claudia (2006). *Die Japanische Rote Armee*. Teoksessa: Kraushaar, Wolfgang (toim.). *Die RAF und der Linke Terrorismus*. Hamburger Edition.
- Duyvesteyn, Isabelle (2007). "The Role of History and Continuity in Terrorism Research". Teoksessa: Ranstrop Magnus (toim.). *Mapping Terrorism Research. State of the art, gaps and future direction*. New York: Routledge.
- Gadamer, Hans-Georg (2004). *Hermeneutiikka: Ymmärtäminen tieteissä ja filosofiassa*. Valikoinut ja Suomentanut Ismo Nikander. Tampere: Vastapaino.
- Gergez, Fawaz (2009). *The Far Enemy: Why Jihad Went Global*. New York: Cambridge University Press.
- Griffin, Larry J. & Robert R. Korstad (1998). "Historical Inference and Event-Structure Analysis". *New Methods for Social History, International Review of Social History Supplements*, 145-163.
- Haapala, Pertti (1989). *Sosiaalhistoria: Johdatus tutkimukseen*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hoffman, Bruce (2006). *Inside Terrorism*. New York: Columbia University Press.
- Hyvärinen, Matti & Jussi Kurunmäki & Kari Palonen & Tuija Pulkkinen & Henrik Stenius (2003): "Johdanto". Teoksessa: Hyvärinen, Matti & Jussi Kurunmäki & Kari Palonen & Tuija Pulkkinen & Henrik Stenius (toim.). *Käsitteet Liikkeessä: Suomalaisen poliittisen kulttuurin käsitehistoria*. Tampere: Vastapaino.
- Immonen, Kari & Maarit Leskelä-Kärki (2001). *Kulttuurihistoria*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Jaber, Hala (1997). *Hezbollah: Born with a Vengeance*. New York: Columbia University Press.
- Jokinen, Christian (2011). "Terrorismin torjunta Suomessa kylmän sodan aikana". Teoksessa: Kullberg Anssi (toim.). *Suomi, Terrorismi, Supo: Koira joka ei haukkunut: Miksi ja miten Suomi on välttynyt terroristisen toiminnan leviämiseltä? WSOY*.
- Jokinen, Christian & Anssi Kullberg: *Separatismi ja Islamismi*. Jyväskylä: Gummeruksen Kirjapaino Oy 2006.
- Kepel, Gilles (2008). *Beyond Terror and Martyrdom: The Future of the Middle East*. Massachusetts and London: The Belknap Press of Harvard University Press.

- Kramer, Martin (1990). "The Moral Logic of Hizballah". Teoksessa: Reich, Walter (toim.). *Origins of Terrorism. Psychologies, Ideologies, Theologies, States of Mind*. The Woodrow Wilson Center Press.
- Kenney, Michael (2007). *From Pablo to Osama: Trafficking and Terrorist Networks, Government Bureaucracies and Competitive Adaptation*. Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press.
- Kullberg, Anssi (2011). "Johdanto". Teoksessa: Kullberg Anssi (toim.). *Suomi, Terrorismi, Supo: Koira joka ei haukkunut: Miksi ja miten Suomi on välttynyt terroristisen toiminnan leviämiseltä?* WSOY.
- Lacey, Jim (2009) (Toim.). *A Terrorist's Call to Global Jihad: Deciphering Abu Musab al-Suri's Islamic 'jihad Manifesto*. Annapolis: Naval Institute Press.
- Levitt, Matthew (2006). *HAMAS: Politics, Charity, and Terrorism in the Service of Jihad*. The Washington Institute for Near East Policy.
- Linjakumpu, Aini (2009). *Islamin globaalit verkostot*. Tampere: Vastapaino.
- Malthaner, Stefan (2011). *Mobilizing the Faithful: Militant Islamist Groups and Their Constituencies*. Campus Verlag.
- Nasr, Vali (2007). *The Shia Revival: How Conflicts within Islam Will Shape the Future*. New York: W.W. Norton & Company Inc.
- Nevakivi, Jukka & Seppo Hentilä & Lauri Haataja (1993). *Poliittinen Historia*. Finlectura Oy AB.
- Nizar-Hamzeh, Ahmad (2004). *In the Path of Hizbullah*. New York: Syracuse University Press.
- Palmer Harik, Judith (2005). *Hezbollah: The Changing Face of Terrorism*. London: I.B. Tauris & Co Ltd.
- Pedahzur, Ami (2005). *Suicide Terrorism*. Polity Press.
- Pohly, Michael & Khalid Duran (2001) *Osama bin Laden und der Internationale Terrorismus*. Ullstein Taschenbuch Verlag.
- Primakov, Yevgeni (2009). *Russia and the Arabs: Behind the Scenes in the Middle East from the Cold War to the Present*. New York: Basic Books.
- Riano-Alcala, Pilar (2006). *Dwellers of Memory: Youth and Violence in Medellin Columbia*. Transaction Publishers.
- Sageman, Marc (2008). *Leaderless Jihad*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Shayl Saul (2001). *Suicide Terrorism in Lebanon*. Teoksessa: *Countering Suicide Terrorism: An International Conference*. Herzliya: The Interdisciplinary Center Herzliya.
- Tawill, Camil (2010). *Brothers in Arms: The Story of al-Qa'ida and the Arab Jihadists*. London: Saqi Books.

Vihavainen, Timo (1995) "Lähihistorian kirjoittamisen ongelmia". Teoksessa: Soikkanen, Timo (toim.). Lähi-Historia. Turku.

Wetherell, Charles (1998). "Historical Social Network Analysis". *New Methods for Social History, International Review of Social History Supplements*, 125-143.

III Painamattomat lähteet:

BBC 29.5.1972: "Japanese kill 26 at Tel Aviv Airport". Osoitteessa: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/may/29/newsid_2542000/2542263.stm (käyty 30.1.2012).

BBC 30.1.2002: "Female Bomber's Mother Speaks Out". Osoitteessa: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/1791800.stm> (käyty 4.2.2012).

Chalk, Peter (1999): "Commentary No. 77: Liberation Tigers of Tamil Eelam's (LTTE) International Organization and Operations - A Preliminary Analysis". Canadian Security Intelligence Service, Commentary Series. Osoitteessa: <http://www.csis.gc.ca/pblctns/cmmntr/cm77-eng.asp>. (käyty 1.3.2012)

Gamblin, Gary C. Ain al-Hilweh: Lebanon's "Zone of Unlaw". *Middle East Bulletin* (Jointly Published by United States Committee for Free Lebanon and Middle East Forum), Vol. 5, No. 6. Osoitteessa: http://www.meforum.org/meib/articles/0306_11.htm (käyty 27.2.2012)

The Guardian 16.10.2011: "Israel divided over price of freedom for captive soldier Gilad Shalit". Osoitteessa: <http://www.guardian.co.uk/world/2011/oct/16/israel-hamas>. (käyty 4.2.2012).

Gunaratna, Rohan. "International and Regional Implications of the Sri Lankan Tamil Insurgency" 2.12.1998. Osoitteessa: <http://212.150.54.123/articles/articledet.cfm?articleid=57> (käyty 2.3.2012)

The Jerusalem Post 21.6.2004: "Fatah Committed to Aksa Martyrs". Osoitteessa: <http://likud.nl/2004/06/fatah-committed-to-aksa-martyrs/> (käyty 17.2.2012).

Neojaponisme 13.9.2007: "Interview with Dr. Patricia Steinhoff". Osoitteessa: <http://neojaponisme.com/2007/09/13/steinhoffpartfour/> (käyty 1.3.2012).

The New Yorker 19.11.2011: "Letter from Gaza: an arsenal of believers". Osoitteessa: http://www.newyorker.com/archive/2001/11/19/011119fa_FACT1?currentPage=1 (käyty 30.1.2012).

The New York Times 31.10.1987: "In Colombia, rising violence breeds new doubts". Osoitteessa: <http://www.nytimes.com/1987/10/31/world/in-columbia-rising-violence-breeds-new-doubts.html?pagewanted=2> (käyty 30.1.2012).

The New York Times 8.3.2006: "Ground to a Halt". Osoitteessa: <http://www.nytimes.com/2006/08/03/opinion/03pape.html> (käyty 14.2.2012).

The New York Times 31.1.2002: "Arab Woman's Path to Unlikely 'Martyrdom'". Osoitteessa: <http://www.nytimes.com/2002/01/31/world/arab-woman-s-path-to-unlikely-martyrdom.html?pagewanted=all&src=pm> (käyty 19.2.2012).

NOW Lebanon 30.6.2011: "STL indicts four in Hariri murder". Osoitteessa: <http://www.nowlebanon.com/NewsArchiveDetails.aspx?ID=287065> (käyty 19.2.2012)

The Parliament of the Commonwealth of Australia, Parliamentary Joint Committee on Intelligence and Security: Review of the re-listing of Hamas' Brigades, PKK, LeT and PIJ as terrorist organisations (APH). November 2009. Osoitteessa: http://www.aph.gov.au/house/committee/pjcis/hamas_pkk_let_pij/report/final%20report.pdf (Käyty 4.2.2012)

Saturen, Valerie (2005). "Divine Suffering in Shiism: Origins and Political Implications". Iran Analysis Quarterly (Iran Study Group Massachusetts Institute of Technology), Vol. 2, Number 4, July - September 2005. Osoitteessa: <http://isgmit.org/publications/> (käyty 13.2.2012).

TamilNet 30.3.2005: "LTTE delegation in Finland, meets with Foreign Minister and Åland representative". Osoitteessa: <http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=14574>. (käyty 1.3.2012)

TamilNet 27.4.2004: "North East Celebrates Martyrs Day". Osoitteessa: <http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=13486> (käyty 1.3.2012).

TamilNet 28.4.2004: "NY Tamils celebrate Heroes Day". Osoitteessa: <http://www.tamilnet.com/art.html?artid=13505&catid=13> (käyty 1.3.2012).

TamilNet 5.7.2005: "NorthEast Observes Black Tigers Day". Osoitteessa: <http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=15324> (käyty 1.3.2012).

TamilNet 29.5.2006: "Curbing diaspora support counter-productive, say Finnish Tamils" Osoitteessa: <http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=18329> (käyty 1.3.2012)

TamilNet 22.10.2007: "LTTE releases names of Black Tigers in airbase raid". Osoitteessa: <http://www.tamilnet.com/art.html?artid=23572&catid=13> (käyty 1.3.2012).

TamilNet 15.11.2007: "U.S. freezes TRO funds". Osoitteessa: <http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=23782> (käyty 1.3.2012).

TamilNet 12.9.2008: "LTTE leader pays tribute to Black Tiger commandos on Vavuniyaa mission" Osoitteessa: <http://www.tamilnet.com/art.html?artid=26915&catid=13> (käyty 1.3.2012).

The Telegraph 8.6.2003: "Mosque football team was terrorists' cover". Osoitteessa: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/israel/1432360/Mosque-football-team-was-terrorists-cover.html>. (käyty 18.2.2012).

USA Today 29.7.2011: "Court publishes names of 4 suspects in Hariri case". Osoitteessa: http://www.usatoday.com/news/world/2011-07-29-lebanon-hariri-tribunal-suspects_n.htm. (käyty 19.2.2012)